

ODBORNÝ BANKOVÝ ČASOPIS

DECEMBER 1997

ROČNÍK 5

BANKING JOURNAL

DECEMBER 1997

VOLUME V

pf '98

NÁRODNÁ
BANKA
SLOVENSKA
NATIONAL
BANK OF
SLOVAKIA

12

BIATTEC

rýchlost, spolehlivost, bezpečnost

Express Worldwide

We take it personally[®]

tel.: 07/572 12 72

Obsah/Contents

NA AKTUÁLNU TÉMU

Doc. Ing. Anna Pilková, CSc., MBA Globalizácia bankovníctva a Poľnobanka, a. s. Poľnobanka, a. s., in the Age of Global Banking	2, 30
---	-------

JUDr. Milan Hrubizna Rozvoj ľudských zdrojov v podmienkach Slovenskej sporiteľne, a. s. Development of Human Resources in Slovenská sporiteľňa, a. s.	6, 34
---	-------

Ing. Marián Šásik, CSc. Regulačný rámec kapitálového trhu Slovenskej republiky The Regulatory Framework of the Capital Market in the Slovak Republic	7, 35
---	-------

Ing. Emil Burák Výkon daňovej kontroly u podnikateľských subjektov v alternatívach – II. časť Alternatives in Examination of Taxes Paid by Businesses – Part 2	9
--	---

ATLAS PEŇAZÍ

Gabriel Schlosser Ukrajinská republika – história a súčasnosť ukrajinskej meny Ukrainian Currency – Past and Present	13
--	----

PRÍLOHA

Ing. Milena Koreňová, Ing. Dagmar Andrášiková, Ing. Ingrid Tkáčová Príprava ročnej účtovnej závierky za rok 1997 Closing the Books for 1997	15
---	----

PLATIDLÁ

Rozália Boskovičová Nová bankovka 50 USD The New US\$ 50 Bill	23
---	----

GALÉRIA OSOBNOSTÍ

Mgr. Dana Kancelová Ján Vansa	25
---	----

PAMÄTNÉ MINCE

Ing. Dagmar Flaché Gotika a barok v zbierkach SNG na pamätnej minci Gothic and Baroque in Collections of the SNG – Commemorative Coin	26
---	----

1. strana obálky / Front Cover:

• Najvýznamnejším obdobím kremnického medailérstva je 16. až 17. storočie – obdobie renesancie. Medaily, ktoré tu v tejto dobe vznikali, svedčia o vyspelej umeleckej zručnosti tamajších majstrov – medailérov. Z umelcov, ktorí položili základy kremnického renesančného medailérstva treba vyzdvihnúť najmä Kríštofa Füssla a jeho žiaka a nástupcu Lukáša Richtera. Podstatnú časť prác L. Richtera tvoria portrétné medaily. Svojou dokonalou čistotou renesančného slohu sú vrcholom nielen kremnického renesančného medailérstva, ale sa radia medzi najkrajšie európske i svetové medaily svojej doby. V umeleckej dokonalosti nezaostali ani jeho biblické medaily. Z nich vyniká najmä medaila s vianočnou tematikou z roku 1565. Zobrazuje na lici Adama a Evu v raji a na rube narodenie Krista. Zaujímavosťou je, že vianočná medaila je jedinou Richterovou signovanou medailou značkou L. R.

• The Renaissance in the 16th and 17th centuries was the most important period to the production of medals at Kremnica. Medals produced there in this period provide evidence of developed handicraft of Kremnica medallists. Among artists who established the base for the Renaissance art of producing medals are Kríštof Füssel and his disciple Lukáš Richter to be mentioned. Medals showing portraits represent an essential part of the work of Lukáš Richter. Through their perfect clarity of the Renaissance manner, these medals not only occupy the uppermost place among Kremnica Renaissance medals, but are considered to be the most beautiful medals of the period produced in Europe, and world-wide. Kremnica medals with biblical motifs did not fall behind in their fineness and perfection. Among them, a medal from 1565, with the theme from Christmas stands out. Adam and Eve in Paradise are depicted on its front and the birth of Christ is on the reverse. As a particularity, the Christmas Medal is the only medal marked with author's initials L. R.

PhDr. Elena Minarovičová, foto: Mikuláš Červeňanský

BIATEC
Odborný bankový časopis
december 1997

Vydavateľ:
Národná banka Slovenska

Published by
National Bank of Slovakia

Redakčná rada/Editorial Council:
Ing. Vladimír Masár (predseda),
Mgr. Soňa Babincová, PhDr. Eva
Barliková, Ing. Adam Celušák, CSc.,
Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc.,
Ing. Štefan Králik, Ing. Jozef Kreutz,
Doc. Ing. Jozef Makúch, CSc.,
Ing. Gabriela Miklóšová, Ing. Miroslav
Mareňčík, Ing. Pavol Ochotnický, CSc.,
Doc. Ing. Anna Pilková, CSc. MBA, Ing.
Monika Siegelová, Ing. Vladimír Valach

Redakcia/Editorial Staff:
šéfredaktorka/Editor in Chief
Mgr. Soňa Babincová ☎ 563 4406
zástupkyňa šéfredaktorky/Editor
Ing. Alica Polóniová ☎ 563 3400
výtvarná redaktorka/Graphics Editor
Anna Chovanová ☎ 563 4536

Adresa redakcie/Editorial Office:
Národná banka Slovenska
redakcia BIATEC
Štúrova 2, 818 54 Bratislava
tel.: 563 3034, 563 4406, 563 3400,
fax: 563 3035

Objednávky a predplatné
prijíma redakcia: na časopis: ☎ 563 3034
na inzerciu: ☎ 563 4536

Počet vydaní: 12 - krát do roka

Cena jedného výtlačku: 19,10 Sk
vrátane DPH

Ročné predplatné: 229 Sk vrátane DPH.
Zahraničným predplatiteľom účtujeme
poštovné

Tlač / Printed by: i + i print, spol. s r.o.
Ondavská 3, 826 47 Bratislava

Distribúcia / Distributed by:
PNS, a. s., Košická 1, 813 80 Bratislava

Termín odovzdania rukopisov: 8. 12. 1997

Dátum vydania: 17. 12. 1997

Registračné číslo: MK SR 698/92
ISSN 1335 - 0900

GLOBALIZÁCIA BANKOVNÍCTVA A POĽNOBANKA, a. s.

PRÍPRAVA NA TRETIE TISÍCROČIE

Doc. Ing. Anna Pilková, CSc., MBA
Poľnobanka, a. s., Bratislava

Schopnosť konkurencie je determinovaná požiadavkami klientov, nákladovo-cenovou stránkou ponúkaných produktov a služieb, ale aj ich diferencovanosťou a kvalitou vo vzťahu k jednotlivým klientom. Obstáť v tvrdej bankovej konkurencii na Slovensku v súčasnosti, ale aj pripraviť sa na tretie tisícročie znamená, že už dnes sa treba strategicky zamýšľať a presadzovať trendy vývoja bankového systému vo vyspelých ekonomikách. Tieto trendy majú svoje základy v USA, avšak s určitým časovým posunom zasahujú do vyspelej Európy a následne, vzhľadom na ich globálny charakter zasiahnu i nás, transformujúce sa ekonomiky. V stručnosti možno trendy v bankovom sektore z hľadiska globalizácie charakterizovať takto:

- trvalo sa znižujúci podiel komerčných bánk na úverovom trhu, a to najmä v dôsledku zvyšujúceho sa podielu ostatných finančných inštitúcií pôsobiacich na kapitálovom

Bankovníctvo v transformovaných ekonomikách patrí medzi odvetvia so silne rozvinutou konkurenciou, vplyvom ktorej, okrem prekonávania problémov prináležiacich týmto ekonomikám, musí tiež – vzhľadom na svoj internacionálny charakter – reagovať na podnety vyplývajúce z jeho globalizácie. Jedným z aspektov tejto globalizácie je regulácia bankových systémov, ktorá vo svojej podstate vychádza z medzinárodných bazilejských dohôd. Iným aspektom je nevyhnutnosť vyrovnáť sa konkurencii tvorenej jednak domácimi, ale aj zahraničnými bankami.

Medzi tromfy Poľnobanky patrí pružný zahraničný platobný a zúčtovací styk s moderne vybavenými pracoviskami. Viani v ňom mala Poľnobanka 12-percentný podiel na slovenskom peňažnom trhu.

trhu, poisťovní, off-shore bánk a pod.,

- viditeľný je medzinárodný trend technologického pokroku v bankovníctve, ktorý umožňuje rýchle prepájanie domácich a medzinárodných finančných trhov,
- liberalizácia a deregulácia pohybu kapitálu,
- miera odpisovania zlých úverov sa radikálne znižuje, čo prispieva k zvyšovaniu ziskovosti bánk, resp. uľahčovaniu cenovej konkurencieschopnosti,
- úrokový spread (rozpätie) na komerčných úveroch sa rapídne znižuje,
- uskutočňuje sa harmonizácia noriem v rámci Európskej únie.

Rôzne aspekty globalizácie sú strategickou otázkou, ktorou sa i Poľnobanka, a. s., už dlhšie obdobie zaoberá.

Stručný profil banky

Ako je známe, Poľnobanka, a. s., bola založená v roku 1990 ako prvá neštátna banka na území bývalé-

ho Česko-Slovenska. V súčasnosti patrí medzi banky strednej veľkosti, pričom podľa základného imania je tretou najväčšou slovenskou bankou. Z hľadiska strategického profilu možno Poľnobanku charakterizovať ako univerzálnu banku, ktorá poskytuje celú paletu služieb komerčného i investičného bankovníctva. Jej strategickou firemnou klientelou sú jednak malí a strední podnikatelia, ale poskytuje tiež špeciálne finančné služby aj významným slovenským korporáciám, ako aj štátnym fondom spadajúcim pod rezort pôdohospodárstva. Prostredníctvom svojich tridsiatich troch obchodných jednotiek, rozmiestnených po celom Slovensku, obsluhuje okrem firemnej klientely tiež vybrané segmenty fyzickej klientely. Z hľadiska odvetvovej špecializácie sa banka orientuje na agrosektor. Miera angažovanosti v tomto odvetví je strategicky určená tridsiatimi percentami. Klientom podnikajúcim v tomto odvetví poskytuje banka celú paletu špeciálnych produktov určených na financovanie ich prevádzkových, ale aj investičných potrieb.

Významnými strategickými partnermi Poľnobanky sú zahraničné banky, s ktorými kooperuje na báze akcionárskej (Európska banka pre obnovu a rozvoj – EBOR, talianske skupiny UNICREDITO a Finest), resp. na báze korešpondenčných vzťahov (tieto má rozvinuté s vyše 460 bankami celého sveta).

Obchodná stratégia banky sa postupne vyvíjala, a to tak, ako sa menili potreby klientov. Na začiatku svojej histórie sa banka v rámci aktívnych obchodov orientovala najmä na poskytovanie úverov. V rámci podpory financovania malých a stredných podnikateľov vstupovala do spolupráce so Slovenskou záručnou bankou, Národnou agentúrou pre rozvoj malého a stredného podnikania, Slovensko-americkým podnikateľským fondom a ďalšími inštitúciami, s cieľom vytvoriť špeciálne schémy ich financovania. V minulom roku a v predchádzajúcich rokoch, keď podmienky slovenského kapitálového trhu umožňovali získať dlhodobé zdroje lacnejšie než prostredníctvom klasických úverov, navrhovala svojim klientom jednak optimálne schémy

financovania, ale pôsobila aj ako manažér ich primárnych obligácií (s 25-percentným podielom na celkovom počte vydaných obligácií). V rámci optimalizácie finančných zdrojov ponúka banka v súčasnosti produkty obchodného financovania, podporujúce rozvoj exportu. Ide najmä o exportné úvery poskytované cez reeskont v NBS, odkupovanie dokumentov v rámci akreditívov, forfaiting zmeniek, ako aj sprostredkovanie faktoringu cez spolupracujúcu faktoringovú inštitúciu Transfinance Slovakia, a. s. Angažovanosť v poskytovaní služieb vzťahujúcich sa k medzinárodnému bankovníctvu prispela k získaniu 12-percentného podielu na trhu s aktivitami viažucimi sa na medzinárodné bankovníctvo.

V súlade s možnosťami a kapacitou rozvoja peňažného a kapitálového trhu banka ponúka jednak poradenstvo, ale aj produkty hedgovania (zaistenia) rizík klientov. Ďalšou etapou rozširovania obchodnej stratégie banky je rozširovanie poskytovania finančných služieb klientom a podpora rozvoja ich obchodov, a to najmä využívaním sprostredkovateľskej funkcie našich zahraničných partnerov. Všetky tieto obchodné aktivity sa realizujú v rámci interného systému hodnotenia rizík, ktorý vychádza z vnútorných požiadaviek našich regulátorov, ako aj z medzinárodných skúseností, pričom sa meria dosah týchto aspektov na ziskovosť a kapitál banky.

Celý proces implementácie takejto stratégie dnes nie je možný bez adekvátnej informačnej technológie. V Poľnobanké sa implementovali dva medzinárodne známe transakčné systémy – ICBS a MIDAS, ktoré už vytvárajú pre prichádzajúce tisícročie predpoklady na informačné zabezpečenie jednak banky, ale aj potrieb jej klientov, a to v rámci ponuky služieb elektronického bankovníctva pre fyzickú i firemnú klientelu. Banka doteraz vydala svojim klientom vyše 13 000 domácich a zahraničných platobných kariet, ktoré im umožňujú prístup k vyše 450 bankomatom a 250 POS-terminálom. Už vyše 300 klientov dnes využíva služby homebankingu.

Vývoj samostatnej obchodnej stratégie banky nie je samoučelný proces. Ako sme už spomenuli, je vlastne odra-

zom vývoja potrieb našich klientov s cieľom obstať v stále sa zostrujúcej konkurencii. Napríklad jedna časť klientely, ktorú obsluhujeme, je výrazne zapojená do medzinárodného obchodu. Je všeobecne známe, že exportne orientované odvetvia sú všade vo svete základom priemyselného rozvoja. Aby túto úlohu plnili i u nás, je potrebné, aby sa o to pričínili viaceré inštitúcie, počnúc vládny-
mi až po banky. Úspešnosť naplnenia takéhoto cieľa však dnes už presahuje jednak hranice tradičného bankovníctva, ale aj Slovenska a stala sa súčasťou rozpracovania aspektov globalizácie do konkrétnych aktivít Poľnobanky.

Hlavný dôraz sa kladie na implementáciu nasledovných trendov:

- rozvíjanie strategického spojenectva na medzinárodnej úrovni za pomoci zahraničných akcionárov, ako aj obchodných partnerov,
- rast efektívnosti banky za pomoci rozvíjania cross-selling efektov, a to najmä prostredníctvom využitia siete filiállok, ďalej faktoringu, forfaitingu, poisťovníctva, finančného poradenstva.

Rozvíjanie strategického spojenectva

V globálnom bankovom svete sme svedkami akvizícií a fúzií, ako aj vytvárania rôznych foriem strategických spojenectiev.

Základným cieľom týchto procesov je zvyšovanie efektívnosti, a tým následne i konkurencieschopnosti jednotlivých subjektov. Východiskom budovania strategického spojenectva Poľnobanky bola postupná zmena jej akcionárskej štruktúry, a to v prospech zahraničných akcionárov.

Prvá etapa

Spolupráca s prvým zahraničným akcionárom a využívanie ďalších spojencov s cieľom získania know-how.

Pokrátkej histórii si naša banka uvedomila, že jej medzinárodné uznanie

v čo najkratšom čase si vyžaduje silného partnera. Naplnenie takéhoto cieľa sa uskutočnilo v roku 1993, keď sa stala 20-percentným akcionárom Poľnobanky Európska banka pre obnovu a rozvoj. Vstup EBOR do banky znamenal okrem iného prenášanie medzinárodných praktík zdravého bankovníctva do činnosti Poľnobanky i jej riadiacich orgánov. Takisto to znamenalo užšiu spoluprácu s vybranými tímami EBOR, a tým i sprístupnenie dlhodobých zdrojov na financovanie projektov. V roku 1995 sa podpísala zmluva s Agribusiness tímom EBOR o spolufinancovaní projektov v agrobiznise. V rámci tejto zmluvy sa doteraz od súhlasilo financovanie projektov za vyše 6 miliónov DEM. Dôležitou súčasťou tohto projektu bola i technická pomoc pre pracovníkov banky, v rámci ktorej sa v banke zúčastnil na ročnom konzultačnom pobyte kanadský bankár s cieľom odovzdať praktiky hodnotenia projektov, ako aj podporiť samotný rozbeh projektu financovania agrobiznisu.

V spolupráci s EBOR sa pripravujú i ďalšie projekty s medzinárodnou účasťou ďalších bánk – napríklad založenie spoločnej leasingovej spoločnosti.

Dôležitou súčasťou tejto etapy bolo tiež rozbehnutie spolupráce so Slovensko-americkým podnikateľským fondom (SAEF), a to v rámci tzv. Amerického úverového programu. Tento fond ako prvý významný zahraničný investor na Slovensku doteraz realizoval viac priamych investícií ako iné zahraničné investičné fondy. S Poľnobankou rozvinul Americký úverový program, ktorý bol v tom čase jediným programom zameraným výlučne na rozvoj malého a stredného podnikania. V rámci tohto programu sa prefinancovalo vyše 90 miliónov Sk, ktoré sa priebežne splácajú. Významnou súčasťou tejto spolupráce bolo tzv. poskytovanie technickej pomoci podnikateľom i bankárom, a to organizovaním vzdelávacích programov

zameraných napríklad na prípravu podnikateľského plánu, analýzu úverového rizika a pod.

Druhá etapa

Banky malej a strednej veľkosti nútí i na Slovensku obdobie globalizácie zamýšľať sa, ktorý smer ich rastu je pre ne výhodnejší: špeciali-

tým najväčším obchodným partnerom. Do severného Talianska sa koncentruje 50 percent zo slovensko-talianskeho obchodu. Je tu teda predpoklad, že práve v tejto oblasti vzniknú obchodné potreby klientov, ktoré sa banka snaží uspokojiť a v rámci toho rozvinúť vzájomnú strategickú spoluprácu medzi týmito skupinami a Poľnobankou. Súčasťou tejto stratégie je okrem sprostredkovania ob-

chodných kontaktov takisto i získanie know-how v rámci retail bankovníctva.

UNICREDITO, S.p.A., má sídlo vo Verone. Je to holding viacerých severo-talianskych bánk a finančných inštitúcií. Vznikol v čase, keď prežitie v rámci konkurencie si vynútilo zvýšenie veľkosti finančných skupín. Táto finančná skupina je dnes v rámci konkurencie približne tisíc bánk, ktoré pôsobia v Taliansku, svojou veľkosťou v poradí sedemnástu. Jej strategická orientácia je zameraná na obyvateľstvo a malé a stredné firmy. Z najvýznamnejších členov skupiny možno spomenúť Cassamarca Treviso, ktorá je situovaná v prosperujúcom regióne Veneto, ďalej silnú regionálnu sporiteľňu Cariverona s dobrým prienikom na trh severovýchodného Talianska (Triveneto, Emilia Romagna, Marche a Fri-

Cieľavedome rozvetvenú sieť pracovísk Poľnobanky tvorí 16 filiállok, 17 zastupiteľstiev (expozítúr) a zahraničná reprezentácia v Prahe. Na snímke je zaujímavé riešenie interiéru filiálky Poľnobanky v Lučenci.

zácia na určitý produkt, resp. službu, a teda i trhový segment „niche“, fúzia s väčšou bankou alebo strategické spojenectvo v rámci určitého globálneho celku. Poľnobanka si zvolila cestu strategického spojenectva, a to v súčasnosti v rámci talianskych skupín UNICREDITO, S.p.A., a FINEST, S.p.A.

V minulom roku každá z týchto skupín získala po 7,5-percentnom podiele na kapitáli banky. Obe finančné skupiny pôsobia na severe a severovýchode Talianska. To, že strategickými partnermi Poľnobanky sa stali práve severoitalianske a regionálne skupiny, nie je náhoda. Taliansko je našim pia-

ti a sporiteľňu Crup, pôsobiacu v regióne Friuli Venezia Giulia.

FINEST, S.p.A., má sídlo v Miláne. Úplný názov spoločnosti je Finančná spoločnosť na podporu ekonomickej kooperácie s východoeurópskymi krajinami. Už z tohto názvu vyplýva strategické zameranie FINEST-u – vytvoriť podmienky na vznik a rozvoj komerčných operácií medzi severovýchodným Talianskom a krajinami východnej Európy, a teda prispieť k internacionalizácii talianskej ekonomiky so špecifickým dôrazom na malé a stredné firmy.

V tomto roku sa spolupráca už úspešne rozvinula. Od januára pôso-

bili v Bratislave dvaja zástupcovia jednej z členských bánk Cassamarcy a v rámci komerčnej kancelárie spolu s pracovníkmi Poľnobanky nadviazali za prvý polrok kontakt s vyše 160 firmami. V rámci tohto projektu Poľnobanka s Cassamarcou a talianskou firmou Autostrade pripravili a ponúkli pre právnickú klientelu doplnkovú službu k bežnému účtu, a to produkty Viacard a Telepass. Ide o novodobé nástroje platobného styku, ktoré urýchľujú prechod cez talianske diaľničné uzly s možnosťou vrátenia DPH.

Iným prejavom spolupráce je, že počas letného obdobia, v súlade s devizovým zákonom SR, sa v rámci dohody medzi bankami realizovali nákupy SKK v pobočkách Cassamarcy na území Talianska pre slovenských turistov za aktívnej účasti pracovníkov našej banky. Tito sa striedali v čase turistického sezónu a obsluhovali našich turistov v prímorských pobočkách Cassamarcy. Okrem očakávaných poplatkových efektov získali pracovníci Poľnobanky aj skúsenosti v rámci retail bankingu.

Toto strategické spojenectvo nám umožňuje i ďalšie rozširovanie poskytovania nebankových služieb, ktoré je typickým trendom v modernom bankovom svete. Konkrétne ide o rozšírenie ponuky služieb Poľnobanky v oblasti sprostredkovania dovolenky v prímorských letoviskách Talianska a komplexných služieb spojených s dovolenkou tak pre klientov Poľnobanky, ako aj jej zamestnancov.

Rast efektívnosti banky s podporou cross-selling efektov

Efektívnosť bankových služieb je jedným zo základných predpokladov strategického rozvoja v globálnom svete. Nie je neznáme, že banková sieť sa stáva veľmi nákladnou a jej dobré využitie je nevyhnutnosťou. Preto súčasťou procesu „predaja“ v rámci siete je čoraz viac nebankových produktov. Okrem už spomínaných produktov a služieb v rámci strategického spojenectva s talianskymi akcionármi sa táto stratégia naplňuje v rámci strategického spojenectva s Transfinance Slovakia, EUREKO

Amsterdam – Holandsko, ako aj v spolupráci s domácimi inštitúciami, ako sú Prvá stavebná sporiteľňa (predaj stavebného sporenia), Poľnoleas (leasing) atď., ktoré však, vzhľadom na zámer článku, nebudeme ďalej rozoberať.

Transfinance Slovakia, a. s., bola založená v apríli minulého roku. Je špecializovanou finančnou spoločnosťou, ktorá sa zaoberá faktoringom a forfaitingom. Akcionármi spoločnosti sú dcérska spoločnosť Poľnobanky Agroinvest – FPS, a. s., (50 %) a Transfinance, a. s., Praha (50%). Transfinance, a. s., Praha je faktoringová spoločnosť, ktorá vznikla v roku 1991 ako prvá samostatná faktoringová spoločnosť v krajinách strednej a východnej Európy. Jej akcionármi sú Živnostenská banka, a. s., Praha; Hypo-Bank, AG, Mnichov; Intermarket Factoring, AG, Viedeň; Factorfrance Heller, S.A., Paríž.

Spolupráca v oblasti faktoringu medzi spoločnosťou Transfinance Praha a Poľnobankou sa začala podpisovaním zmluvy už v roku 1993. Tým začala Poľnobanka na území Slovenska poskytovať služby exportného faktoringu ako prvá finančná inštitúcia. Už vtedy súviselo poskytovanie služby tohto druhu s uspokojovaním potrieb slovenských exportérov pri ich prieniku do medzinárodnej obchodnej siete, a to najmä vo väzbe na garantovanie inkasa exportných pohľadávok Poľnobankou a ich devizové predfinancovanie, ktoré významne znížilo finančné náklady exportérov a zvyšovalo ich konkurencieschopnosť.

Vzhľadom na to, že faktoring obvykle nevykonávajú komerčné banky, ktorých činnosť podlieha neustále sa zdokonaľovaným regulačným opatreniam centrálnych bánk, po dvaapoločnej spolupráci sa obidve strany dohodli na založení akciovej spoločnosti, ktorej zameranie je úzko špecializované na vykonávanie tejto činnosti. Cieľom spoločnosti je zabezpečiť vysokú profesionalitu poskytovaných služieb so zameraním na podporu vzájomného obchodu medzi Českou republikou a Slovenskom, popri už tradičnom podporovaní exportu do tretích krajín. Založením akciovej spoločnosti Transfinance Slovakia sa okrem

toho vytvorili predpoklady na rôzne kombinácie a formy financovania slovenského exportu nielen z tuzemských zdrojov, ale aj zapojením zdrojov zo zahraničia, čím sa priblížia podmienky financovania slovenských výrobcov podmienkam, v akých sa uskutočňuje financovanie ich konkurentov v krajinách Európskej únie.

V roku 1997 predala Poľnobanka svoj majoritný podiel v 7. najväčšej slovenskej poisťovni UNION, poisťovacej a. s., holdingovej spoločnosti EUREKO Alliance so sídlom v Holandsku a zároveň sa podpísala dohoda o kooperácii medzi Poľnobankou a Eureka BV. Poisťovacia dohoda je základom pre rozvoj bankovo-poisťovacích vzťahov medzi Poľnobankou a poisťovňou UNION. Eureka umožní prístup k expertíze a know-how v rámci združenia, a to tak v poisťovacej, ako aj bankovo – poisťovacej časti.

Holding Eureka BV založili v roku 1992 a v súčasnosti je tretím najväčším v Európe. Jeho členmi je 7 významných európskych poisťovacích skupín: holandská poisťovacia skupina Achmea, britská poisťovacia skupina Friends Provident, dánska skupina Topdanmark, švédska skupina WASA, portugalská BCP/Atlantico skupina, nemecká Gothaer (nedávno premenovaná na Parion) a francúzska GAN. Všetci členovia sa zhodujú v názore, že na európskom finančnom trhu dominuje niekoľko málo, ale veľkých a efektívnych hráčov. Vytvorením Eureka vznikol zámer rozvinúť sa do pan-európskej skupiny, a to najskôr integráciou ich biznisov a potom pripojením nových členov v ostatných významných európskych krajinách. Členovia holdingu majú tzv. cross-holdings v každej ďalšej firme prostredníctvom holdingu, kde sa kumulujú ich medzinárodné operácie a spätne dostávajú akcie Eureka BV. To umožní každému členovi sústrediť sa na poskytnutie najlepších služieb na ich národných trhoch pri diverzifikácii medzinárodných investícií.

Ako vyplýva z uvedených informácií, Poľnobanka sa svojimi stratégiami pripravuje na vstup do tretieho tisícročia a hľadá spôsoby, ako sa zaradiť do bankového sektora veľkej a postupne zjednotenej Európy.

REGULAČNÝ RÁMEC KAPITÁLOVÉHO TRHU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ing. Marián Sásik, CSc.
Burza cenných papierov, a. s.

Uvažovaný vstup SR do medzinárodných organizácií predpokladá vyvinúť úsilie k zabezpečeniu postupného zjednocovania našich právnych predpisov s platnými normami Európskeho spoločenstva. Je zrejmé, že v nemalej miere sa táto požiadavka dotýka aj oblasti kapitálového trhu, osobitne pokiaľ ide o vytvorenie a upevnenie jeho regulačného rámca.

Problematica regulačného rámca zahŕňa tak legislatívnu oblasť, ako aj vlastný výkon regulačných právomocí. Z hľadiska delby kompetencií medzi jednotlivými subjektmi kapitálového trhu umožňuje legislatíva Európskej únie každému štátu vytvoriť si vlastnú štruktúru pri rešpektovaní stratégie minimálnej harmonizácie. Tá je určovaná smernicami stanovujúcimi základné princípy fungovania kapitálového trhu a smernicami zameranými na bankové právo, finančné služby, ochranu spotrebiteľa a ich reguláciu. Z hľadiska cieľového zámeru slovenského kapitálového trhu, ktorým je vytvoriť trh, ktorý kvalitou, zárukami bezpečnosti služieb a realizovanými činnosťami bude zodpovedať štandardu v krajinách s rozvinutou trhovou ekonomikou, to predpokladá harmonizovať legislatívny rámec so štátni OECD a Európskej únie na základe odporúčaní Bielej knihy a skupiny G-30.

Odhládnuv od skutočnosti, že otázka legislatívy v tomto kontexte je prioritným problémom, v ďalšej časti sa dotknem predovšetkým výkonu regulačných právomocí. Samotný regulačný rámec je pritom žiaduce chápať z dvojakého pohľadu, a to vo forme dohľadu, resp. dozoru nad trhom, a v podobe samoregulácie. Na zabezpečenie súladu s právnym rámcem regulovaného trhu je potrebný zodpovedajúci dohľad nad procesom obchodovania v reálnom čase, rovnako

ako všeobecný dozor všetkých účastníkov trhu. Samoregulácia na strane druhej zabezpečuje flexibilitu v meniacich sa trhových podmienkach. Je dôležitou súčasťou regulácie trhu, mimo štátnej regulácie. Dotýka sa predovšetkým organizátora trhu, jeho pravidiel a prostriedkov na efektívne riešenie sporov medzi užívateľmi trhu.

Spomenuté dva aspekty regulačného rámca kapitálového trhu SR sú riešené vytvorením Úradu štátneho dozoru nad kapitálovým trhom, samoregulačných princípov u organizátorov trhu, etickým kódexom člena Asociácie obchodníkov s cennými papiermi, resp. určitých ustanovení príslušnej legislatívy.

Uvedené skutočnosti tak môžu evokovať názor, že regulačný rámec kapitálového trhu je plne funkčný. Myslím si však, a dozaista nebudem sám, že opak je pravdou. Ak si uvedomíme, že funkcia dozoru nad kapitálovým trhom a jeho účinná samoregulácia sú dôležitým meradlom na posudzovanie jeho úrovne, dôveryhodnosti, zrozumiteľnosti a transparentnosti, tak doterajšia reálna prax poukazuje na viaceré nedostatky, ktoré vyžadujú nevyhnutnú systémovú úpravu. V stručnosti poukážem na najdôležitejšie aspekty.

Úrad štátneho dozoru nad kapitálovým trhom vykonáva kontroly u subjektov kapitálového trhu, monitoruje ich činnosť a predkladá ministerstvu podklady na vydávanie rozhodnutí o sankciách. Uvedená činnosť však bola v uplynulom období sprevádzaná viacerými dlhodobými vlečúcimi problémami v súvislosti s inštitúciami kolektívneho investovania, ako aj s prílišnou liberalizáciou pohľadu na možnosti uplatňovania výraznejších sankčných postupov v prípade neplnenia si zákonom stanovených povinností. Podobne

nedostatočne sa rozvíjali aj preventívne a stimulačné funkcie dozoru, čo okrem iného vyplýva aj z neexistencie zákona upravujúceho pôsobnosť a právomoci tohoto inštitútu. V záujme objektivity diagnózy na kapitálovom trhu ďalšie pôsobenie dozoru nad kapitálovým trhom je preto žiaduce smerovať na vytvorenie nezávislej inštitúcie pracujúcej na princípe profesionality a na vymedzenie regulačnej a koordinačnej funkcie vo väzbe na organizátorov trhu a profesijné asociácie ako samoregulujuce sa subjekty kapitálového trhu.

Otázky samoregulácie u organizátorov trhu sú čiastočne riešené v príslušných ustanoveniach legislatívy, resp. v burzovom a trhovom poriadku. Z pohľadu BCPB sú princípy samoregulácie obsiahnuté kompetenciami jednotlivých divízií v spolupráci s príslušnými výbormi, ktoré sú zakotvené v pravidlách burzy. Sporné prípady je navyše možné riešiť v spolupráci s Burzovým rozhodcovským súdom, ktorého vyjadrenie ako konzultačného orgánu možno považovať za smerodajné. Kontroly dodržiavania povinností členov sa vykonávajú buď z iniciatívy burzy, alebo na základe externých podnetov. Doterajšie praktické skúsenosti však ukázali, že burza nemôže byť len pasívnym nástrojom svojich členov pri vykonávaní transakcií spojených s kúpou a predajom cenných papierov, ale musí mať možnosť aktívne zasiahnuť vždy vtedy, ak uvedené transakcie nie sú neobvyklé, alebo sa vykonávajú neobvyklým spôsobom.

Práve tento poznatok viedol k tomu, že manažment BCPB predložil na posledné zasadnutie burzovej komory ideový návrh zavedenia kontrolných mechanizmov, cieľom ktorého je snaha prehĺbiť samoregulačný charakter

burzy, a tým zvýšiť jej dôveryhodnosť. Výsledkom tohto projektu, ktorý by mal vstúpiť do platnosti počnúc rokom 1998, je dosiahnuť istotu, že správanie členov burzy je v súlade nielen so všeobecne záväznými predpismi, ale aj v súlade s etickými normami správania sa stanovenými pre obchodníkov s cennými papiermi. Základným princípom, ktorým sa bude riadiť činnosť pri posudzovaní rôznych neobvyklých transakcií je posun z roviny „čo nie je zakázané, je dovolené“ do roviny „nie je síce zakázané, ale je neetické“.

Je zrejmé, že určenie hranice, za ktorou správanie sa člena bude považované za neobvyklé, bude výsledkom skúsenosti a kompromisov, ale aj prejavom vôle definovať vysoké kritériá na strane burzy a prijať tieto podmienky na strane členov. Ak sa podarí dosiahnuť uvedenú úroveň dohľadu, burza so svojimi

kontrolnými mechanizmami bude zárukou, že jej členovia splňajú požadované vysoké kritériá spoľahlivosti. Navyše súčasťou kontrolných aktivít burzy bude aj využitie spätnej väzby v podobe námietok na úpravu všeobecne záväzných predpisov, resp. jednotlivých pravidiel činnosti.

Nemenej dôležité úlohy v oblasti samoregulácie majú aj profesijné združenia pôsobiace na kapitálovom trhu. Asociácia obchodníkov s cennými papiermi má vypracovaný etický kódex člena. Jeho nevýhodou je, že nie je podložený príslušnou právnou normou a že sa vzťahuje len na obchodníkov, ktorí sú v asociácii združení. Ostatné licencované subjekty sú tak profesijne nekontrolovateľné, čo evokuje myšlienku zavedenia povinného členstva.

Základným cieľom regulácie je ochrana investora. Tendencie k funkčnej

regulácii nie sú registrované len na vyspelých kapitálových trhoch, kde štátny dozor a regulačné orgány aktívne pôsobia proti nečestnému správaniu sa ich účastníkov.

Podobná požiadavka v rámci slovenského kapitálového trhu je preto tým naliehavejšia, čím otvorenejšie budeme nielen deklarovať, ale fakticky sprístupňovať náš trh zahraničnému investorovi so súvzťažným zabezpečením jeho dôveryhodnosti, atraktivity, bezpečnosti a efektívnosti. Nefunkčnosť primeranej regulácie trhu v medzinárodných meradlách je absolútne nemysliteľná. Preto aj opatrenia súvisiace s dotvorením legislatívneho rámca, dozoru nad kapitálovým trhom a koordinácie činnosti dozoru a samoregulačných organizácií, obsiahnuté v koncepcii rozvoja kapitálového trhu je žiaduce uviesť do praxe čo najskôr.

ROZVOJ ĽUDSKÝCH ZDROJOV V PODMIENKACH SLOVENSKEJ SPORITEĽNE, A. S.

JUDr. Milan Hrubizna
Slovenská sporiteľňa, a. s.

Proces univerzalizácie a rozširovania bankových služieb sa po roku 1990 v Slovenskej sporiteľni, a. s., výrazne prejavil i v systéme riadenia ľudských zdrojov.

Kľúčovými faktormi, ktoré determinujú súčasný vývoj sú:

1. rýchly nárast počtu zamestnancov začiatkom deväťdesiatych rokov,
2. nevyhovujúca štruktúra pracovných síl zdedená z predchádzajúcich období,
3. rast konkurencie,
4. technologický pokrok v oblasti informačných systémov.

Typickým prejavom pôsobenia týchto faktorov je disproporcia medzi optimálnou štruktúrou pracovných

miest a profesionálnymi spôsobilosťami zamestnancov, ktoré sú potrebné na efektívny výkon nových činností. Nesúlad medzi požadovanými a reálne existujúcimi schopnosťami pracovných síl sme riešili v rámci vnútrobankového systému vzdelávania. Pritom sme dôsledne sledovali, aby sa vzdelávanie bezprostredne viazalo na potreby praxe a aby sa dbalo na efektívnosť využitia vynaložených finančných prostriedkov. Limitujúcim faktorom ďalších kvalitatívnych zmien v oblasti vzdelávania sa stala identifikácia vzdelávacích potrieb. Správna diagnostika aktuálneho stavu vedomosti je jednou z prvotných podmienok efektivity celého systému vzdelá-

vania. Nesprávne vstupné údaje o vzdelávacích potrebách by totiž mohli negatívne ovplyvniť ďalšie etapy celého vzdelávacieho procesu. Súčasne so zmenami v systéme vzdelávania bolo potrebné intenzívne rozvíjať i ostatné systémové nástroje na riadenie ľudských zdrojov. Z hľadiska účinnosti realizácie cieľov personálnej stratégie je nevyhnutné vytvoriť jednotlivé systémové nástroje v ich vzájomnej podmienenosti. Účinný mechanizmus krokov postupného, na seba logicky nadväzujúceho zavádzania jednotlivých nástrojov je základným predpokladom ich akceptácie zo strany manažérov, ako aj všetkých zamestnancov SLSP, a. s. V procese

realizácie cieľov personálnej stratégie je potrebné implementovať a efektívne prepojiť dominantné systémové nástroje personálneho riadenia. V sporiteľni sme definovali šesť nástrojov:

1. systém analýzy a plánovania potrieb personálneho rozvoja,
2. systém vyhľadávania, výberu a prijímania vhodných zamestnancov,
3. systém vzdelávania,
4. systém motivácie, hodnotenia a odmeňovania zamestnancov,
5. systém utvárania vhodných pracovných podmienok a vzťahov,
6. systém kariérového plánovania a rozvoja.

Treba si uvedomiť a rozvíjať myšlienku, že práve ľudské zdroje sú základným predpokladom rozvoja banky. V Slovenskej sporiteľni, a. s., vychádzame z predpokladu, že úspešná banka musí disponovať tromi základnými charakteristikami:

- musí mať jasnú stratégiu a silnú podnikovú kultúru,
- musí disponovať kvalitným ľudským potenciálom,
- musí zaviesť a rozvíjať moderný systém riadenia.

Práca s ľuďmi si vyžaduje citlivý prístup vo využívaní takých metód a foriem, aby sa popri želateľnej ekonomickej výnosnosti banky a dobrej pozícii v konkurenčnom prostredí, prejavila aj spokojnosť a možnosť sebarealizácie jej zamestnancov. Divízia ľudských zdrojov v Slovenskej sporiteľni, a. s., vytvára priestor vedúcim zamestnancom pri plnení náročných úloh, ktoré stanovila banka práve v oblasti práce s ľuďmi. Manažéri popri zodpovednosti za finančný, ekonomický a technický chod banky nesú zodpovednosť aj za vedenie a riadenie ľudí. Riadiaci zamestnanec, ktorý je síce dobrým odborníkom, špecialistom a má vysokú odbornú kvalifikáciu, nemusí ešte vedieť vykonávať dobrú personálnu prácu. Až vtedy, keď bude vedieť vhodne a správne motivovať ľudí a vytvorí si k nim vzťah založený na kooperácii, môžeme hovoriť, že sa podieľa aj na riadení ľudí.

Uvedené aspekty sú signálom aj pre vedenie sporiteľne na prácu s ľudským potenciálom. Všetci vieme, čo musí obsahovať kvalitná práca s ľuďmi. Na začiatku je výber kvalifikovaných a vhodných ľudí na príslušné pracovné miesta. Na to nadväzuje analýza schopností a potrieb zamestnancov, vytvorenie priestoru pre tvorivú prácu

a ich účasť na riešení problémov. Mimoriadne dôležité je vytvorenie tímov a v rámci nich budovanie podmienok na kvalitné pracovné a ľudské vzťahy, zmapovanie rezerv ľudského potenciálu a stanovenie priorit ich rozvoja. Získavanie kvalifikovaných ľudí a vytváranie priestoru pre ich pracovnú výkonnosť a rozširovanie kvalifikácie, ako aj hodnotenie ich pracovnej činnosti tvorí jadro personálnej práce aj v sporiteľni. Vychádzajúc z poznania, že úspešnosť organizácie je určená potenciálom a výkonnosťou jej zamestnancov, vyšpecifikovali sme tri základné prvky systému riadenia ľudských zdrojov:

- Pracovné miesto
- Kvalifikačný profil
- Výkonnosť

Definovanie obsahu týchto prvkov v kontexte s podnikateľskými cieľmi Slovenskej sporiteľne, a. s., predurčuje ďalší postup pre tvorbu jednotlivých systémových nástrojov personálneho riadenia. Elementárnymi zložkami a zároveň východiskom pre tvorbu vyššie uvedeného systému sú popisy pracovných miest a k nim priradené kvalifikačné profile. V súčasnosti spočíva kľúčová úloha v spracovaní metodiky tvorby kvalifikačných profilov pre rozhodujúce profesie v SLSP. Princípom tohto postupu je stanoviť pre konkrétne pracovné miesto alebo funkciu kľúčové kompetencie, t. j. spôsobilosti, znalosti a osobnostné vlastnosti, ktoré sú predpokladom na vykonávanie činnosti, resp. určujú špičkovú výkonnosť. Vypracované popisy pracovných miest a k nim priradené kvalifikačné profile nám umožnia identifikovať pomerne exaktný model systému pracovných miest z hľadiska:

- potreby, t. j. opodstatnenosti v štruktúre jednotlivých činností,
- počtu, t. j. optimálneho stavu pracovníkov,
- kvality výkonu.

Sekundárne pritom získame ďalšie výstupy:

- kritériá pre výber zamestnancov,
- odhalenie neefektívnych pracovných miest s nízkou produktivitou práce,
- kritériá pre hodnotenie zamestnancov,
- prehľad o pracovných podmienkach,
- prehľad o požiadavkách a stave materiálneho vybavenia pracovísk.

Následujúcim krokom bude porov-

nanie požadovaných kompetencií so skutočne dosahovanými kompetenciami zamestnancov na jednotlivých pracovných miestach. Cieľom tohto postupu je poznanie pracovného potenciálu zamestnancov. V súčasnosti sa realizuje spracovanie kvalifikačných profilov pre dvanásť najpočetnejších profesií, ktoré pokrývajú až 70 % z celkového počtu našich zamestnancov. Vzhľadom na vzájomnú podmienenosť jednotlivých personálnych systémov, veľkú pozornosť sme venovali koncepcii spracovania kvalifikačných profilov v SLSP, a. s. Ku konkrétnemu pracovnému miestu stanovujeme tie požiadavky, ktoré súvisia s charakterom pracovného miesta a sú nevyhnutné pre optimálne zvládnutie činnosti na pracovnej pozícii. Pri definovaní potrebných požiadaviek sa abstrahuje od konkrétneho zamestnanca, ktorý pracovnú pozíciu aktuálne zastáva. Konkrétna práca s kvalifikačným profilom je v zásade jednoduchá. Formulár obsahuje popisy požadovaných kompetencií, ktoré sú potrebné pre efektívny výkon profesie. V rámci hodnotiaceho rozhovoru sa priamy nadriadený spoločne s hodnoteným spolupracovníkom snažia identifikovať stupeň aktuálnych kompetencií.

Ak je zistený stupeň kompetencií, t. j. schopnosti a predpoklady vykonávať konkrétnu prácu nižší, ako je požadovaný, určia sa konkrétne vzdelávacie akcie, ktorých by sa mal hodnotený zúčastniť. Tým sa vytvorí predpoklad, aby sa dosiahol súlad medzi reálnym a želateľným stavom. Kvalifikačný profil spracovaný podľa vyššie uvedených zásad je základným nástrojom pre identifikáciu potrieb vzdelávania.

Pri tvorbe vzdelávacích programov je dôležité poznať ciele a výstupy pre konkrétnu prax. Pre výber optimálnych metód a foriem vzdelávania je základnou informáciou poznanie aktuálneho stupňa vedomostí účastníkov. Očakávame, že uplatnením kvalifikačného profilu v praxi sa vytvoria reálne predpoklady na zvýšenie efektívnosti systému vzdelávania v SLSP, a. s. Vzdelávanie bude zamerané na reálne potreby zamestnancov, zvýši sa jeho adresnosť a v konečnom dôsledku sa zníži nákladovosť na vzdelávacie akcie. Využitie kvalifikačných profilov vidíme aj v ďalších nástrojoch riadenia ľudských zdrojov, predovšetkým v systéme výberu, motivácie a hodnotenia zamestnancov.

VÝKON DAŇOVEJ KONTROLY U PODNIKATEĽSKÝCH SUBJEKTOV V ALTERNATÍVACH

II. ČASŤ

Ing. Emil Burák

Nesplnenie dôkaznej povinnosti daňovníka pri určení výšky dane

Správca dane (daňový úrad) by mal postupovať v daňovom konaní v úzkej súčinnosti s daňovými subjektmi a pri vyžadovaní plnenia ich povinností v tomto konaní by mal použiť len také prostriedky, ktoré ich najmenej zafažujú a umožňujú pri tom správne vyrubiť a vybrať daň. Podľa § 2 ods. 4 z. č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov správca dane hodnotí dôkazy podľa svojej úvahy v ich vzájomnej súvislosti, pritom prihliada na všetko, čo v daňovom konaní vyšlo najavo.

V kontrolnej praxi zvyčajne po prevencii účtovnej evidencie nasleduje etapa prerokovania nejasností a nezrovnalostí zistených pri kontrole s účtovno-daňovou jednotkou. Prerokovanie sa vykonáva ústne alebo sa o tom vyhotoví zápisnica (úradný záznam) v intenciách ustanovení § 11 a 12 z. č. 511/1992 Zb. Na tomto prerokovaní môžu orgány daňovej kontroly vyzvať kontrolovaného daňovníka, aby do stanovenej lehoty predložil ďalšie potrebné dôkazy (vytykanie konanie).

Ak daňovník do stanovenej lehoty tieto dôkazy nepredloží, nepodá žiadane vysvetlenie a prípadne nedoplní chýbajúce doklady, môže daňový úrad určiť daň dohodou (podľa § 29. ods. 5 z. č. 511/1992 Zb.) alebo podľa pomôcok (§ 29 ods. 6 z. č. 511/1992 Zb.). Obe metódy sa využívajú len v krajných prí-

padoch a ich aplikácia zvyčajne neznamená pre daňovníka žiadnu daňovú úsporu, ale práve naopak – dorubenie dane.

Finančné straty podnikateľa z dôvodu dorubenia dane nepriamou cestou

Nazdávam sa, že záchytná sieť pri odhaľovaní daňových únikov v daňovej správe SR je na mnohých úsekoch ešte poriadne deravá, i keď sa za posledné roky vykonal veľký kus práce.

Z titulu dôkaznej núdze však boli a ešte stále sú vo výnimočných prípadoch v SR úspešní aj účtovní defraudanti a daňoví podvodníci. Častokrát aj mimoriadne zdatní jedinci z radov profesionálnej elity daňovej kontroly sú nútení konštatovať, že daňový systém v SR aj z dôvodu nekvalitnej legislatívy zvýhodnil takého daňovníka pri dorubení dane, ktorý podnikal nepoctivo a nepriznal tržby z podnikania na zdanie a na druhej strane toho, čo priznal každú korunu a zaplatil dane často pre nejaký formálny nedostatok pri kontrole potrestal finančnou sankciou.

Vychádzajúc z viacročnej odbornej praxe sme však presvedčení, že múdry daňový kontrolór v súčasnosti pri kontrole dokáže rozlíšiť a pri záveroch aj zohľadniť pri dorubení dane medzi tými daňovníkmi, ktorí urobili chybu z nevedomosti a ich daňové účtovníctvo je v poriadku a medzi tými, u ktorých je z ich správania, konania i daňového účtovníctva zjavný úmysel usporiť na

daniach špekulovaním a obchádzaním zákona.

Ak pri daňovej kontrole nie je možné priamo dorubiť daň (daňovník napr. sústavne vykazuje účtovnú stratu za viac zdaňovacích období, pretože do účtovníctva zahrnul len časť prvotných účtovných dokladov, t.j. nie všetky finančné transakcie) a je súčasne zjavné, že ide evidentne o daňové podvody a úniky, ale v danej chvíli je daňový úrad v dôkaznej núdzi, môže daňový úrad vyvinúť tlak na daňového podvodníka aj tzv. dorubením dane nepriamou cestou. V podstate ide o finančné pokuty za nesplnenie povinnosti nepeňažnej povahy v daňovom konaní (napr. daňovník nevedel záznamovú povinnosť uloženú daňovým úradom k lepšej transparentnosti tržieb) a za chyby v daňovom účtovníctve (napr. nevykonanú inventarizáciu majetku a záväzkov alebo chybné zostavil účtovnú závierku). Ide o sankcie v rozsahu dikcie ustanovení § 35 z. č. 511/1992 Zb. a § 37 z. č. 563/1991 Zb.

Nakoľko tieto pokuty sa dajú ukladať osobitne za každé zdaňovacie i účtovné obdobie (ktorým je 1 kalendárny rok) a daňová kontrola sa vykonáva zvyčajne minimálne za 2 roky spolu, ich kombináciou a výškou je možné zo strany daňového úradu spôsobiť nedisciplinovaným a nespolupracujúcim daňovým subjektom také finančné straty, ktoré môžu ich podnikanie ľahko zlikvidovať.

Naznačený postup daňovej kontroly (za predpokladu jeho nezneužívania na

báze subjektivity v prístupe konkrétnych daňových kontrolórov) v prípade nespôsobenia daňových subjektov treba vyžadovať v záujme pozitívnej motivácie čestných a svedomitých daňových subjektov.

Kedy možno pri kontrole dohodnúť daň

V § 29 z. č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov je riešené dokazovanie skutočností pre správne určenie dane. Kompetencie a právomoci daňovej kontroly sú rozsiahle, o čom sa v novodobej daňovej ére v SR (po roku 1989) určite už presvedčil ne jeden podnikateľ.

Jedným z alternatívnych nástrojov, ako usporiadať daňovú povinnosť podnikateľa (daňového subjektu) v prípade absencie alebo spornosti časti alebo celku dokladovej evidencie je aj inštitút tzv. dane dohodou.

Neznámy pojem pre podnikateľov

Treba zdôrazniť, že daň dohodou nie je štandardne využívaný nástroj pri daňovej kontrole a správca dane (daňový úrad) ho aplikuje len v extrémnych a výnimočných prípadoch, pokiaľ daňový subjekt nesplní svoju dôkaznú povinnosť pri určení výšky dane a správca dane je v dôkaznej núdzi, ale súčasne musí daňovú kontrolu dokončiť.

Z gradualistického hľadiska ide o akýsi posledný pokus o zmier v daňovom spore. V prípade, že k dohode nedôjde, aplikuje správca dane pre daňový subjekt (podnikateľa) tvrdší a nevýhodnejší nástroj, t.j. určí daň podľa pomôcok. Určenie dane podľa pomôcok sa vykoná podľa tých pomôcok, ktoré má správca dane k dispozícii alebo ktoré si zaobstará aj bez súčinnosti s daňovým subjektom.

Najčastejšie prípady aplikácie

Dokazovanie v daňovom konaní má mimoriadne dôležitú úlohu a jeho cieľom je zistiť zodpovedajúci stav vecí na báze materiálnej pravdy a rozhodnúť správne. Dôkazná povinnosť správcu dane (daňového úradu) pri správe a kontrole je nesporná. Dôkaznú povin-

nosť má však aj kontrolovaný daňový subjekt (podnikateľ) do tej miery, že musí preukázať, že údaje uvedené v jeho daňovom priznaní sú úplné a správne na základe dôkazných prostriedkov, ktorými štandardne sú prvotné (t.j. originálne, nie kópie a nie fotokópie) doklady účtovnej evidencie.

V praxi správca dane využíva inštitút tzv. dane dohodou v prípade nepredloženia dokladov účtovnej evidencie alebo ich časti, resp. v prípade nejasných, sporných, polemických a kontroverzných výdavkov (napr. rozhranie prístupnosti podľa § 24 z. č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov a neprístupnosti daňovo-uznateľných výdavkov v kontexte § 25 už citovaného zákona zo strany podnikateľa) – či ide o výdavok nutný na podnikanie alebo výdavok charakteru osobnej spotreby. Dochádza k tomu napríklad pri tvrdení, že doklady boli odcudzené, stratené, zničené požiarom alebo ak hodnovernosť prvotných účtovných dokladov je znehodnotená z titulu nesplnenia požiadavky základných náležitostí relevantného účtovno-daňového dokladu (bližšie pozri napr. § 11 z. č. 563/1991 Zb. o účtovníctve alebo § 24 a 25 z. č. 289/1995 Z.z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov, alebo § 37 z. č. 511/1992 Zb.).

Technika uplatnenia dane dohodou

V prípade, že po oznámení a začatí daňovej kontroly (§ 15 z. č. 511/1992 Zb.) si daňový subjekt nesplní dôkazovú povinnosť (napríklad nepredloží v termíne ani na opakovanú výzvu účtovné doklady alebo ich predloží neúplné) ani vo vytýkacom konaní podľa § 41 z. č. 511/1992 Zb., môže daňový úrad (správca dane) navrhnúť daň dohodou podľa § 29 ods. 5 z. č. 511/1992 Zb.

Technicky sa realizácia dane dohodou vykoná podľa § 11 z. č. 511/1992 Zb. To znamená, že o celom akte sa vykoná ústne pojednávanie, o ktorom sa vyhotoví zápisnica. Zo zápisnice musí byť zrejmé najmä kto, kde a kedy daňové konanie vykoná, ktoré osoby sa ho zúčastnili, označenie hlavného predmetu konania, súvislé opísanie jeho priebehu, označenie dokladov a iných listín odovzdaných pri pojednávaní alebo podstatný obsah listín predložených na nahliadnutie, vykonané poučenie, vyjadrenie poučených osôb, ich návrhy alebo námietky smerujúce proti

obsahu zápisnice, závery o týchto návrhoch alebo námietkach.

Predovšetkým v zápisnici musí byť zjavne prezentovaný logicko-matematický postup a účtovné vyčíslenie dohodnutej dane, ako aj konsenzus o tom, že ide skutočne o dobrovoľnú dohodu oboch strán.

Na základe predmetnej zápisnice následne správca dane vyhotoví protokol o daňovej kontrole a vydá rozhodnutie o určení dane dohodou podľa § 30 z. č. 511/1992 Zb.

Špekulácie sa nevyplácajú

Inštitút tzv. dane dohodou bol do zákona č. 511/1992 Zb. zapracovaný najmä pre potreby tých daňových subjektov, ktorí nezávinene a neúmyselne vo svojom daňovom konaní dospeli do stavu dôkaznej núdze. Súčasne pomáha správcovi dane (daňovému úradu) pružne, efektívne a v reálnom čase začať i ukončiť daňovú kontrolu (aby nešlo o niekoľkomesačné i ročné vleklé spory v neukončených daňových kontrolách).

Z hľadiska záujmu štátu (daňovej správy) získať na jednej strane maximálne daňové inkaso a na druhej strane z hľadiska podnikateľov (daňových subjektov), ktorí chcú logicky minimalizovať svoj objem platieb do daňového koša štátu, je prirodzené očakávať v praxi aj špekulatívne tendencie a zneužívanie dane dohodou v kalkuláciách niektorých podnikavcov.

Takéto kalkulácie sa však nemusia vyplatiť, keďže profesionálne zdatný daňový kontrolór pri použití dane dohodou si dokáže hravo spočítať, aká veľká daň sa pri konkrétnej podnikateľskej aktivite i výške účtovného obratu dá reálne predpokladať a pri dohode ju pravdepodobne (ak aj nenadsadí) navrhne a obháji dostatočne vysokú, a nezľavi z nej.

Nezabúdajme, že daňový úrad len môže (t.j. nemusí) daň dohodnúť a v prípade keď cíti, že by toto dorubenie dane dohodou bolo neadekvátne a pre štát nevýhodné, skonštatuje „nedohodu“ a nastúpi aplikácia dane podľa pomôcok, ktorá je pri dôslednej realizácii pre daňový subjekt, podľa nášho názoru, oveľa nevýhodnejšia. Dôvodom je skutočnosť, že sa aplikuje zvyčajne už aj v kombinácii s vysokou pokutou za nespôsobenie v daňovom konaní a marenie výkonu daňovej kontroly spolu s ostrejšou alternatívnou trestno-právnou zodpovednosťou.

Konkrétny príklad z rozhodnutia o určení dane dohodou

V súlade s ustanovením § 23 ods. 10 z. č. 511/1992 Zb. uvádzame príklad z konkrétne realizovaného rozhodnutia o určení dane dohodou v praxi jedného daňového úradu:

Daňovník XY stratil časť účtovných dokladov a nepredložil ich ani v náhradnej lehote, čím si nespĺnil dôkaznú povinnosť pri určení výšky dane v zmysle z. č. 511/1992 Zb. a správca dane po analýze problému a dohode s daňovníkom podľa § 29 ods. 5 z. č. 511/1992 Zb. určil výšku dane dohodou na dani z príjmov obyvateľstva za rok 1992 v sume 10 500 Sk. O tomto bola spísaná zápisnica podľa § 11 z. č. 511/1992 Zb., ktorá je nedeliteľnou súčasťou protokolu o výsledku kontroly dane z príjmov obyvateľstva za rok 1992 (aj s uvedením čísla protokolu).

Pri výpočte dane z príjmov obyvateľstva správca dane vychádzal z úplného účtovníctva daňovníka za podnikanie v prevádzkovej jednotke „reštaurácia“ a z neúplného účtovníctva za podnikanie v prevádzkovej jednotke „bufet“, pričom v príjmoch reštaurácie nebol zistený rozdiel a vo výdavkoch bol rozdiel 15 000 Sk pri nesprávnom zaúčtovaní osobnej spotreby podnikateľa do výdavkov na dosiahnutie zdaniateľného príjmu (porušenie § 9 z. č. 389/1990 Zb. o dani z príjmov obyvateľstva, ktorý od r. 1993 už neplatí).

V príjmoch bufetu (akceptované boli zdokladované príjmy daňovníka) správca dane vychádzal z uvažovanej 10 %-nej kalkulačnej prirážky za predajné ceny v už zahrnutej sume tržieb 340 000 Sk. Na výdavky v bufete vôbec neexistovali účtovné doklady (neboli zaúčtované ani v rekonštruovanom peňažnom denníku bufetu) a tieto stanovil správca dane po úvahe analogicky odpočtom 10 %-nej kalkulačnej prirážky od tržieb, t.j. 340 000 Sk – 34 000 Sk (-10%) = 306 000 Sk.

Základ dane po výpočte bol 70 000 Sk oproti 7 500 Sk uvedeným v daňovom priznaní daňovníka na dani z príjmov obyvateľstva za rok 1992. Odpočítateľné položky boli stanovené správne v sume 6000 Sk, rovnako ako v daňovom priznaní. Z uvedeného daňového základu je daň 10 500 Sk, pričom z tejto sumy sumy 200 Sk daňovník už zaplatil pri podaní priznania dňa 15. 2. 1993, t.j. zostáva doplatiť 10 300 Sk.

Poznámka: Číselné údaje v príklade sú pozmenené a majú len ilustratívny charakter.

Proti rozhodnutiu o dani dohodou sa možno odvolať

V prípade, že je podnikateľ pri dohode dane nepozorný a svoje rozhodnutie chce dodatočne zmeniť, zákon je voči nemu tolerantný. Daňové právo SR chráni právnu istotu podnikateľa (daňového subjektu) i v konaní o dani dohodou dôležitou poistkou konkretizovanou v možnosti podať odvolanie v prípade výhrad voči rozhodnutiu správcu dane spôsobom uvedeným v § 46 z. č. 511/1992 Zb. Aj keď po dohode sa odvolanie nepredpokladá, právo podnikateľa na odvolanie zostáva nedotknuté.

Určenie dane podľa pomôcok pri daňovej kontrole

Jedným z najdiskutovanejších i najproblematickejších inštitútov práva vôbec a v daňovom konaní i daňovom spóre zvlášť sa javí inštitút dokazovania, ktorý sa rieši najmä v § 29 a v § 2 ods. 4 z. č. 511/1992 Zb.

V prípade, že súčinnosť daňového subjektu (podnikateľa) pri daňovej kontrole pri splnení jeho dôkazno-preukaznej povinnosti je nedostatočná a že nedôjde k určení dane dohodou, rieši správca dane určenie dane podľa pomôcok.

Aké pomôcky prichádzajú do úvahy?

Podľa § 29 ods. 6 z. č. 511/1992 Zb. platí, že ak daňový subjekt nespĺni pri dokazovaní skutočností, ktoré uvádza niektorú zo svojich zákonných povinností, v dôsledku čoho nemožno správne určiť daňovú povinnosť a daň sa neurčí ani podľa odseku 5 už citovaného paragrafu (t.j. ani dohodou), je správca dane pri určovaní daňovej povinnosti oprávnený použiť pomôcky, ktoré má k dispozícii alebo ktoré si zaobstará bez súčinnosti s daňovým subjektom.

Takými pomôckami môžu byť najmä listiny, výpisy z verejných záznamov, daňové spisy iných daňových subjektov, znalecké posudky, výpovede svedkov v iných daňových veciach (tzv. križová daňová kontrola), správy a vyjadrenia iných správcov dane, štátnych orgánov a obcí, záujmových združení

a vlastné poznatky správcu dane zo zdaňovania daňových subjektov.

V praxi daňovej kontroly základným impulzom i pomôckou sa najčastejšie javí práve oznámenie o výplate nezdaneného príjmu, vymedzené ako oznámovacia povinnosť v zmysle § 32 z. č. 511/1992 Zb. (ide o súčinnosť tretích osôb). Podľa ods. 5 citovaného paragrafu právnické a fyzické osoby, ktoré majú príjmy z podnikateľskej činnosti, inej zárobkovej činnosti alebo z prenájmu, ktoré v rámci tejto činnosti vykonávajú platby fyzickým osobám s výnimkou platieb za obstaranie zásob a z týchto platieb nezrážajú daň, sú povinné uskutočnené platby oznamovať miestne príslušnému správcovi dane podľa trvalého pobytu príjmateľa, ak u jednotlivce fyzickej osoby presiahne platba sumu 10 000 Sk za kalendárny rok.

Realizácia určenia dane podľa pomôcok

Na ilustráciu uvádzame dva fiktívne príklady, ktoré však majú svoju reálnu podobu v praxi.

PRÍKLAD č. 1:

Podnikateľ – fyzická osoba podnikajúca ako stavebná firma bez zamestnancov (všetky práce si dodávateľsky kupuje) podal priznanie k dani z príjmov fyzických osôb za roky 1993 a 1994. Pri daňovej kontrole v roku 1995 za oba roky spolu podnikateľ predložil na kontrolu kompletnú účtovnú evidenciu za r. 1993, ale za rok 1994 nie (ani v náhradnej lehote) s odôvodnením, že doklady sa stratili a že účtovnú rekonštrukciu (v náhradnej lehote, ktorú mu určil správca dane – napr. z fotokópií overených výpisov z bežného účtu v jeho peňažnom ústave, z listín a záznamov podľa návštevy dodávateľov i odberateľov atď.) nie je ochotný a schopný (lebo napríklad realizuje ďalšiu veľkú stavbu, ktorá je pre neho prvoradá) vykonať. Na daň dohodou, ktorú navrhuje daňový úrad, nie je ochotný pristúpiť.

Riešenie:

Konkrétna forma riešenia vždy závisí výlučne od dôvtipu a profesionálnej zdatnosti konkrétneho daňového kontrolóra, keďže štandardizovaný postup i vymedzenie použitia tej-ktorej pracovnej pomôcky nie je nikde v zákone presne vymedzené.

S ohľadom na doteraz známe súdne rozhodnutia, musí daňový kontrolór presne zdokumentovať a exaktne podložiť pomôcky, ktoré si zvolil a usporiadať ich do transparentného dokazovacieho systému, aby mu súd v prípade, že daňový spor prerastie (za predpokladu neúspechu pri odvolaní) do súdnej žaloby a následného súdneho procesu nezrušil jeho rozhodnutie o určení dane podľa pomôcok ako nepreskúmateľné.

Forma a spôsob použitia pracovných pomôcok je však podľa nášho názoru vždy diskutabilná a dáva priestor pri obhajobe podnikateľa na účinné právne náklady.

V naznačenom prípade daňový kontrolór použil nasledujúce pracovné pomôcky:

- z peňažného ústavu podnikateľa si vyžiadal výpis finančných obrátov bežného účtu a z oznámení o vyplatenom príjme podnikateľa (podľa § 32 ods. 5 z. č. 511/1992 Zb.) za r. 1994 určil objem zdaňovaných príjmov,
- reálné náklady okrem výdavkov za stavebný materiál (napr. cestovné autom podnikateľa, prenájom kancelárie, kúpu kancelárskych potrieb) odvodil analogicky od úrovne r. 1993.

Súčasne pri určení dane podľa pomôcok sa daňový kontrolór „poistil“ tak, aby štát nebol podnikateľom poškodený a udelil podnikateľovi za marenie výkonu daňovej kontroly a nespôsobenie v daňovom konaní, t. j. za porušenie § 9 ods. 1 a § 41 z. č. 511/1992 Zb. podľa § 35 ods. 1 už citovaného zákona vysokú pokutu (napr. 100 000 Sk). Súčasne mu udelil aj druhú, tiež vysokú pokutu za porušenie § 31 ods. 1 a § 33 ods. 6 z. č. 563/1991 Zb. o účtovníctve z dôvodu straty účtovných dokladov za rok 1994 podľa § 37 z. č. 563/1991 Zb. (napr. 50 000 Sk).

Pokiaľ doručenie dane (doručenie dane jej určením podľa pomôcok nevy-nímajúc) presiahne úroveň 6-násobku minimálnej mzdy v SR, musí daňový kontrolór zaslať aj podnet na podnikateľa orgánom činným v trestnom konaní, aby prešetrili jeho daňový delikt, či nešlo o úmyselné skrátenie dane a porušenie Trestného zákona.

PRÍKLAD č. 2:

Slobodný podnikateľ – fyzická osoba podnikal v r. 1994 ako autodopravca – rozvoz mäsa a výrobkov na nákladnom motorovom vozidle. Za rok 1994 nepriznal svoje príjmy. Nepodal daňové priz-

nanie k dani z príjmov fyzických osôb a údajne odišiel do zahraničia, do Českej republiky. Na adrese trvalého bydliska v SR poštu nepreberá, a teda nereaguje na výzvy daňového úradu a nespôsobí s ním pri daňovom konaní. Daňový úrad sa dozvedel o jeho príjmoch v rámci jednej krížovej daňovej kontroly (napr. u mäsiara, pre ktorého zabezpečoval prepravu jeho výrobkov) a z oznámení podľa § 32 ods. 5 z. č. 511/1992 Zb.

Riešenie:

Predbežné šetrenie v daňovom konaní preukázalo, že ide o nezdanený príjem v objeme prevyšujúcom 2 milióny Sk s predpokladom doručenia dane v závislosti od výdavkov vo výške viac ako 500 tisíc Sk.

Daňový úrad poslal podnikateľovi (daňovému subjektu) výzvu k podaniu priznania, na ktorú ani opakovane nereagoval a daňový úrad nebol úspešný, ani keď ho dal predviesť políciou (§ 27 z. č. 511/1992 Zb.), ktorá ho nenašla a oznámila, že hľadaný podnikateľ podľa jej zistenia ušiel do cudziny a ďalšie správy rodine ani známym nedáva.

Vzhľadom na veľkosť daňového úniku daňový úrad vykonal daňovú kontrolu podľa pomôcok. Na zostavenie príjmov použil oznámenia, počet ciest a spotrebu pohonných hmôt určil podľa cieľov a trás rozvozu na dodacích listoch, ktoré si vyžiadal od firiem podľa oznámení, zostavil výdavky pre stanovenie základu dane, vypočítal daň a vydal rozhodnutie o určení dane podľa pomôcok, ktoré odoslal podnikateľovi na adresu jeho trvalého pobytu v Slovenskej republike. Podnikateľ toto doručenie opäť neprevzal, keďže bol údajne v cudzine.

Daňový úrad pri skúmaní majetkových pomerov podnikateľa zistil, že pred dvoma rokmi zdedil sám rodinný dom v cene (podľa odhadu súdneho znalca) 1 600 000 Sk v exponovanej oblasti, ktorý je z hľadiska trhovej realizácie ľahko predateľný. Exekútor daňového úradu túto nehnuteľnosť založil (podľa § 71 z. č. 511/1992 Zb.), čím zabezpečil garanciu za daňovú pohľadávku štátu (predpokladáme, že už prebehol termín lehoty splatnosti doručenia dane určením podľa pomôcok) v zmysle premlčacieho práva a lehoty pre inkaso daňového nedoplatku (podľa § 69 ods. 2 z. č. 511/1992 Zb.) na dvadsať rokov.

Súčasne daňový úrad udelil podnikateľovi dve vysoké pokuty za nepodanie

daňového priznania za r. 1994 a marenie výkonu daňovej kontroly (podľa § 37 ods. 1 z. č. 511/1992 Zb.) a za účtovné nedostatky v r. 1994 podľa § 37 z. č. 563/1991 Zb. analogicky ako v predchádzajúcom prípade. Súčasne podal podnet orgánom činným v trestnom konaní. Tieto aktivity sa uskutočnili pri daňovej kontrole v roku 1995.

Keďže podnikateľ sa do SR zatiaľ nevrátil a dlžnú daň stále nezaplatil, vo februári 1997 prebehlo úspešne vydraženie založenej nehnuteľnosti podnikateľa a zinkasované peniaze daňový úrad použil na uspokojenie daňovej pohľadávky štátu.

Odporúčanie pre daňové subjekty

Z predchádzajúceho vyplýva, že komplexný výpočet spracovania agendy pri určení dane podľa pomôcok je odborne i časovo mimoriadne náročný a pracný. V tejto súvislosti odporúčame všetkým daňovým subjektom, aby si svoje daňové povinnosti usporiadali radšej riadne vedeným a preukazne dostatočne transparentným daňovým účtovníctvom.

Z alternatívneho duelu v prípade určenia dane podľa pomôcok prakticky vždy vyjde víťazne správca dane a vysoké sprievodné pokuty vo forme finančných sankcií zo strany daňového úradu môžu vážne ohroziť alebo úplne zlikvidovať ekonomickú existenciu daňových subjektov. Ide o opatrenie, ktoré je zamerané proti daňovo nedisciplinovaným podnikateľom, ktorí neplatia žiadne dane, ale súčasne chcú čerpať všetky výhody, ktoré štát poskytuje (na ktoré prispievajú riadni daňoví poplatníci). V takomto prípade je účinnosť a ekonomická razancia tohto opatrenia pochopiteľná.

UKRAJINSKÁ REPUBLIKA

HISTÓRIA A SÚČASNOSŤ UKRAJINSKEJ MENY

Štátne zriadenie

Zákonodarný orgán a prezident, ktorý vymenúva radu ministrov, sú volení vo všeobecných voľbách na obdobie štyroch rokov. Pripravuje sa nová ústava Ukrajiny.

Prirodné podmienky

Väčšinu územia Ukrajiny pokrývajú roviny (stepi), miestami prerušované nízkymi náhornými plošinami a kotlinami. Oblasť na severe zaberá časť Pinských močiarov, na juhu sa rozprestiera pobrežná nížina pozdĺž Čierneho a Azovského mora. Strednú Ukrajinu zaberá Dneperská nížina a Dneperská plošina, najväčšia hornatina v krajine. Vo východnej Ukrajine sa rozprestiera povodie Donu a časť Stredoruskej vrchoviny. Najpestrejší obraz poskytuje krajina na západe, kde rozsiahla nížina prechádza až do Maďarska a Karpaty sa dvíhajú do výšky 2061 m (hora Hoverla). Krymský polostrov pokrývajú rovnobežne sa ťahajúce horské hrebene a úrodné nížiny. Podnebie na Krymskom polostrove je stredozemské, ostatná časť Ukrajiny leží v miernom pásme.

Hospodárstvo

Vo veľkých kolektívizovaných poľnohospodárskych podnikoch v oblastiach stepí sa pestujú obilniny, krmivá a zelenina. Zemiaky a ľan prevládajú na severe, veľmi rozšírené – najmä na Kryme – je ovocinárstvo (vrátane vinohradníctva a záhradkárskeho foriem pestovania na trhový odpredaj). Nerastné bohatstvo tvorí železná ruda, ropa, zemný plyn, mangan a kamenná soľ, ale nosnou bázou ukrajinského priemyslu je rozľahlá Donecká uhofná panva. Hutníctvo železa a ocele sa

objemom takmer vyrovná ruskému. Medzi ďalšie hlavné odvetvia priemyslu patrí výroba spotrebného tovaru, ťažké strojárstvo, potravinársky a chemický priemysel, ako aj výroba chemických zariadení.

Prímorský štát vo východnej Európe pri Čiernom mori, s rozlohou 603 700 km² (43. miesto na svete), s počtom obyvateľov 52 309 000 (23. miesto), hlavné mesto Kijev. Ukrajina je členom OSN. Úradným jazykom je ukrajinčina, ďalej sa používajú ruština, bieloruština, rumunčina. Náboženstvá: pravoslávne, ukrajinské uniatské a rímskokatolícke.

Menové informácie

Menová jednotka je 1 hrivna = 100 kopijok. ISO kód UAH. Adresa emisnej banky: National Bank of Ukraine, 9 Instituska St., Kyiv 252007, Ukraine.

História meny

Najstaršie mince sa razili v gréckych kolóniách na pobreží Čierneho mora. Na severozápadnom pobreží to boli mestá Tyra, Olbia (Parutino), na Krymskom polostrove Panticapaeum (Kerč). Mince sa tu razili už v 5. stor. pred n.l. a najčastejšie zobrazovali delfína. Od 4. stor. pred n.l. sa razili mince zo zlata, striebra a bronzu. V meste Olbia sa razili mince v mene mesta, ostatné sa razili v mene rôznych skýtskych kráľov. V meste Tyra sa razili mince od 4. do 1. stor. pred n.l. V meste Panticapaeum sa razili zlaté statéry zobrazujúce hlavu Pána. Vplyv Rímskej ríše je preukázateľný na neskoršom mincovníctve v mestách a štátkoch na pobreží Čierneho mora. Mesto Panticapaeum bolo premenované na Caesarea a za panovania Augusta sa tu razili bronzové mince. Bosporské kráľovstvo, ako klient Rímskej ríše, sa stalo najdôležitejším vydavateľom mincí v tomto

období. Posledné mince Bosporského kráľovstva sa razili za kráľa Rescuporis (304–342). Na začiatku stredoveku, v 8.–11. stor., obiehali na území Ukrajiny veľké množstvá islamských strieborných dirhemov. Kyjevskí panovníci

razili vlastné mince, kopírujúce štandardy, rozsah a dizajn byzantských mincí. Najčastejšie sa na líčnej strane mincí zobrazovala postava Krista. Prvé mince začal raziť veľkoknieža Vladimir I. (980 až 1015), neskôr v razbe mincí pokračoval Svjatopluk (1015–1019) a Jaroslav (1019–1054). V obehu sa

objavil zlatník – ekvivalent byzantskej nomismy, neskôr aj strieborná minca srebrenik. Podobné mince sa razili v 10. stor. aj v Novgorode. Na území severne od Kyjeva boli postupne islamské dirhemy nahradené najmä nemeckými a anglo-saskými mincami. V 11. stor. sa v obehu objavili strieborné hrivny v tvare šesťuholníkových odliatkov. V 14. stor. boli hrivny nahradené striebornými ingotmi s hmotnosťou asi 200 g. V obehu sa objavil rubel a jeho diely poltina, čtvrt. V 16.–17. stor. boli na území Ukrajiny v obehu rôzne cudzie mince, najmä poľské a švédske. V r. 1686 sa v Ševsku razili mince s latinskými nápismi. Po vyhlásení nezávislosti Ukrajiny v r. 1991 obiehali na jej území dočasné platidlá karhovance, ktoré boli postupne nahradené súčasnými bankovkami – hrivnami. Obchodné mince – kopijky sa razia v nominálnych hodnotách 1, 2, 5, 10, 25 a 50 kopijok.

Motívy ukrajinských bankoviek

Bankovka s nominálnou hodnotou 1 hrivna (133 x 66 mm)

Na líčnej strane bankovky je portrét kyjevského veľkokniežata Vladimira Veľkého (980–1015). Zjednotil rôzne nezávislé slovanské štátiky a vytvoril Kyjevskú Rus. Na rubovej strane sú zobrazené tro-

ky starého mesta Cherson, založeného v r. 422–421 pred n.l. na Krymskom polostrove.

Bankovka s nominálnou hodnotou 2 hryvny (135 x 70 mm)

Na líčnej strane bankovky je portrét kniežaťa Jaroslava Múdreho (1019–1054). Počas jeho panovania sa zavŕšila kristianizácia krajiny. Na rubovej strane bankovky je zobrazený chrám sv. Sofie, postavený v 11. stor.

Bankovka s nominálnou hodnotou 5 hryvien (135 x 70 mm)

Na líčnej strane bankovky je portrét vojvodu Bohdana Chmelnického (1595–1657). Na rubovej strane bankovky je zobrazený Ilynský chrám v dedinke Subotov v Čerkasskej oblasti, v ktorom je pochovaný Bohdan Chmelnický a jeho syn Timoš.

Bankovka s nominálnou hodnotou 10 hryvien (135 x 70)

Na líčnej strane bankovky je portrét vojvodu Ivana Mazepu (1687–1709), ktorý sa pokúšal zjednotiť rozdrobenú Ukrajinu do silného štátu. Na rubovej strane je zobrazený kláštorň komplex Pečorská lavra v Kyjeve z r. 1051.

Bankovka s nominálnou hodnotou 20 hryvien (135 x 70)

Na líčnej strane bankovky je portrét spisovateľa, vedca, prekladateľa Ivana Franka (1856–1916). Na rubovej strane bankovky je zobrazená budova opery v Ľvove, postavená v r. 1900.

Bankovka s nominálnou hodnotou 50 hryvien (133 x 66 mm)

Na líčnej strane bankovky je portrét ukrajinského historika a politika Mihaila Gruševského (1866–1937), prvého prezidenta Ukrajinskej republiky v r. 1918. Na rubovej strane bankovky je zobrazená budova Ukrajinskej najvyššej rady.

Bankovka s nominálnou hodnotou 100 hryvien (133 x 66 mm)

Na líčnej strane bankovky je portrét veľkého ukrajinského básnika, umelca a filozofa Tarasa Ševčenka (1814–1861). Na rubovej strane je zobrazený pohľad na kyjevskú katedrálu sv. Sofie, monumentálnu stavbu z 11. stor.

Text a foto: Gabriel Schlosser

PRÍPRAVA ROČNEJ ÚČTOVNEJ ZÁVIERKY ZA ROK 1997

Ing. Milena Koreňová, Ing. Dagmar Andrášiková,
Ing. Ingrid Tkáčová

Príprava a vykonanie účtovnej závierky je završením celoročného účtovného procesu. Účtovná závierka predstavuje sústavu základných ukazovateľov usporiadanú podľa určitých kritérií, t. j. majetok (aktíva), zdroje financovania (pasíva), náklady (výdavky), výnosy (príjmy) a hospodársky výsledok.

Pri zostavovaní účtovnej závierky je potrebné zabezpečiť splnenie všetkých účtovných zásad a princípov v zmysle zákona č. 563/1991 Zb. o účtovníctve a opatrenia MF SR č. 65/355/1996, ktorým sa ustanovuje účtovná osnova a postupy účtovania pre banky.

Účtovnú závierku vymedzuje § 18 až 21 zákona č. 563/1991 Zb. o účtovníctve.

V sústave podvojného účtovníctva, v ktorom účtujú banky, závierku bánk tvorí:

- súvaha,
- výkaz ziskov a strát,
- príloha.

Účtovná uzávierka je činnosť zachytávajúca javy, pomocou ktorej sa zostavuje účtovná závierka.

Banka si stanoví svojím vnútrobankovým predpisom harmonogram uzávierkových (bilančných) prác tak, aby sa dodržali termíny predkladania účtovných výkazov pre banky podľa opatrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 65/356/1996 z 11. 11. 1996, ktorým sa ustanovuje usporiadanie a obsahové vymedzenie položiek účtovnej závierky bánk a minimálny rozsah údajov z nej určený na zverejnenie.

Povinnosť bánk predkladať účtovnú závierku a údaje z účtovníctva Ministerstvu financií SR upravuje výnos MF SR č. 6363/96/32.

Účtovnú závierku zostavuje banka k poslednému dňu účtovného obdobia (kalendárneho roka) ako riadnu a v ostatných prípadoch uvedených v zákone o účtovníctve ako mimoriadnu.

Účtovnú závierku banky podpisuje jej štatutárny orgán. Bankám vyplýva zo zákona povinnosť overenia účtovnej závierky auditorom a zverejnenie údajov z účtovnej závierky v Obchodnom vestníku.

Obchodné banky vyhotovujú podľa zákona o účtovníctve výročnú správu.

Prehľad všeobecne záväzných právnych predpisov

Pri účtovaní účtovných prípadov do bežného roka dbajú banky na ustanovenia všeobecne záväzných právnych predpisov upravujúcich finančné hospodárenie, daňové povinnosti, ktoré majú dopad na účtovníctvo a účtovné výkazníctvo bánk.

Ide najmä o tieto právne predpisy:

- zákon č. 563/1991 Zb. o účtovníctve, ktorý dopĺňa zákon 272/1996 Z.z. v čl. IV,
- Obchodný zákonník č. 513/1991 Zb. v znení zákona č. 264/1992 Zb., zákona č. 600/1992 Zb. o cenných papieroch a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 278/1993 Zb. o správe majetku štátu,
- zákon č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 21/1992 Zb. o bankách v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 212/1992 Zb. o sústave daní v znení zákona č. 304/1994 Z.z.,
- zákon č. 289/1995 Z.z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 610/1992 Zb. o rezervách pre zistenie základu dane z príjmov,
- zákon č. 119/1992 Zb. o cestovných náhradách v znení neskorších zmien a doplnkov,
- zákon č. 152/1994 Z.z. o sociálnom fonde a o zmene a doplnení zákona č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 499/1990 Zb. o prepočte devízových aktiv a pasív v oblasti zahraničných pohľadávok a záväzkov organizácií

v súvislosti s kurzovými opatreniami v znení neskorších predpisov,

- zákon č. 214/1992 Zb. o burze cenných papierov,
- zákon č. 229/1992 Zb. o komoditných burzách,
- opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 65/355/1996 z 11. 11. 1996, ktorým sa ustanovuje účtovná osnova a postupy účtovania pre banky,
- opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 65/356/1996 z 11. 11. 1996, ktorým sa ustanovuje usporiadanie a obsahové vymedzenie položiek účtovnej závierky bánk a minimálny rozsah údajov z nej určený na zverejnenie,
- opatrenie Národnej banky Slovenska z 3. 3. 1995 č. 3, ktorým sa ustanovujú pravidlá hodnotenia pohľadávok a pod-súvahových záväzkov bánk podľa rizík v nich obsiahnutých a pre tvorbu zdrojov na krytie týchto rizík,
- ostatné zákony a iné právne predpisy, z ktorých vyplýva, že skutočnosti v nich uvedené je potrebné zohľadniť v účtovníctve a účtovnej závierke.

ÚČTOVNÁ UZÁVIERKA A ZÁVIERKA BÁNK

Účtovná uzávierka je činnosť, ktorou sa zachytávajú operácie za účtovné obdobie (kalendárny rok). Jej výsledkom (produktom) je účtovná závierka (súvaha, výkaz ziskov a strát a príloha).

Účtovnej závierke predchádza viacero tzv. prípravných prác na konci kalendárneho roka. Tieto práce môžeme rozdeliť do nasledujúcich etáp:

- prípravné práce pred uzavieraním účtovných kníh,
- uzavieranie účtovných kníh (účtovná uzávierka),
- zostavenie účtovnej závierky.

1. Prípravné práce pred uzavieraním účtovných kníh

Pred uzavieraním účtovných kníh treba zaúčtovať všetky účtovné prípady týkajúce sa bežného roka, aby sa zabezpečili pravdivé údaje o majetku, záväzkoch, vlastnom imaní, nákladoch, výnosoch a hospodárskom výsledku v účtovnej závierke. Ide najmä o:

1. všetky zrealizované príkazy, ktoré banka prijala k 31. 12. k dohodnutému termínu,
2. peňažné operácie vykonané v banke do 31. 12. vrátane 31. 12.,
3. náklady týkajúce sa bežného roka, na ktoré boli poskytnuté v bežnom roku preddávky na vyúčtovanie (napr. na pracovné cesty, na drobný nákup za hotovosť). Ak mal pracovník výdavok do konca roka, musí sa použitie preddávky účtovať do mesiaca decembra,
4. účtovné doklady vystavené po 31. 12., pokiaľ overujú účtovné prípady bežného roka vrátane dodatkov do bežného roka (napr. zúčtovacie a výplatné listiny zostavené za december v januári, doklady na vnútorné presuny materiálových zásob, zásob tovaru, vyúčtovanie blokov na pohonné hmoty),
5. dodatky položiek vo vzťahu k Národnej banke Slovenska,
6. závierkové úroky k istinám a poplatky na príslušných nákladových a výnosových účtoch zo všetkých vkladov,

pôžičiek a úverov. O pripísaní úrokov sa upovedomia klienti zaslaním uzávierkových výpisov,

7. faktúry za všetky dodávky splnené do 31. 12. bez zreteľa na dátum vyhotovenia a doručenia faktúr za ne,
8. pokiaľ faktúry za dodávky (materiálu, tovaru, investícií, prác a služieb) splnené v bežnom roku nedôjdu včas, treba ich zaúčtovať k 31. 12. na dohadné účty,
9. výmery penále za oneskorené platenie daní, vystavené v bežnom roku a v tomto roku neuhradené,
10. výsledky všetkých inventarizácií, vykonané podľa vnútorného predpisu banky. Inventarizáciou sa zisťuje skutočný stav majetku a záväzkov. Skutočné zostatky majetku a záväzkov zistené inventarizáciou musia byť doložené inventúrnymi súpismi. Pri dokladovej inventúre je potrebné venovať veľkú pozornosť vysporiadavaniu účtov 219 – Ostatné pohľadávky voči klientom a 229 – Ostatné záväzky voči klientom, pričom zostatky na týchto účtoch vykázané k 31. 12. 1997 je potrebné zdôvodniť,
11. tvorbu (príp. použitie) opravných položiek na základe inventarizácií,
12. položky časového rozlíšenia,
13. dohadné položky,
14. kurzové rozdiely k majetku a záväzkom,
15. zákonné rezervy a ostatné rezervy stanovené vnútrobankovou normou,
16. ročné vysporiadanie DPH v zmysle zákona č. 289/1995 Z.z. v znení neskorších predpisov,
17. dodatočné opravy chýb a nesprávností v účtovníctve zistené do doby pred odovzdaním účtovných výkazov,
18. Účty 119 – Hodnoty na ceste a 135 – Prevody prostriedkov na účtoch medzi bankami nemôžu vykazovať v ročnej účtovnej závierke zostatok.

1. Inventarizácia

Dôležitým krokom ročnej účtovnej závierky je inventarizácia majetku a záväzkov banky. Povinnosť uskutočniť inventarizáciu ustanovuje zákon č. 563/1991 Zb. o účtovníctve § 29 a § 30. Vzhľadom na to, že zákon o účtovníctve je len rámcový, je potrebné, aby banka určila vo svojom vnútrobankovom predpise časový harmonogram inventarizácie, inventarizačnú komisiu a účty, ktoré podliehajú fyzickej alebo dokladovej inventúre. Predovšetkým inventúry zásob môžu byť vykonané i v priebehu účtovného obdobia, a nie je potrebné ich vykonávať k poslednému dňu účtovného obdobia.

Inventarizácia zahŕňa:

- zistenie skutočného stavu majetku a záväzkov,
 - porovnanie skutočností so stavom vykazovaným v účtovníctve,
 - vyčíslenie rozdielov,
 - vyrovnanie a odstránenie rozdielov.
- Lehota inventarizácie hmotného investičného majetku nesmie prekročiť dva roky.

Pri peňažných prostriedkoch v hotovosti sa musí vykonať inventarizácia najmenej štyrikrát ročne.

Ostatný majetok a záväzky by sa mali podrobiť dokladovej inventúre, a to k dátumu ročnej závierky.

Inventarizácia majetku a záväzkov by mala viesť k overeniu, či ich evidencia zodpovedá skutočnosti, a najmä by mala zistiť skutočný charakter predovšetkým majetkových

položiek banky, pretože tento charakter by potom mal byť impulzom k tvorbe opravných položiek.

Výsledky inventarizácie by sa teda mali prejavíť v zaúčtovaní inventarizačných rozdielov a tvorbe opravných položiek.

Dôležitou súčasťou inventarizácie je vykonávanie dokladovej inventúry rezerv, ktorá spočíva v zhodnotení ich výšky a opodstatnenosti. Inventarizačné rozdiely zistené pri fyzickej inventúre sa musia zaúčtovať do bežného roka takto:

Text	Účtovací predpis	
	MD	D
Manká zistené pri jednotlivých položkách majetku:		
1. Manko alebo škoda na zásobách	671	311
2. Manko alebo škoda na majetku:		
– hmotný investičný majetok odpisovaný	671	438
– obstaranie prev. hmot. investičného majetku	671	441
– obstaranie neprevádz. hmot. investič. majetku	671	442
– obstaranie nehmotného investič. majetku	671	445
– nehmotný investičný majetok	671	478
3. Predpis náhrady mánk voči zamestnancovi alebo iným osobám	341	771
4. Schodok pokladničnej hotovosti	341	111
Schodok iných pokladničných hodnôt	341	118
5. Zistené prebytky:		
– v pokladničnej hotovosti	111	771
– iných pokladničných hodnôt	118	771
– prebytok na zásobách a materiáli	311	771

Pri chýbajúcich cenných papieroch je potrebné úbytok viesť v oddelenej analytickej evidencii „Cenné papiere v umorovacom konaní“ a začať umorovacie konanie.

2. Tvorba a použitie opravných položiek

Úlohou opravných položiek je upraviť ocenenie príslušného majetku v prípade, že sa pri jeho inventarizácii zistí, že došlo k zníženiu ocenenia prechodného charakteru. Tvorí opravné položky na zvýšenie hodnoty majetku je zakázané. Zámerom je, aby sa dodržala zásada opatrnosti, ktorou sa zabezpečuje reálne zobrazenie skutočnosti.

Opravné položky podliehajú dokladovej inventúre, ktorou sa zisťuje ich výška a opodstatnenosť (Čl. XIII Všeobecných ustanovení opatrenia MF SR č. 65/355/1996). Opravná položka sa tvorí ku konkrétnej pohľadávke. K záväzkom sa zásadne opravné položky netvoria.

V prípade tvorby opravných položiek ku klasifikovaným pohľadávkam sa postupuje podľa opatrenia č. 3 NBS z 3. 3. 1995 o pravidlách hodnotenia pohľadávok a podsúvahových záväzkov bánk podľa rizík v nich obsiahnutých a pre tvorbu zdrojov na krytie týchto rizík.

V zmysle zákona o účtovníctve je banka povinná ku dňu účtovnej závierky porovnať cenu obstarania cenných papierov s ich trhovou hodnotou a v prípade, že trhová cena je nižšia ako cena obstarania, je potrebné vytvoriť opravnú položku.

Opravné položky nesmú mať aktívny zostatok.

Tvorbu opravných položiek banka účtuje na farchu nákladov.

Pokiaľ výsledky inventarizácie nepreukážu opodstatnenosť vytvorenej opravné položky, banka túto vytvorenú opravnú položku zaúčtuje do výnosov ako použitie opravné položky.

Účtovanie tvorby a použitia opravných položiek:

Text	Účtovací predpis	
	MD	D
Tvorba opravné položky:		
1. – ku klasifikovaným pohľadávkam voči bankám	651	139
2. – k nakúpeným štátnym pokladničným poukážkam	651	189
3. – ku krátkodobým pokladničným poukážkam a iným podobným hodnotám	651	199
4. – ku klasifikovaným pohľadávkam voči klientom	651	249
5. – k účtom samosprávy, štátnym a iným fondom Slovenskej republiky	651	289
6. – k rôznym pohľadávkam	651	349
7. – k intervenčnej zásobe cenných papierov	651	379
8. – k cenným papierom v zásobe	651	389
9. – k podielovým cenným papierom a vkladom	651	419
10. – k poskytnutým dlhodobým úverom osobitného charakteru	651	429
11. – k hmotnému investičnému majetku	651	439
12. – k poskytnutým preddavkom	651	449
13. – k nehmotnému investičnému majetku	651	479
Použitie opravné položky:		
14. – ku klasifikovaným pohľadávkam voči bankám	139	751
15. – k nakúpeným štátnym pokladničným poukážkam	189	751
16. – ku krátkodobým pokladničným poukážkam a iným podobným hodnotám	199	751
17. – ku klasifikovaným pohľadávkam voči klientom	249	751
18. – k účtom samosprávy, štátnym a iným fondom Slovenskej republiky	289	751
19. – k rôznym pohľadávkam	349	751
20. – k intervenčnej zásobe cenných papierov	379	751
21. – k cenným papierom v zásobe	389	751
22. – k podielovým cenným papierom a vkladom	419	751
23. – k poskytnutým dlhodobým úverom osobitného charakteru	429	751
24. – k hmotnému investičnému majetku	439	751
25. – k poskytnutým preddavkom	449	751
26. – k nehmotnému investičnému majetku	479	751

3. Časové rozlíšenie nákladov a výnosov

Časové rozlíšenie vychádza zo zásady, podľa ktorej o skutočnostiach, ktoré sú predmetom účtovníctva, účtujú účtovné jednotky do období, s ktorým tieto skutočnosti časovo a vecne súvisia.

Účty časového rozlíšenia podliehajú dokladovej inventúre a pri inventarizácii sa posudzuje ich výška a opodstatnenosť.

Aby banka mohla použiť časové rozlíšenie, musia byť splnené nasledujúce tri kritériá:

1. vecné vymedzenie skutočností, t.j. musí byť známy titul časového rozlíšenia (napr. prijaté úroky),
2. výška časovo rozlišovaného účtovného prípadu,
3. obdobie, ktorého sa časové rozlíšenie týka.

Na účte 351 – Náklady budúcich období sa účtujú výdavky bežného účtovného obdobia, ktoré sa týkajú nákladov v budúcich obdobiach (predplatené náklady).

Ako náklady budúcich období sa časovo rozlišujú najmä:

- úroky platené klientom vopred,
- úroky platené korešpondentom vopred,
- náklady z terminovaných bankových operácií pred uplynutím termínu,
- debetné rozdiely z predaja cenných papierov s právom spätného odkupu,
- iné náklady platené vopred.

Príklady účtovania nákladov budúcich období:

Text	Účtovací predpis	
	MD	D
Účtovanie za bežné účtovné obdobie :		
1. Vopred platené úroky	351	111, 121, 131, 221
2. Nájomné platené vopred	351	121, 131, 342
3. Predplatné (napr. časopisov)	351	121, 342
4. Poistné	351	121, 131
Účtovanie v budúcom období:		
5. Zníženie nákladov budúceho obdobia vo výške úrokov bežného roka	611, 612	351
6. Zníženie nákladov budúceho obdobia vo výške nájomného bežného roka	636	351
7. Zníženie nákladov budúceho obdobia vo výške predplatného bežného roka	636	351
8. Zníženie nákladov budúceho obdobia vo výške poistného	667	351

Na účte 352 – Príjmy budúcich období sa účtujú sumy bankou neprijaté (neinkasované) ku dňu účtovnej závierky, ktoré časovo a vecne súvisia s výnosmi bežného účtovného obdobia, a nie sú zaúčtované priamo na účtoch pohľadávok voči právnickým a fyzickým osobám.

Ako príjmy budúcich období sa časovo rozlišujú najmä:

- splatné, doteraz nevyinkasované výnosové úroky,
- výnosové provízie po zdanení osobitnou sadzbou v zmysle zákona o daniach z príjmov,
- bankou splnené a nevyúčtované služby.

Príklady účtovania príjmov budúcich období:

Text	Účtovací predpis	
	MD	D
Účtovanie za bežné účtovné obdobie:		
1. Výnosové úroky splatné, doteraz nevyinkasované	352	711, 712
2. Výnosové provízie	352	711, 712
Účtovanie v budúcom období:		
3. Účtovanie výnosových úrokov pri úhrade	121, 131, 221	352
4. Účtovanie výnosových provízií pri úhrade	121, 131, 221	352

Na účte 355 – Výdavky budúcich období sa účtujú náklady, ktoré súvisia s bežným účtovným obdobím, avšak výdavky na ne neboli v tomto období uskutočnené (nezaplatené náklady).

Ako výdavky budúcich období sa časovo rozlišujú najmä:

- doteraz nezaplatené nákladové úroky,
- nájomné platené pozadu.

Príklady účtovania výdavkov budúcich období:

Text	Účtovací predpis	
	MD	D
Účtovanie za bežné účtovné obdobie:		
1. Doteraz nezaplatené nákladové úroky	611, 612	355
2. Nájomné platené pozadu	636	355
Účtovanie v budúcom období:		
3. Účtovanie pri úhrade	355	121, 131, 221

Na účte 356 – Výnosy budúcich období sa účtujú príjmy prijaté v bežnom účtovnom období, ktoré vecne patria do výnosov budúcich období (vopred prijaté výnosy).

Ako výnosy budúcich období sa časovo rozlišujú najmä:

- úroky prijaté vopred od klientov,
- úroky prijaté vopred od korešpondentov,
- poplatky prijaté vopred za bezpečnostné schránky,
- výnosy z terminovaných bankových operácií pred uplynutím termínu,
- časť úrokov či prémie z hodnôt eskontovaných klientmi alebo kúpených na pevno, ktoré sa týkajú neskorších účtovných období,
- vopred prijaté nájomné,
- kreditné rozdiely z predaja cenných papierov s právom spätnej kúpy.

Príklady účtovania výnosov budúcich období:

Text	Účtovací predpis	
	MD	D
Účtovanie za bežné účtovné obdobie:		
1. Poplatky prijaté za bezpečnostné schránky	111, 121, 131	356
2. Úroky prijaté vopred od klientov	221	356
Účtovanie v budúcom období:		
3. Preúčtovanie do výnosov vo výške platby bežného roka	356	712, 717, 767

4. Dohadné účty

Na dohadných účtoch zaúčtuje banka ku dňu účtovnej závierky účtovné prípady, ktoré nemôže zaúčtovať ako obvyklé pohľadávky alebo záväzky z dôvodu ich dohadnej sumy. Sú to záväzky a pohľadávky, na ktoré nie je pri účtovnej závierke doklad, avšak do daného účtovného obdobia patria.

Účel a obdobie ich vzniku sú známe, peňažná suma sa spravidla kvalifikovane odhaduje na základe objednávky, zmluvy, predchádzajúcich poznatkov, korešpondencie s partnermi a pod. Väčšina dohadných položiek má vplyv na náklady alebo výnosy.

OBSAH ROČNÍKA 1997 / CONTENTS OF VOLUME V

**1. NÁRODOHOSPODÁRSKA PROBLEMATIKA
A BANKOVNÍCTVO / NATIONAL ECONOMY AND BANKING**

<i>Téma Title</i>	<i>Č. No.</i>	<i>Str. Page</i>		
Adresár bánk a pobočiek zahraničných bánk, zastúpení zahraničných bánk, asociácií v peňažnom sektore, búrz a iných spoločností v bankovom sektore v SR Directory of Banks and Branch Offices of Foreign Banks, Representative Offices of Foreign Banks, Associations in the Financial Sector, Stock Exchanges and other Selected Financial Institutions in the SR	8	29		
Alternatívne prístupy k meraniu peňažnej zásoby: Divisiove indexy Alternatives in Measuring the Money Supply: Divisia's Indices – Ing. Zora Komínková, CSc.	10	2		
Bankomaty a platobné terminály na Slovensku ATMs and POS Terminals in Slovakia – Miroslava Zrubcová	5	7		
Banková elektronická peňaženka Bank Electronic Purse – Ing. Zdenko Krasnay, Doc. Ing. Vladimír Áč	10	10 35		
Bankovníctví / Banking – PhDr. Milica Lesáková	11	26		
Brána do sveta podnikania – FINEX Door to the World of Business – FINEX – Ing. Dušan Kováč	8	6		
Devízový režim a platobná bilancia SR The Exchange Rate Regime and Balance of Payments of the Slovak Republic – Ing. Emilia Boriščáková, CSc.	4	2 28		
Elektronická peňaženka – nový produkt v platobnom systéme SR The Electronic Purse – a New Product in the Payment System of the Slovak Republic – Ing. Peter Holička	5	6 35		
Finančné opcie / Financial Options – PhDr. Milica Lesáková	7	30		
Finančný manažment / Financial Management – Doc. Ing. Jana Štofilová, CSc.	4	12		
Finančný trh / Finance Market – PhDr. František Okruhlica, CSc.	10	25		
Hodnotenie likvidity podniku Company Liquidity Assessment – Ing. Ľudmila Kalafutová, CSc.	6	2		
Interný audit a jeho rozvoj Internal Audit and its Developments – Ing. Artur J. Oberhauser, CSc.	5	11		
Investičná stratégia Slovensko-amerického podnikateľského fondu The SAEF's Investment Strategy for Slovakia – Denis M. Brown, Ing. Iveta Ribanská	5	29 36		
Kvantitatívna teória peňazí – historický vývoj a miesto v politických debatách Quantitative Theory of Money – Historical Development and Status in Political Debates – Ing. Peter Ševčovic	6	9		
Nová forma vzdelávania / A New Form of Education – Ing. Dušan Garay, CSc.	2	6 36		
Nové metódy identifikácie osôb a ich aplikácie v bankovníctve a finančníctve New Methods of Identification and their Applications in Banking and Finance – Doc. Ing. Ladislav Hudec, CSc.	10	8 33		
Nové tendencie v rozvoji manažmentu podnikov New Trends in the Development of Corporate Management – Prof. Ing. Mikuláš Sedlák, CSc.	4	10 33		
Novšie trendy v rozvoji ľudských zdrojov vo vzťahu k euromanažmentu ľudských zdrojov Latest Trends in the Development of Human Resources in Relation to the Euromanagement of Human Resources – Prof. Ing. Jozef Mihalik, DrSc.	11	2 29		
Oceňovanie obligácií / Valuing Bonds – Ing. Božena Hrvoľová, CSc.	7	6		
Peněžní ekonomie a bankovníctví Monetary Economy and Banking – PhDr. Milica Lesáková	3	31		
Pôsobenie priamych zahraničných investícií na ekonomiku materskej a hostiteľskej krajiny Direct Foreign Investment and its Effect on the Economy to the Country of Origin and the Host Country – Ing. Adela Hošková, CSc.	3	8		
Príprava odborníkov pre financie a bankovníctvo Training of Specialists in Banking and Finance – Prof. Ing. Ivan Kolenka, DrSc.	4	25 35		
Regionálne aspekty pôsobenia priamych zahraničných investícií Regional Aspects of Direct Foreign Investment – Ing. Adela Hošková, CSc.	4	7		
Rozvoj malého a stredného podnikania Development of Small and Medium-size Businesses – Ladislav Hvizdoš	8	11		
Slovenské bankovníctvo v roku 1997 Slovak Banking in the Year 1997 – Prof. Ing. Otto Sobek, CSc.	1	5 36		
Stretnúť človeka... (o bankovníctve, bankách a bankároch) To Meet a Man... (on Banking, Banks and Bankers) – Mgr. Soňa Babincová	2	10		

Štátny rozpočet – jeho analýza a predikcie State Budget – Analysis and Predictions – Daniela Chudá	3	2	Zahraničná zadlženosť SR a plnenie dlhovej služby v roku 1996 Servicing the External Debt of the Slovak Republic in 1996 – Ing. Pavol Kyjac	5	4
Štúdium bankovníctva na Národohospodárskej fakulte EU v Bratislave Study at the Faculty of Macroeconomics at the University of Economics in Bratislava – Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc.	3	28	10. Medzinárodná konferencia BSCEE 10th International Conference of BSCEE – PhDr. Ivan Paška	5	2
Úvaha o deficite štátneho rozpočtu a jeho krytí On the State Budget Deficit and its Coverage – Prof. Ing. Vladimír Mokry, CSc.	2	7			31
V čom je ťažisko práce interného auditu Main Points of Internal Audit – Ing. Artur J. Oberhauser, CSc.	7	10	3. KOMERČNÉ BANKOVNÍCTVO / COMMERCIAL BANKING		
Vplyv výdavkov verejného sektora na ekonomické a sociálne ukazovatele Influence of Public Expenditure on Economic and Social Indicators – Prof. Ing. Vladimír Mokry, CSc.	8	7	Americký úverový program v Poľnobanke The American Loan Program in the Poľnobanka – Mgr. Soňa Babincová	9	5
Výkon daňovej kontroly u podnikateľských subjektov v alternatívach – I. časť Alternatives in Examination of Taxes Paid by Businesses – Part 1 – Ing. Emil Burák	11	10	Determinanty vektorov a vymedzenie stratégie komerčnej banky Determinants in Targeting Strategic Goals of Commercial Banks – Doc. Ing. Jozef Medved, CSc.	8	2
Výkon daňovej kontroly u podnikateľských subjektov v alternatívach – II. časť Alternatives in Examination of Taxes Paid by Businesses – Part 2 – Ing. Emil Burák	12	9	Dynamika vývoja podnikateľskej činnosti bánk Trends in the Business Activities of Banks – Ing. Soňa Vágnerová	11	6
Vývoj priamych zahraničných investícií na Slovensku Direct Foreign Investment in Slovakia – Ing. Adela Hošková, CSc.	1	6	Globalizácia bankovníctva a Poľnobanka, a. s. Poľnobanka, a. s., in the Age of Global Banking – Doc. Ing. Anna Pilková, CSc., MBA	12	2
Záložne a mimobankové zmenárne Pawnbrokers and Bureaux de Change – Anna Petruľáková, Róbert Záhradník	7	26	Hodnotenie podnikateľskej činnosti bánk Evaluation of the Business Activities of Banks – Ing. Soňa Vágnerová	2	2
Zamestnanosť z pohľadu priamych zahraničných investícií 7 The Correlation of Employment to Direct Foreign Investment – Ing. Adela Hošková, CSc.		2	Marketingová stratégia banky Marketing Strategy in Banking – Ing. Eleonóra Csáková	6	6
		32	Poradca bankového manažmentu Advisor to the Bank Management – Ing. Artur J. Oberhauser	3	12
2. MENOVÁ PROBLEMATIKA A CENTRÁLNA BANKA MONETARY DEVELOPMENT AND CENTRAL BANKING			Profesia firemný poradca v slovenských bankách Business of Financial Consultants in Slovak Banks – Ing. Mária Pročková	2	12
Ciele menovej politiky NBS a ich reálne naplnenie Goals of Monetary Policy of the National Bank of Slovakia and Their Fulfilment – Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc.	1	3	Riziko a jeho hodnotenie pri investovaní Risk Assessment in Investing – Ing. Anton Schwartz	5	25
Kabinet platidiel v pobočke NBS Banská Bystrica Currencies Cabinet at the NBS Branch Office, Banská Bystrica – Ing. Mária Kulichová	5	27	Rozvoj ľudských zdrojov v podmienkach Slovenskej sporiteľne, a. s. Development of Human Resources in Slovenská sporiteľňa, a. s. – JUDr. Milan Hrubizna	12	6
Menový program NBS na rok 1997 The Monetary Programme of the National Bank of Slovakia for the Year 1997	1	2			34
Postavenie centrálnych bánk v transformujúcich sa ekonomikách Status of Central Bank in Transition Economies – Ing. Ľudmila Fabová, CSc.	7	24	4. KAPITÁLOVÝ TRH, BURZA, CENNÉ PAPIERE CAPITAL MARKET, STOCK EXCHANGE, SECURITIES		
Vzdelávanie je dlhodobý proces Education is a Long-term Process – Ing. Mária Marušincová	9	6	Nové trendy v kolektívnom investovaní New Trends in Mutual Investing – Ing. Matej Smieško	1	29
		35	Regulačný rámec kapitálového trhu Slovenskej republiky The Regulatory Framework of the Capital Market in the Slovak Republic – Ing. Marián Sásik, CSc.	12	7
			Úrokové sadzby na peňažnom a kapitálovom trhu Interest Rates on the Slovak Money and Capital Markets – Ing. Božena Chovancová, CSc., RNDr. Vladimír Kuklíš	9	2

5. BANKOVNÍCTVO V ZAHRAŇIČÍ BANKING AND PUBLIC FINANCE ABROAD

Alternatívne hypotekárne úvery v USA Alternative Mortgage Lending in the United States – Ing. Monika Paučinová	1	9
Banková federácia Európskej únie Federation of Banks in the European Union – Ing. Miroslav Marenčík	1	6

6. Z HISTÓRIE BANKOVNÍCTVA / HISTORY OF BANKING

Andrej Kapustáš – Marián Tkáč	7	12
Daniel Gabriel Lichard – Mgr. Tatiana Nátherová	9	8
Ján Turzo – Marián Tkáč	6	29
Ján Vansa – Mgr. Dana Kancelová	12	25
Rudolf Krupec – Marián Tkáč	11	25
Samuel Jurkovič – Marián Tkáč	8	12
Samuel Ormis – Mgr. Tatiana Nátherová	10	12
Štátna banka československá State Bank of Czechoslovakia – Mgr. Mária Kačková	9	9
Zemská banka – pilier komunálneho úveru v Čechách a na Slovensku do roku 1939 Zemská banka – the Pillar of Municipal Credit in Czech Lands and Slovakia prior to 1939 – Mgr. Dana Kancelová	10	26

7. POISŤOVNÍCTVO / INSURANCE

Dôchodkové poistenie Pension Schemes in the Slovak Republic – Ing. Barbora Drugdová, CSc.	6	25
Transformácia českého poisťovníctva Transformation of the Czech Insurance Sector – Doc. Ing. Viktória Čejková, CSc.	2	26

8. PLATIDLÁ, PAMÄTNÉ MINCE MEANS OF PAYMENT, COMMEMORATIVE COINS

Austrálsky zväz – história a súčasnosť austrálskej meny Australian Currency – Past and Present – Gabriel Schlosser	6	13
Česká republika – história a súčasnosť českej meny Czech Currency – Past and Present – Gabriel Schlosser	10	13
Dánske kráľovstvo – história a súčasnosť dánskej meny Danish Currency – Past and Present – Gabriel Schlosser	3	13
Fínska republika – história a súčasnosť fínskej meny Finnish Currency – Past and Present – Gabriel Schlosser	5	13
Gotika a barok v zbierkach SNG na pamätnej minci Gothic and Baroque in the Collections of the SNG – Commemorative Coin – Ing. Dagmar Flaché	12	26

Grécka (Helénska) republika – história a súčasnosť gréckej meny Greek Currency – Past and Present – Gabriel Schlosser	2	13
---	---	----

Írska republika – história a súčasnosť írskkej meny Irish Currency – Past and Present – Gabriel Schlosser	1	13
--	---	----

Japonsko – história a súčasnosť japonskej meny Japanese Currency – Past and Present – Gabriel Schlosser	7	13
---	---	----

Kanada – história a súčasnosť kanadskej meny Canadian Currency – Past and Present – Gabriel Schlosser	8	13
--	---	----

Maďarská republika – história a súčasnosť maďarskej meny Hungarian Currency – Past and Present – Gabriel Schlosser	10	23
---	----	----

Nórske kráľovstvo – história a súčasnosť nórskej meny Norwegian Currency – Past and Present – Gabriel Schlosser	5	23
--	---	----

Nová bankovka 50 USD / The New US\$ 50 Bill – Rozália Boskovičová	12	23
--	----	----

Nový Zéland – história a súčasnosť novozélandskej meny New Zealand Currency – Past and Present – Gabriel Schlosser	6	23
--	---	----

Pieninský národný park na pamätnej minci The Pieniny National Park – the Commemorative Coin Ing. Dagmar Flaché	6	30
--	---	----

Poľská republika – história a súčasnosť poľskej meny Polish Currency – Past and Present – Gabriel Schlosser	11	14
--	----	----

Slovenská republika – história a súčasnosť slovenskej meny Slovenian Currency – Past and Present – Gabriel Schlosser	11	23
---	----	----

Spisovateľ – kritik – novinár – politik Svetozár Hurban Vajanský na pamätnej minci Svetozár Hurban Vajanský on Commemorative Silver Coin – Ing. Dagmar Flaché	1	31
--	---	----

Spojené štáty americké – história a súčasnosť meny USA U. S. Currency – Past and Present – Gabriel Schlosser	9	13
---	---	----

Svetové dedičstvo UNESCO aj na pamätnej striebornej minci World Heritage UNESCO on the Commemorative Silver Coin – Ing. Dagmar Flaché	3	30
---	---	----

Štefan Moyzes na pamätnej minci Štefan Moyzes – Commemorative Coin – Ing. Dagmar Flaché	9	26
---	---	----

Švédske kráľovstvo – história a súčasnosť švédskej meny Swedish Currency – Past and Present – Gabriel Schlosser	4	13
--	---	----

Ukrajinská republika – história a súčasnosť ukrajinskej meny Ukrainian Currency – Past and Present – Gabriel Schlosser	12	13
---	----	----

9. PRÍLOHY / APPENDICES

Bankový marketing a bankové služby Marketing of Banking Services – Ing. Eleonóra Csáková	8	15
--	---	----

Modelovanie funkcie dopytu po peniazoch na Slovensku Modelling the Demand-for-Money Function in Slovakia – Ing. Rastislav Čársky, Ing. Miroslav Gavura	11	15
--	----	----

Možnosti prognózovania finančnej situácie podnikov v slovenskej ekonomike	4	15	Odbor kontroly – Ing. Otto Trenčianský	39
Ways to Prognosticate Financial Situation of Slovak Businesses – Ing. Jana Šnircová			Pobočka Banská Bystrica – Ing. Jozef Kreutz	40
Niekoľko pohľadov na trh cenných papierov	2	15	Pobočka Košice – Ing. Fedor Michališín	42
Some Aspects of the Slovak Securities Market – Ing. Ľubica Horňáková, CSc.			Pobočka Bratislava – Ing. Elena Stodolová	44
Potrebujeme vývozne orientovaný rozvoj	5	15	Významné návštevy v NBS v r. 1996–1997	46
We Need Export Oriented Developments – Prof. Ing. Viera Bacová, CSc.			Minulosť, prítomnosť a perspektívy bankovníctva na Slovensku – Doc. Dr. Ing. Vladimír Valach	47
Príprava ročnej účtovnej závierky za rok 1997	12	15	Dotyky spolupráce – rozhovor s Prof. Ing. Irenou Hlavatou, CSc.	49
Closing the Books for 1996 – Ing. Milena Koreňová, Ing. Dagmar Andrášiková, Ing. Ingrid Tkáčová			Zameranie programu Phare v bankovom sektore – rozhovor s Charlesom De Smetom	50
Stratégia finančného investovania	10	15	Slovensko na ceste do Európskej únie – Sven Kühn von Burgsdorf, Leo Mullender	52
Strategy in Financial Investment – Prof. Ing. Karol Vlachynský, CSc.			Anketa – predstavitelia komerčných bánk odpovedajú na otázku, čo považujú za najvýznamnejšie v menovej politike NBS za uplynulých 5 rokov	53
Techniky a metódy používané na menových trhoch	9	15		
Techniques and Methods Used on Foreign Exchange Markets – Dr. Ing. Anna Polednáková				
Vybrané problémy manažmentu rizík v komerčnej banke	6	15		
Risk Management at a Commercial Bank – Selected Problems – Doc. Ing. Alena Longauerová, CSc.				
Využitie marketingu v bankovej praxi	1	15		
Marketing in Banking – Ing. Eleonóra Csáková				
Význam a metódy prognózovania finančnej situácie firmy	3	15		
Significance and Methods of Forecasting Financial Situation of a Company – Prof. Ing. Karol Zalai, CSc.				
Základy know-how o daňovej optimalizácii pre potreby finančných manažérov	7	15		
Tax Optimizing – Know-how for Financial Managers – Ing. Emil Burák				
BIATEC – mimoriadne vydanie pri príležitosti 5. výročia vzniku NBS				
Príhovor Vladimíra Masára, guvernéra NBS	1		Foreword by Vladimír Masár, Governor of the NBS	1
Príhovor Andreasa V. Georgiou, stáleho zástupcu MMF v SR v r. 1993–1997	2		Foreword by Andreas V. Georgiou, Senior Economist, IMF	2
Dosiahnuté výsledky sú lepšie ako očakávania – rozhovor s Mariánom Juskom, viceguvernérom NBS	4		The Results Achieved Exceed All Expectations – Interview with Marián Jusko, Vice-Governor of the NBS	4
Bankový sektor je funkčný – rozhovor s Jozefom Mudrikom, viceguvernérom NBS	6		The Banking System of Slovakia is Functional – Interview with Jozef Mudrik, Vice-Governor of the NBS	6
Hospodársky úsek – Ing. Pavol Hronec	8		Premises Division – Ing. Pavol Hronec	8
Úsek bankového dohľadu – Ing. Tibor Kašiak	10		Banking Supervision Division – Ing. Tibor Kašiak	10
Menový úsek – Ing. Elena Kohútiková, CSc.	14		Monetary Division – Ing. Elena Kohútiková, CSc.	14
Významné návštevy v NBS v r. 1993–1995	17		Significant Visits to the National Bank of Slovakia in 1993–1995	17
Prezidiálny úsek – Ing. Štefan Králik	18		Executive Division – Ing. Štefan Králik	18
Inštitút bankového vzdelávania – Ing. Dušan Garay, CSc.	21		Institute of Banking Education – Ing. Dušan Garay, CSc.	21
Výskumný úsek NBS – Inštitút menových a finančných štúdií – Doc. Ing. Jozef Makúch, CSc.	22		Research Division – Institute of Monetary and Financial Studies – Doc. Ing. Jozef Makúch, CSc.	22
Peňažný úsek – Ing. Ján Mathes	25		Currency Division – Ing. Ján Mathes	25
Múzeum mincí a medailí v Kremnici – Mgr. Mariana Novotná	28		The Museum of Coins and Medals – Mgr. Mariana Novotná	28
Obchodno-devízový úsek – RNDr. Karol Mrva	30		Banking Transactions and Foreign Exchange Division – RNDr. Karol Mrva	30
Úsek informatiky – Ing. Anna Pastuchová, CSc.	34		Information Systems Division – Ing. Anna Pastuchová, CSc.	34
Odbor súhrnných vzťahov – Ing. Jozef Magula	37		General Relations Department – Ing. Jozef Magula	37
Odbor zahraničných vzťahov – Ing. Štefan Pavúk	38		Foreign Relations Department – Ing. Štefan Pavúk	38
			Audit Department – Ing. Otto Trenčianský	39
			NBS Branch Office, Banská Bystrica – Ing. Jozef Kreutz	40
			NBS Branch Office, Košice – Ing. Fedor Michališín	42
			NBS Branch Office, Bratislava – Ing. Elena Stodolová	44
			Significant Visits to the National Bank of Slovakia in 1996–1997	46
			Past, Present and Future Outlooks of Banking in Slovakia – Doc. Dr. Ing. Vladimír Valach	47
			Ties of Co-operation – Interview with Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc.	49
			Assistance of the Phare Programme to the Banking Sector – Interview with Charles De Smet	50
			Slovakia on the Road to the European Union – Sven Kühn von Burgsdorf, Leo Mullender	52
			Questionnaire	53

Na účte 353 – Dohadné účty aktívne sa účtujú ku dňu účtovnej závierky položky, ktoré nemožno zaúčtovať ako obvyklé pohľadávky, pričom výnos z týchto položiek patrí do daného účtovného obdobia, príp. je preukázateľnou protipoložkou k zaúčtovaným nákladom. Patrí sem napr. pohľadávka voči poisťovni v dôsledku poistných udalostí v prípadoch, keď ešte nebola poskytnutá poistná náhrada a poisťovňa nepotvrdila do dátumu uzavierania účtovných kníh konečnú výšku náhrady.

Príklady účtovania na dohadných účtoch aktívnych:

Text	Účtovací predpis	
	MD	D
Účtovanie za bežné účtovné obdobie:		
1. Zaúčtovanie pohľadávky voči poisťovni	353	771
Účtovanie v budúcom období:		
2. Zaúčtovanie predpisu od poisťovne	341	353

Zároveň banka upraví výnosy o rozdiel medzi skutočne prijatou platbou a zaúčtovanou dohadnou položkou.

Na účte 354 – Dohadné účty pasívne sa účtujú ku dňu účtovnej závierky položky, ktoré nemožno vyúčtovať ako obvyklý dlh. Patria sem napr. nevyfakturované dodávky, náhrady nevyčerpanej dovoienky do konca roka, prémie a odmeny platené zamestnancom po uplynutí roka, záväzok na úhradu zo zodpovednosti za spôsobenú škodu v prípadoch, keď nemožno pri uzavieraní účtovných kníh stanoviť konečnú výšku záväzku.

Príklady účtovania na dohadných účtoch pasívnych:

Text	Účtovací predpis	
	MD	D
Účtovanie za bežné účtovné obdobie:		
1. Zaúčtovanie nevyfakturovanej opravy hmotného investičného majetku	636	354
2. Zaúčtovanie nevyfakturovanej dodávky HIM	44X	354
Účtovanie v budúcom období:		
3. Zaúčtovanie faktúry za opravu HIM	354	342
4. Zaúčtovanie faktúry za dodávku HIM	354	342

Zároveň banka upraví náklady (príp. príslušné účty účtovej triedy 4) o rozdiel medzi skutočne prijatým účtovným dokladom (faktúrou) a zaúčtovanou dohadnou položkou.

5. Rezervy

Banka tvorí zákonné a ostatné rezervy na ťarchu nákladov. Banka vo svojom vnútrobankovom predpise stanoví titul, spôsob tvorby a použitia rezerv. Pokiaľ nie je osobitným zákonom stanovený spôsob tvorby rezerv, vytvárajú sa percentom z určeného základu alebo v absolútnej čiastke. Rezervy možno použiť len na účel, na ktorý boli vytvorené.

Analytická evidencia k príslušným syntetickým účtom hmotného majetku, úverov a poskytnutých záruk musí byť vedená tak, aby bolo možné zistiť základ pre výpočet rezerv podľa osobitného predpisu.

Spôsob určenia priemerných stavov nie je zákonom o rezervách určený. Zdaňovacím obdobím pre účtovnú jednotku je kalendárny rok. Z § 5 ods. 1 zákona č. 610/1992 Zb. o rezervách pre zistenie základu dane z príjmov vyplýva, že príslušná tvorba rezervy sa tvorí z priemerného stavu za zdaňovacie obdobie. Výpočet priemerného stavu za zdaňovacie obdobie je nasledovný:

$$\frac{\text{stav k 1. 1.} + \text{stav k 31. 12.}}{2}$$

2

Pri tvorbe rezervy sa bežný rok vždy porovnáva stav voči zostatku vytvorenej rezervy sa predchádzajúce účtovné obdobie. Do základu pre výpočet dane z príjmu za zdaňovacie obdobie vstupuje vždy len tá časť tvorby rezervy, ktorá predstavuje rozdiel zostatku vytvorenej rezervy v predchádzajúcom roku a vypočítanej rezervy za príslušný rok.

Spôsob určenia priemerných stavov stanoví banka svojim vnútrobankovým predpisom.

Čerpanie rezerv sa uskutočňuje prostredníctvom výnosov. Ku dňu účtovnej závierky nesmú rezervy vykazovať aktívny zostatok a opodstatnenosť prevodu ich pasívnych zostatkov do nasledujúceho účtovného obdobia musí byť doložená ekonomickým prepočtom na základe výsledkov inventarizácie (Čl. XII Všeobecných ustanovení opatrenia MF SR č. 65/355/1996).

Rezervy možno použiť len na účely, na ktoré boli vytvorené. Na rovnaký titul a sumu, na ktorý sú tvorené rezervy, nemožno tvoriť opravnú položku.

Na účte 542 sa účtujú zákonné rezervy podľa osobitného predpisu (zákon o rezervách). Na účte 543 sa účtujú ostatné rezervy tvorené na krytie nákladov a rizík banky.

Účtovanie tvorby a použitia rezerv:

Text	Účtovací predpis	
	MD	D
Tvorba rezerv :		
1. – zákonných	652	542
2. – ostatných	653	543
Čerpanie rezerv:		
3. – zákonných	542	752
4. – ostatných	543	753

6. Daň z pridanej hodnoty

Banka, ktorá nie je platiteľom dane z pridanej hodnoty (DPH), účtuje nakúpený majetok vrátane DPH na príslušné účty majetku a všetky nakúpené výkony účtuje vrátane DPH do nákladov.

Banka, ktorá je platiteľom DPH, zaúčtuje túto daň na vstupe za všetky nakúpené zdaniteľné plnenia na ťarchu účtu 347 a v prospech príslušného účtu majetku či nakúpených výkonov v ocenení bez DPH. V prospech účtu 347 sa zaúčtuje predpis platby DPH za uskutočnené zdaniteľné plnenia – daň na výstupe (Čl. XVII Všeobecných ustanovení opatrenia MF SR).

Rozdiel medzi daňou zaúčtovanou na vstupe a na výstupe podľa svojej povahy banka:

- odvedie do štátneho rozpočtu, pokiaľ je rozdiel pasívny (zaúčtuje sa na farchu účtu 347 a v prospech účtu 121),
- uplatní nárok na odpočet, príp. nárok na nadmerný odpočet voči štátnemu rozpočtu, pokiaľ je rozdiel aktívny (zaúčtuje sa v prospech účtu 347 a na farchu účtu 121).

Ak platiteľ uskutočňuje v zdaňovacom období zdaniteľné plnenia, pri ktorých má nárok na odpočet dane a zdaniteľné plnenia, pri ktorých nárok na odpočet dane nemá, vypočíta sa pomerná časť odpočtu dane vo výške, ktorá zodpovedá celkovej dani na vstupe za príslušné zdaňovacie obdobie vynásobené koeficientom.

Koeficient sa vypočíta ako podiel, v ktorého čitateli je súčet cien bez dane za uskutočnené zdaniteľné plnenia, pri ktorých je nárok na odpočet dane a v menovateli súčet cien bez dane za všetky uskutočnené zdaniteľné plnenia v príslušnom zdaňovacom období.

Na účely výpočtu koeficientu sa samostatne posudzuje prevod cenných papierov nadobudnutých na účet banky.

Pri prevode cenných papierov nadobudnutých na vlastný účet sa z ceny, za ktorú platiteľ previedol cenný papier započítava do menovateľa koeficientu len 10 %. V menovateli sa neuvedie výnos z akcií, cena bez dane pri predaji podniku alebo jeho časti, cena bez dane za služby v prípade, že ich platiteľ prijal ako oslobodené od dane, požaduje za tieto služby úhradu od iných osôb a nie je povinný uplatniť daň.

U platiteľa DPH, ktorý si uplatňuje nárok na odpočet DPH v priebehu kalendárneho roka koeficientom, sa o neuplatnenú pomernú časť DPH, na ktorú nemá nárok na odpočet, zvyšuje:

- vstupná alebo obstarávací cena hmotného a nehmotného investičného majetku,
- obstarávací cena zásob.

Uvedené zvýšenie sa zaúčtuje na farchu príslušných účtov v účtovej triede 4 – Hmotný, nehmotný investičný majetok a ostatný finančný majetok alebo príslušného účtu zásob so súvzťažným zápisom v prospech účtu 347 – Zúčtovanie so štátnym rozpočtom. Ak zásoby v čase zistenia koeficientu už nie sú na sklade, zaúčtuje sa zvýšenie ceny na farchu účtu 667 – Iné prevádzkové náklady a v prospech účtu 347 – Zúčtovanie so štátnym rozpočtom.

Text	Účtovací predpis	
	MD	D
Účtovanie v prípade, ak banka nemá nárok na odpočet:		
1. – za nakúpené zásoby	311	347
2. – za nakúpený investičný majetok	4*	347
3. – za nakúpené výkony a zásoby, ak v čase zistenia koeficientu nie sú na sklade	667	347

Ročné zúčtovanie dane z pridanej hodnoty, ktoré vyplýva zo zákona o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov, a to z § 11 a § 21 je nasledovné: rozdiel medzi daňovou povinnosťou účtovanou v priebehu roka a daňovou povinnosťou vypočítanou za celý rok sa zaúčtuje podľa charakteru do nákladov, prípadne výnosov banky (SYU 667, 767).

Kurzové rozdiely

V zmysle opatrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 65/355/1996 z 11. 11. 1996, ktorým sa ustanovuje účtová osnova a postupy účtovania pre banky, sa kurzové rozdiely zistené ku dňu uskutočnenia účtovného prípadu, pri uzatváraní účtovných kníh ku dňu zostavenia účtovnej závierky účtujú:

- pri majetkoch a záväzkoch v cudzej mene na účet 616 – Náklady na devízové operácie a 716 – Výnosy z devízových operácií, s výnimkou podielových cenných papierov a vkladov,
- pri podielových cenných papieroch a vkladoch (účty 412, 413, 414) v samostatnej analytickej evidencii príslušného účtu účtovej skupiny 41 so súvzťažným zápisom na účet 567. Na začiatku nasledujúceho účtovného obdobia sa účtovné zápisy uskutočnené podľa písmena b) opraví alebo zruší,

- banka môže v priebehu účtovného obdobia účtovať kurzové rozdiely v samostatnej analytickej evidencii k účtu 358 a ku dňu zostavenia účtovnej závierky zaúčtuje tieto rozdiely bez kompenzácie na účty 616 a 716.

Kurzové rozdiely vznikajúce z prepočtu devízových operácií účtovaných na účtoch účtovej triedy 9 v účtovných skupinách 94 až 96 sú súčasťou hospodárskeho výsledku banky a účtuje sa o nich na účtoch 616 a 716 so súvzťažným zápisom na účet 358. Na aktívne kurzové rozdiely (kurzovú stratu) vznikajúce z prepočtu na ostatných účtoch účtovej triedy 9 môže banka vytvárať rezervy na farchu účtu 653 a v prospech účtu 543 tak, aby tým zámerne nesledovala skresľovanie hospodárskeho výsledku. Postup tvorby a použitia rezerv na kurzové rozdiely si banka upraví vnútrobankovým predpisom.

II. Uzavieranie účtovných kníh (účtovná uzávierka)

Pri uzavieraní účtovných kníh sa:

- zistujú obraty strán Má dať a Dať jednotlivých syntetických účtov hlavnej knihy,
- zistujú konečné zostatky účtov aktív a pasív a konečné zostatky účtov nákladov a výnosov,
- zistí hospodársky výsledok pred zdanením ako rozdiel výnosov účtovaných na účtoch účtovej triedy 7 a nákladov účtovaných na účtoch účtovej triedy 6, s výnimkou účtovej skupiny 68,
- zistí základ dane z príjmov a daňová povinnosť banky za príslušné účtovné (zdaňovacie) obdobie,
- uzatvorí všetky súvahové a výsledkové účty a zaúčtuje sa ich konečný stav podvojnými zápismi na účet 582 – Konečný účet súvahový a 583 – Účet ziskov a strát,
- zistí hospodársky výsledok po zdanení ako rozdiel výnosov účtovaných na účtoch účtovej triedy 7 a nákladov účtovaných na účtoch účtovej triedy 6.

Banka zisťuje osobitne hospodársky výsledok z bežnej činnosti a z mimoriadnej činnosti.

1. Výpočet a zaúčtovanie dane z príjmu

Účtová osnova vytvára dostatočné predpoklady na zistenie daňového základu, napr. vhodným usporiadaním jednotlivých položiek, náplňou účtov a analytickej evidencie.

Daňový základ na účely výpočtu dane z príjmov sa zisťuje mimoúčtovne.

Základom dane z príjmov je účtovný hospodársky výsledok (zisk alebo strata).

Hospodársky výsledok pred zdanením, ktorý sa zisťuje ako rozdiel výnosov účtovaných na účtoch účtovnej triedy 7 a nákladov účtovaných na účtoch účtovnej triedy 6 sa upraví o náklady a výnosy, ktoré nemožno zahrnúť do daňového základu v zmysle zákona o daniach z príjmov.

Na účely zistenia daňového základu sa k účtovným nákladom pripočíta záporný rozdiel medzi zaúčtovanými účtovnými odpismi podľa odpisového plánu a daňovými odpismi zistenými podľa §§ 30 až 32 zákona o daniach z príjmov.

Zo zisteného daňového základu banka vypočíta daňovú povinnosť a to tak, že základ dane vynásobí sadzbou dane z príjmov a zaúčtuje ju na príslušných účtoch nasledovne:

Text	Účtovací predpis	
	MD	D
Účtovanie splatnej dane z príjmov:		
– z bežnej činnosti	681	347
– mimoriadnej činnosti	683	347

Banky účtujú daňovú povinnosť osobitne za bežnú a mimoriadnu činnosť, a to v členení na:

- daňovú povinnosť z bežnej činnosti splatnú a odloženú,
- daňovú povinnosť z mimoriadnej činnosti splatnú a odloženú.

Odloženú daňovú povinnosť zisťujú a účtujú banky v skupine v prípadoch, keď dochádza k rozdielom medzi základom dane a ziskom pred zdanením zisteným v účtovníctve z titulu rozdielu medzi odpismi majetku podľa zákona o daniach z príjmov (daňový odpis) a odpismi majetku podľa odpisového plánu (účtovný odpis).

Ak je daňový odpis nižší ako účtovný, vzniká odložená daňová pohľadávka.

Ak je daňový odpis vyšší ako účtovný, vzniká odložený daňový záväzok.

Text	Účtovací predpis	
	MD	D
Účtovanie odloženej dane z príjmov:		
Odložená daňová pohľadávka z bežnej činnosti	347	682
Odložený daňový záväzok z bežnej činnosti	682	347
Odložená daňová pohľadávka z mimoriadnej činnosti	347	684
Odložený daňový záväzok z mimoriadnej činnosti	684	347

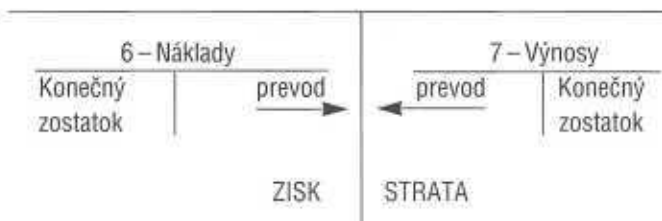
2. Účtovanie na uzávierkových účtoch

Uzatvorením účtovných kníh bežného roka rozumieme účtovné uzavretie všetkých súvahových a výsledkových účtov a zaúčtovanie ich konečných zostatkov, resp. stavov podvojnými účtovnými zápismi nasledovne:

1. Prevodom konečných zostatkov účtov nákladov účtovnej triedy 6 na farchu účtu 583 – Účet ziskov a strát a konečných zostatkov účtov výnosov účtovnej triedy 7 v prospech

účtu 583 (po zaúčtovaní daňových povinností – účtovná skupina 68) sa zisťuje hospodársky výsledok po zdanení.

583 – Účet ziskov a strát

2. Konečné zostatky súvahových účtov aktív sa zaúčtujú v prospech týchto účtov a na farchu účtu 582 – Konečný účet súvahový a konečné zostatky súvahových účtov pasív sa zaúčtujú na farchu týchto účtov a v prospech účtu 582. Výsledný zostatok účtu 583 – Účet ziskov a strát sa podľa svojej povahy preúčtuje v prospech, prípadne na farchu účtu 582.

582 – Konečný účet súvahový

3. S použitím účtu 582 – Konečný účet súvahový a účtu 583 – Účet ziskov a strát sa zostaví účtovná závierka. Vyhotoví sa i zostava zostatkov podsúvahových účtov.

4. Po uzatvorení účtovných kníh a zostavení účtovnej závierky nasleduje otváranie účtovných kníh pre nové účtovné obdobie.

Otváranie účtovných kníh

Účty hlavnej knihy sa otvárajú účtovnými zápismi. Princíp bilančnej kontinuity sa zabezpečuje tým, že účty 582 – Konečný účet súvahový a 581 – Začiatkový účet súvahový sú zrkadlové a priamo na seba nadväzujú. Účtovnými zápismi na farchu účtu 581 a v prospech príslušných novootváraných pasívnych účtov sa zaúčtujú začiatkové stavy pasívnych účtov. Účtovnými zápismi v prospech účtu 581 a na farchu príslušných novootváraných aktívnych účtov sa zaúčtujú začiatkové stavy aktívnych účtov.

Hospodársky výsledok po zdanení sa pri otváraní účtovných kníh v nasledujúcom účtovnom období zaúčtuje v prospech účtu 590 – Hospodársky výsledok v schvaľovacom konaní a na farchu účtu 581 – Začiatkový účet súvahový do doby, kým príslušný štatutárny orgán schváli ročnú závierku a rozdelenie zisku alebo vypořádanie straty. Fondy tvorené zo zisku je preto možné vytvárať len na základe schváleného rozdelenia hospodárskeho výsledku.

581 – Začiatkový účet súvahový

Pasíva – trieda 1, 2, 3, 4, 5		Aktíva – trieda 1, 2, 3, 4	
	← prevod	prevod →	
590 – Hospodársky výsledok v schvaľovacom konaní		590 – Hospodársky výsledok v schvaľovacom konaní	
	← ZISK	STRATA →	

Po otvorení účtovných kníh sa zaúčtujú prípadné rozdiely zo zmien použitých spôsobov oceňovania majetku v súlade s ustanovením § 8 ods. 3 zákona o účtovníctve ako účtovný prípad bežného účtovného obdobia, a to so súvzťažným zápisom na farchu mimoriadnych nákladov (účet 671), prípadne v prospech mimoriadnych výnosov (účet 771).

Stav účtu 590 – Hospodársky výsledok v schvaľovacom konaní sa vyrovná po schválení návrhu na rozdelenie zisku, prípadne na úhradu straty príslušným orgánom banky nasledovne:

a) **v prípade zisku** účtovnými zápismi v prospech príslušných účtov účtovej skupiny 55 – Fondy tvorené zo zisku, prípadne 362 – Ostatné záväzky z emisie cenných papierov, prípadne 571 – Nerozdelený zisk minulých rokov,

b) **v prípade straty** účtovnými zápismi na farchu príslušných účtov účtovej skupiny 55 – Fondy tvorené zo zisku, prípadne 572 – Neuhradená strata z minulých rokov (pokiaľ sa neuhradená strata prevádza do ďalších rokov).

Účet 590 – Hospodársky výsledok v schvaľovacom konaní nemôže vykazovať na konci roka zostatok.

Poradie rozdelenia zisku, prípadne spôsob vyrovnania straty stanoví rozhodnutie valného zhromaždenia, všeobecný záväzný právny predpis alebo statuty banky.

III. Zostavenie účtovnej závierky

Ročnú účtovnú závierku bánk v zmysle opatrenia MF SR č. 65/356/1996 z 11. 11. 1996, ktorým sa ustanovuje usporiadanie a obsahové vymedzenie položiek účtovnej závierky bánk a minimálny rozsah údajov z nej určený na zverejnenie tvorí:

- Súvaha bánk – Výkaz Súvaha Úč B 1-01,
- Výkaz ziskov a strát bánk – Výkaz Výsledovka Úč B 2-01,
- Príloha.

Príloha v zmysle zákona o účtovníctve obsahuje údaje týkajúce sa spôsobov oceňovania, postupov odpisovania, postupov účtovania použitých v účtovnom období, za ktoré sa účtovná závierka zostavuje a informácie, ktoré sú dôležité na posúdenie stavu majetku a záväzkov, finančnej situácie a hospodárskeho výsledku účtovnej jednotky (banky).

Údaje ročnej účtovnej závierky sa zverejňujú väčšinou formou výročných správ v zmysle § 21 zákona o účtovníctve. Vo výročnej správe je banka povinná uviesť najmä zverejňované údaje z účtovnej závierky, výrok audítora týkajúci sa účtovnej závierky, údaje o dôležitých skutočnostiach, ktoré sa vzťahujú na účtovnú závierku a výklad o uplynulom a predpokladanom vývoji jej podnikania a jej finančnú situáciu.

Účtovnú závierku banky overuje audítor. Táto povinnosť vyplýva bankám zo zákona o účtovníctve, ako aj zo zákona o bankách.

Audítor overuje správnosť a úplnosť riadnej a mimoriadnej účtovnej závierky, finančnú a majetkovú situáciu banky, iné účtovné alebo majetkové doklady a výkaz o majetku a záväzkoch a o príjmoch a výdavkoch, ak to ustanovuje osobitný zákon alebo ak o to požiada banka. O výsledkoch overovania spracuje audítor písomnú správu pre banku.

Konsolidovanú účtovnú závierku zostavujú banky v zmysle opatrenia MF SR č. 65/252/94, ktorým sa ustanovuje zostavenie konsolidovanej účtovnej závierky v znení opatrenia MF SR č. 65/300/1995.

Súvzťažnosti uzávierkových účtov:

Má dať		Dať	
Starý rok			
583	←	účty triedy 6	prevod nákladov na účet ziskov a strát
prevod výnosov na účet ziskov a strát	účty triedy 7	→ 583	
582	←	účty triedy 1, 2, 3, 4	prevod zostatkov všetkých účtov aktív pri uzatváraní účtov (KZ)
prevod zostatkov všetkých účtov pasív pri uzatváraní účtov (KZ)	účty triedy 1, 2, 3, 4, 5	→ 582	
Nový rok			
581	→	účty triedy 1, 2, 3, 4, 5	prevod zostatkov na všetky účty pasív pri otváraní účtov (ZS)
prevod zostatkov na všetky účty aktív pri otváraní účtov (ZS)	účty triedy 1, 2, 3, 4	← 581	

NOVÁ BANKOVKA 50 USD

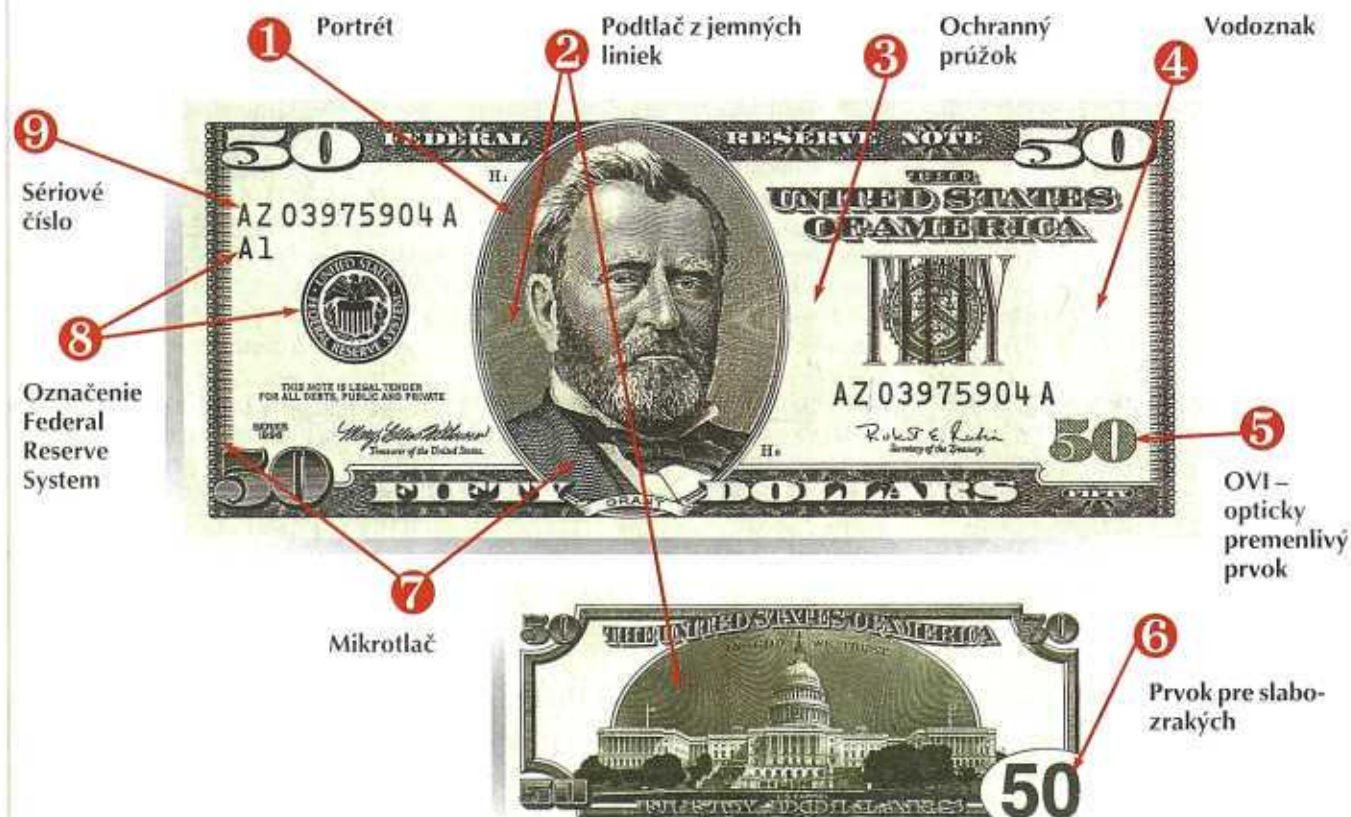
Z HISTÓRIE NOVEJ SÉRIE

Séria nových bankoviek predstavuje neustálu snahu chrániť platidlá USA pred falšovaním. Do roku 1928 sa celkový vzhľad bankoviek USA dosť často menil. V tom čase bolo v obehu viac typov bankoviek, ako napr. United States Notes, National Bank Notes a Silver Certificates. Zavedením bankoviek Federal

Reserve Notes série 1928 sa zmenil ich vzhľad a rozmer. V sérii 1990 pribudli ďalšie ochranné prvky, a to mikrotlač okolo medailónu a ochranný prúžok s pozitívnym mikrotextom. Od začiatku je pre bankovky USA charakteristický ľanovo-bavlnený papier, zelená farba a jemná rytina. Ochranné prvky zabraňujúce falšovaniu,

ktoré boli použité v sérii 1990, boli prvou reakciou na pokrok vo vývoji reprografických technológií. Hoci sú tieto ochranné prvky účinné a budú zachované, bolo potrebné použiť ďalšie ochranné prvky pre možné ohrozenie platidiel budúcim vývojom v oblasti kopírovacích prístrojov, skenerov a tlačiarenskej techniky. Nový

ČO JE NOVÉ NA VAŠICH PENIAZOCH

dizajn je výsledkom päťročnej práce, ktorej cieľom je byť krok pred falšovaťmi a ktorá tvorí neustály proces ochrany platidiel USA.

Vo vydávaní bankoviek s novými a zlepšenými ochrannými prvkami USA pokračujú aj v roku 1997. Po bankovke 100 USD v r. 1996 prichádza na rad bankovka 50 USD a po nej budú postupne nasledovať nižšie nominálne hodnoty. Rovnako ako v prípade bankovky 100 USD, aj teraz zostanú staršie bankovky v platnosti. Staré alebo nové bankovky majú hodnotu rovnajúcu sa ich nominálnym hodnotám.

Pri vytvorení miesta pre nové ochranné prvky bolo potrebné určitým spôsobom zmeniť celkový vzhľad bankovky, zjednodušiť orámovanie bankovky. Mikrotlač a ochranný prúžok, ktoré sa ukázali byť účinnými ochrannými prvkami počnúc sériou 1990, sú aj na novej sérii bankoviek.

Zname ochranné prvky

Nové bankovky USA si aj naďalej zachovávajú tzv. americký vzhľad. Mnohé charakteristické znaky a ochranné prvky sa vôbec nezmenili. Sú to hlavne:

1. Rozmery bankoviek – 156 x 66 mm
2. Hĺbkotlačové farby – zelená a čierna
3. Bankovkový papier – bavlna, ľan a ostatné prímеси
4. Nápis na bankovkách
5. Historické osobnosti a hlavné motívy na rubovej strane – došlo iba k veľmi jemným zmenám
6. Heslo „IN GOD WE TRUST“
7. Ochranné vlákna – modré a červené

Pri sérii 1990 pribudol polyesterový ochranný prúžok s pozitívnym mikrotextom a mikrotext okolo medailónu na líčnej strane bankovky.

V roku 1996 sa dizajn bankoviek zmenil po zakomponovaní nových ochranných prvkov, medzi ktoré patria:

1. Väčší portrét – vysunutý mierne doľava, čím sa získalo miesto pre vodoznak a zároveň sa znížil opotrebovanie portrétnu preložením bankovky.
2. Podtlač z jemných liniek, sústre-

dených za portrétom prezidenta Granta na líčnej strane bankovky a budovou Kapitulu na rubovej strane, sťažuje kopírovanie bankoviek na farebných kopírovacích zariadeniach.

3. Ochranný prúžok – zvislý, polymérový ochranný prúžok je vložený do bankovkového papiera a svojim jednoznačným umiestnením označuje nominálnu hodnotu. Mikrotext skladajúci sa zo slov „USA 50“ a vlajky je viditeľný v priehľade bankovky proti svetlu z oboch strán. Pre zvýšenie bezpečnosti ochranný prúžok svieti pod ultrafialovým svetlom žltou farbou. Obrazy a texty v ochrannom prúžku sú vytlačené v dvoch rôznych veľkostiach.

4. Vodoznak – v pravej časti bankovky zobrazuje rovnakú historickú osobnosť ako portrét na bankovke. Vodoznak je možné vidieť iba v priehľade proti svetlu.

5. OVI – opticky premenlivý prvok – číselné označenie nominálnej hodnoty 50 v pravom dolnom rohu líčnej strany bankovky je pri čelnom pohľade zelenej farby a po sklopení bankovky v uhle 30 až 40 stupňov sa zmení na čiernu. Opticky premenlivý prvok je vytlačený technológiou tlače z hĺbky s použitím špeciálnych pigmentov s premenlivými optickými vlastnosťami.

6. Prvok pre slabozrakých – na rubovej strane 50 USD bankovky pribudli rozlišovacie znaky pre zrakovo postihnutých ľudí, a to zväčšením nominálnej hodnoty 50 v pravom dolnom rohu.

7. Mikrotlač – text vytlačený mikrotlačou je veľmi ťažko kopírovateľný. Na líčnej strane bankovky je text „The United States of America“ vytlačený v golieri prezidenta Granta a mikrotlač „Fifty“ sa opakuje v ohraničení bankovky.

8. Pečat FRS – Federal Reserve System ako celok symbolizuje jediná pečat. Písmeno a číslica pod ľavým sériovým číslom označuje príslušnú emisnú banku. Federal Reserve System financuje rozvoj a zavedenie nových platidiel z príjmov Federal Reserve, ktoré pochádzajú hlavne z úrokov za dlhopisy vlády USA.

9. Sériové číslo – je tvorené kombináciou jedenástich číslic a písmen v ľavom hornom rohu a v pravom

spodnom rohu líčnej strany bankovky.

Bankovka 50 USD obsahuje i ďalšie ochranné prvky, ktoré umožňujú strojové spracovanie a overovanie pravosti bankoviek.

Je veľmi dôležité si uvedomiť, že všetky bankovky USA zostávajú v platnosti v ich plnej nominálnej hodnote. Nedôjde k ich stiahnutiu z obehu alebo k strate platnosti. Staré série bankoviek budú prirodzenou cestou vymieňané za nové bankovky v bankách Federal Reserve System. Preto neexistuje časový interval na výmenu bankoviek starších sérií za bankovky novej série.

Pri skúmaní pravosti bankoviek sa treba zamerať na nasledujúce ochranné prvky:

- OVI – pri ohýbaní líčnej strany bankovky sa mení farba číselného označenia nominálnej hodnoty v pravej dolnej časti bankovky zo zelenej na čiernu farbu,
- vodoznak – je špeciálnou technikou vytvorený obraz z portrétnu bankovky, viditeľný v priehľade proti svetlu v nepotlačenej časti bankovky,
- ochranný prúžok – umiestnený vpravo od portrétnu na bankovke 50 USD, vľavo od portrétnu na bankovke 100 USD. Je to umelohmotný ochranný prúžok vložený do bankovkového papiera, viditeľný v priehľade proti svetlu. Na bankovke 50 USD obsahuje mikrotext zložený zo slov „USA 50“ a vlajky, na bankovke 100 USD mikrotext „100 USA“. Na bankovke 50 USD ochranný prúžok svieti pod UV svetlom na žltu, na bankovke 100 USD svieti pod UV svetlom na červenú,
- podtlač jemných liniek – nachádza sa za portrétom na líčnej strane bankovky, ako aj na rubovej strane bankovky. Linky by mali byť jasné, nezvlnené. Na falzifikátoch sa tieto linky rozpadajú do drobných bodiek.

Ďalšie ochranné prvky, ako mikrotlač, tlačové techniky, ochranné vlákna, ktoré sú použité na platidlách USA treba skontrolovať lupou alebo mikroskopom. Platidlá USA patria k najfalšovanejšej mene sveta, preto im patrí zvýšená pozornosť pri ich nákupe.

Rozália Boskovičová
Národná banka Slovenska

Ján Vansa, ľudovovýchovný pracovník, kazateľ a publicista, narodil sa 21. júna 1846 ako najmladšie zo siedmich detí v rodine učiteľa v Tisovci Rimavskej Píle. Základné vzdelanie získal od otca, gymnázium študoval v Rimavskej Sobote a v Levoči, kde aj v r. 1867 maturoval. Po absolvovaní štúdia teológie v Prešove a v Lipsku bol v r. 1872 vysvätený v Rožňave za evanjelického kňaza. Jeho prvou zastávkou sa stala fara v Šarišskej Plavnici, kde pôsobil dva roky aj ako učiteľ. Ďalších deväť rokov strávil ako kňaz v čisto nemeckom prostredí Lomničky na severe Spiša. Veľký sen sa mu splnil v r. 1882, keď ho malohontský seniorát ustanovil za farára do jeho rodnej dediny Píly. V roku 1875 sa oženil s Teréziou Medveckou, neskôr známou slovenskou spisovateľkou, zakladateľkou a redaktorkou ženských časopisov. Po takmer tridsiatich rokoch pôsobenia vo svojom rodisku odišiel v r. 1911 na odpočinok a usídlil sa v Banskej Bystrici. Tu ešte krátky čas pôsobil ako profesor náboženstva na dievčenskom reálnom gymnáziu a pomáhal manželke pri redigovaní časopisu Slovenská žena. V r. 1914 bol ako „pansláv nebezpečný režim“ zatknutý uhorskými orgánmi a počas celej 1. svetovej vojny bol pod policajným dozorom. Keď sa k jeho mladosti pretrvávajúcej neurasténii pridali neskôr vážne zdravotné problémy s očami, sťahol si deň po svojich 76. narodeninách v r. 1922 na život.

Vansa sa od detstva pohyboval v prostredí vzdelancov, a tak začal už počas štúdií literárne tvoriť. Bol i propagátorom a prispievateľom slovenskej hospodárskej tlače na vidieku. Podľa príkladu svojich priateľov národovcov Štefana Marka Daxnera a Augustína Horislava Škulitého, ktorí v r. 1847 založili v Tisovci Hospodársky spolok, a tiež svojho švagra rozprávkaru Pavla Dobšínskeho, ktorý zriadil v tom istom roku Úverný spolok v Ratkovej, chcel i Vansa zlepšiť hmotné pomery píľanského ľudu a zabezpečiť mu slušný zárobok v domácom prostredí. Pri štúdiu rôznych typov hospodárskych spolkov ho najviac pre svoju univerzálnosť zaujala forma nemeckého družstevníctva, tzv. raiffeisenky, ktorej obdoby sa pokúsil aplikovať na slovenské pomery. Preto začal vyzývať na stránkach Obzoru vydávaného Karolom Salvom k zakladaniu ľudových spolkov podľa kresťansko-etickej zásady – miluj bližného svojho ako seba samého. Iba takýmto spôsobom bolo možné podľa Jána Vansu „liečiť ťažký neduh – duševnú, sociálnu a hospodársku biedu slovenského ľudu a ľudskej spoločnosti vôbec“. Cieľom hospodárskeho spolku malo byť praktickými prednáškami zlepšovať zanedbaný stav hospodárstva a sprostredkovať odpredaj domácich výrobných

Ján Vansa 1846–1922

článkov. Hlavnú úlohu potravného spolku videl v zaobstaraní lacných potravných a iných článkov. Úverná alebo pôžičková kasa mala poskytovať lacný úver iba v skutočne nevyhnutných prípadoch, medzi ktoré však nepatrili svadby, krstiny a pohreby. Na ten čas neobvyklou bola ďalšia Vansova myšlienka, ktorá sa však nedočkala realizácie, založiť spolok na asekuráciu dobytku – t.j. združenie ktoré malo poisťovať statok podielníkov. Všetky tieto spolky mali za cieľ nielen zabezpečiť svojim členom hmotný blahobyt, ale mali ich aj mravne pozdvihnúť a vytvárať u nich zmysel pre sporivosť. A tak v októbri 1893 uviedol Ján Vansa do života prvé trojúčelové družstvo na Slovensku – Píľansko-hačavský hospodársky, potravný a úverný spolok – ktorý speňažoval domáce ľudové výrobky, predával potraviny, prijímal vklady a poskytoval pôžičky za veľmi nízky úrok svojim členom. Úvery sa poskytovali buď ako osobný úver vystavením úpisu do výšky 3/4 zo splatených účasťní žiadateľa, alebo desaťnásobku splatených účasťní, prípadne na tzv. ručný záloh na nehnuteľnosť do výšky 2/3 jej hodnoty. Úroky sa platili vopred a určovala ich správa spolku pozostávajúca z 5-členného direktória, ktorého predsedom bol Vansa a z 3-členného dozorného povereníctva. Všetkých funkcionárov volilo valné zhromaždenie účasťníarov. V správe spolku bol aj zapisovateľ, pokladník a dvaja nákupcovia – jeden na Píle, druhý na Hačave. Pokladníčka (bola ňou Terézia Vansová) a nákupcovia boli kvôli hmotnej zodpovednosti za výkon funkcie finančne honorovaní

– kupci dostávali 2% a neskôr 4% zo zisku. Tento spolok, ktorý sa práve svojou viacúčelovosťou líšil od všetkých dovtedy existujúcich družstiev na Slovensku mal neobmedzenú viazanosť a všeobecné ručenie. V zmysle stanov vypracovaných Vansom, základným fondom spolku sa stali účastiny znejúce na 10 zlatých (20 korún), ktoré sa mohli splácať po 10 grajciaroch (20 halierov) týždenne po dobu 25 týždňov. Členom spolku sa mohol stať každý v mieste spolku bývajúcí jednotlivec, ktorý zaplatil vstupný príspevok 5 zlatých (10 korún).

Družstvo hneď po založení začalo aktívne pôsobiť, aj vďaka Vansomým kontaktom s vplyvnými predstaviteľmi gemerských obchodných spoločností, u ktorých zabezpečil odbyt produktov tzv. domáceho priemyslu, košíkárskoho z Píly a tokárskoho z Hačavy. Neskôr sa tovar vyrábal na konkrétne objednávky, o jeho výdaji a všetkých príjmoch sa viedla prísna evidencia, podľa ktorej sa potom vyplácala výška členských podielov. Obrat za prvý rok existencie presiahol sumu 5 tisíc zlatých. Z čistého ročného zisku sa 20% ukladalo na rezervnú základinu, ktorá mala slúžiť ako pohotovostná, prípadne na založenie nového spolku, 10% na zvláštne zabezpečenie spolku a zvyšných 70% sa vyplácalo účasťníarom tak, že 30% bolo delených podľa počtu účasťní a 40% podľa množstva tzv. spotrebných článkov. Každý člen spolku vlastnil kúpnu knižku, do ktorej si zapisoval množstvo vyrobeného a predaného tovaru. Výška ich podielov však nemohla prekročiť výšku strednej úrokovej miery, ktorá sa vyberala od dlžníkov.

Úspech Vansovho družstva motivoval v októbri 1894 jeho priateľa farára Jána Vloššáka k založeniu podobného trojúčelového spolku v Liptovskej Teplej a v decembri toho istého roku na Troch Sliačoch zriadil Gazdovský potravný a úverný spolok Andrej Hlinka. Skutočnosť, že sa v nasledujúcich rokoch položili na Slovensku základy ďalších desiatok takýchto družstiev naplnila Jána Vansu uspokojením, no pre svoj zhoršujúci sa zdravotný stav bol nútený vzdať sa funkcie predsedu spolku, čím sa jeho činnosť ochromila. I preto sa 14. marca 1897 väčšina členstva píľansko-hačavského spolku uzniesla na konečnej likvidácii, s následným rozdelením členských podielov. Napriek svojej krátkej existencii zostane však toto družstvo natrvalo zapísané v dejinách ako prvé viacúčelové družstvo na území Slovenska a jeho zriaďovateľ Ján Vansa ako človek, ktorý (podľa slov jeho manželky) „bol z lásky k svojmu ľudu vždy ochotný prinášať obete a zdieľať s ním všetky túžby, radosti i bolesti.“

GOTIKA A BAROK V ZBIERKACH SNG NA PAMÄTNEJ MINCI

Ako prvú mincu emisného plánu na rok 1998 vydáva Národná banka Slovenska pamätnú striebornú mincu k 50. výročiu založenia kultúrnej inštitúcie celonárodného významu – Slovenskej národnej galérie. Vydanie tejto mince bolo zaradené do emisného plánu v rámci voľného cyklu pamätných mincí venovaných významným udalostiam dejín Slovenska.

Slovenská národná galéria vznikla zákonom Slovenskej národnej rady číslo 24 z 29. júna 1948 ako vrcholná štátna umeleckohistorická, zberateľská, vedecko-výskumná a kultúrne-výchovná inštitúcia. Iniciátormi jej založenia boli poprední slovenskí historici, výtvarní umelci a spisovatelia, medzi nimi aj básnik, novinár a spisovateľ Ladislav Novomeský, vtedajší povereník pre školstvo, vedu a umenie.

Činnosť SNG sa spočiatku zameriavala na akvizíciu, výskum, záchranu a prezentáciu kultúrneho dedičstva, najmä v maliarstve, sochárstve, kresbe a grafike. Postupne sa akvizíčná činnosť rozšírila o ďalšie výtvarné disciplíny, o artefakty užitočného umenia, oblasť insitného umenia, scénografie, umeleckej fotografie, architektúry a od roku 1990 sa profiluje aj kolekcia intermediálnych tendencií. Celý fond tvorí približne 55 000 diel a zberateľský záujem je sústredený najmä na myšlienku identifikácie s minulosťou Slovenska a jeho kultúrnym dedičstvom. Ťažisko je v orientácii na oblasť domáceho umenia, no súčasťou zbierkových fondov je aj európske umenie rôznych vývinových období.

Svojím programom a bohatou činnosťou patrí dnes SNG k základným článkom slovenskej národnej kultúry. Je ústredným odborným-metodickým, poradenským a informačným centrom a plní funkciu národného metodického centra pre galérie. Vydáva reprezentatívne katalógy k výstavám, vedecké zborníky a noviny o výtvarnom umení s názvom GALÉRIA. Archivuje pozostalosti výtvarných umelcov a reštauruje umelecké diela. Knižnica SNG je najväčšou špecializovanou umenovednou študovňou na Slovensku, sústre-

ďuje rozsiahlu umenovednú literatúru, domáce a zahraničné periodiká a dennú tlač. Archiv výtvarného umenia spracováva materiály o výtvarnom umení na Slovensku, centrálny katalóg poskytuje údaje o výtvarných dielach v zbierkach slovenských galérií a múzeí. SNG tiež usporadúva prednáškové a filmové cykly, besedy a koncerty.

Sídlo SNG je baroková rezidencia z rokov 1759–1763 na dunajskom nábreží, ktorá pôvodne slúžila bývalej mestskej polícii, tzv. Vodné kasárne. Historická budova bola rekonštruovaná a v rokoch 1969–1977 doplnená o modernú prístavbu. V nej inštalované stále expozície sú zamerané na umenie Slovenska. Expozícia gotického umenia obsahuje hodnotný a reprezentatívny výber z diel najvýznamnejšieho a slohovo najvyhranenejšieho obdobia na Slovensku a predstavuje dobovú nástennú maľbu, tabulovú maľbu a plastiku od konca 13. storočia až po prvú štvrtinu 16. storočia. Ďalšia kolekcia predstavuje umelecké diela od konca 16. až do 18. storočia a zachytáva vývojové tendencie neskorore-

nesančného, barokového, rokokového a klasicistického umenia na Slovensku. Expozícia zameraná na umenie 19. storočia oboznamuje s prevažne portrétnou tvorbou národne orientovaných umelcov. V časti venovanej modernému slovenskému maliarstvu a sochárstvu sa nachádza súbor diel najvýznamnejších predstaviteľov a zakladateľov tzv. slovenskej moderny. V prístavbe Vodných kasární sa usporadúvajú krátkodobé monografické aj kolektívne výstavy slovenského, európskeho i svetového umenia.

Roku 1990 získala SNG Esterházyho palác v Bratislave z druhej polovice 19. storočia, kde je umiestnená expozícia starého európskeho umenia, predstavujúca viaceré umelecké školy, najmä talianskej, francúzskej, holandskej a nemeckej scény z 15.–18. storočia. Užitočné umenie, dizajn a architektúru 1900–1995 prezentuje expozícia z tvorby osobností týchto odborov od zakladateľov až po predstaviteľov najmladšej generácie.

SNG má 5 vysunutých pracovísk: Zvolenský zámok s expozíciou starého európskeho umenia, kaštieľ v Strážkach s expozíciou portrétnej maľby 16.–19. storočia na Slovensku a maliarskej tvorby Ladislava Medňanského, Galériu Ľudovíta Fullu v Ružomberku so stálou expozíciou umelcovej celoživotnej tvorby a Vermesovu vilu v Dunajskej Stredě, kde sa realizujú prechodné výstavy. V novembri 1997 bolo otvorené najnovšie vysunuté pracovisko, Schaubmarov mlyn – Galéria insitného umenia v Pezinku, so stálou expozíciou slovenského a európskeho insitného umenia.

Na výtvarný návrh pamätnej striebornej mince, pripomínajúcej 50. výročie

1. cena
Ing. Milan Virčík

2. cena
Akad. sochár Vojtech Pohanka

3. cena
Akad. sochár Patrik Kovačovský

založenia Slovenskej národnej galérie, vypísala Národná banka Slovenska verejnú anonymnú súťaž. Zúčastnilo sa jej šesť autorov so šiestimi návrhmi. Vyhodnotenie súťaže sa uskutočnilo na zasadnutí komisie guvernéra NBS na posudzovanie výtvarných návrhov slovenských mincí. Ako odborní poradcovia sa na zasadnutí zúčastnili Ing. arch. Štefan Minárik, CSc., zástupca generálneho riaditeľa sekcie krajiny a pamiatok Ministerstva kultúry SR a akademický maliar Pavol Muška, riaditeľ Slovenskej národnej galérie, ktorí pracovníkom emisného odboru NBS poskytli odborné rady, informácie a obrazové materiály potrebné v procese prípravy emisie mince.

Komisia skonštatovala, že aj keď bolo do súťaže doručených len šesť výtvarných návrhov, ich úroveň je mimoriadne vysoká. Vyrovnaná kvalita prvých troch návrhov bola zohľadnená v udelení zvýšenej druhej a zvýšenej tretej ceny. Ďalšie dva návrhy získali vzhľadom na ich veľmi dobré výtvarné spracovanie odmeny.

Na udelenie prvej ceny a na realizáciu bol odporučený návrh Ing. Milana Virčíka, autora výtvarných návrhov pamätnej striebornej a zlatej mince s tematikou svetového dedičstva UNESCO

– Banská Štiavnica a technické pamiatky jej okolia. Komisia pozitívne hodnotila kompozičnú vyváženosť averzu a reverzu návrhu v obsahu i forme. Ocenila skutočnosť, že autor pri výbere námetov zohľadnil bohatosť zbierok Slovenskej národnej galérie čo sa týka domáceho i svetového umenia. Vyzdvihla kvalitu sochárskeho spracovania diela, dosiahnutú plasticitu reliéfu, ktorý je veľmi bohatý a spracovaný so zmyslom pre detail.

Na averze autor zobrazil gotickú tabuľovú maľbu z roku 1484. Dielo sa pôvodne v odbornej literatúre uvádzalo pod názvom Madona z Popradu a ako autor bol uvádzaný Majster Mikuláš z Levoče. Po odbornom prehodnotení sa od roku 1994 dielo označuje ako „Madona s Ježiškom z Popradu“ od levočského maliara. Na reverze je zobrazené barokové dielo talianskych maliarov Giovanna Coliho (1636 až 1681) a Filippa Gherardiho (1643 až 1704) „Dcéry kráľa Lykoméda“ zo zbierok svetového umenia SNG, ktoré autori vytvorili v Benátkach. Námet čerpali z antickej mytológie z dejín trójskej vojny a zachytili epizódu, keď Odysseus hľadá Achilla ukrytého medzi dcérami kráľa Lykoméda.

Zvýšenú druhú cenu získal akade-

mický sochár Vojtech Pohanka, ktorý zaujal veľmi dobre vybraným námetom averzu, sochárskym prepisom gotickej maľby z oltárneho krídla „Klaňanie sa troch kráľov“ od Majstra hlavného oltára z Matejoviec. Na reverz vhodne zvolil štíhlu plastiku jedného z najvýznamnejších autorov moderného slovenského sochárstva Jozefa Kostku. Sochárske stvárnenie diel vhodnou modeláciou citlivo zohľadňuje kontrast matných a lesklých plôch, ktorý sa vytvára pri razbe mincí v proof kvalite.

Zvýšenú tretiu cenu získal akademický sochár Patrik Kovačovský. Komisia ocenila invenčné a netradičné kompozičné riešenie averzu a reverzu s použitím štylizovanej gotickej rozety, ako aj vysokú úroveň stvárnenia fragmentu z obrazu Madona s Ježiškom z Popradu na averze a plastiky Franza Xavera Messerschmida na reverze.

Pamätná minca v hodnote 200 Sk s priemerom 34 mm a hmotnosťou 20 g je vyrazená zo striebra s rýdzosťou 750/1000 v Mincovni Kremnica, štátny podnik, v počte 16 600 kusov, z toho 1600 kusov v proof vyhotovení. Na hrane je nápis „GOTIKA A BAROK V ZBIERKACH SNG“.

Ing. Dagmar Flaché
Foto: Ing. Štefan Fröhlich

Z rokovania Bankovej rady NBS

Banková rada Národnej banky Slovenska na svojom 22. rokovaní dňa 13. novembra 1997

■ schválila plán tlače a razby slovenských peňazí na rok 1998. Na zabezpečenie bezporuchového peňažného obehu bude v r. 1998 realizovaná dotlač bankoviek 5000 a 200 Sk pôvodného vzoru, pričom bankovka najvyššej nominálnej hodnoty bude mať ďalšie ochranné prvky proti falšovaniu. Doplní sa tiež razba obchodných mincí s nominálnymi hodnotami 50, 20, a 10 halierov;

■ schválila technicko-organizačné opatrenie na otvorenie trhu krátkodobých štátnych cenných papierov pre širší okruh domácich a zahraničných investorov. NBS na požiadanie podpredsedu vlády SR a ministra financií Sergeja Kozlíka sprístupní trh krátkodobých cenných papierov zahraničným investorom ako nepriamym účastníkom tohto trhu. Zároveň rozširuje okruh domácich investorov v kategórii priamych účastníkov o obchodníkov s cennými papiermi a poisťovne;

■ prerokovala informáciu o výsledkoch 2. etapy prác expertnej skupiny pre bankovú elektronickú peňaženku pri NBS. Legislatívny rámec na implementáciu elektronickej peňaženky je pripravený, avšak jeho účinnosť je podmienená schválením novely zákona o bankách, ktorá je v súčasnosti prerokovávaná v Národnej rade SR. Banková rada NBS vyzýva komerčné banky na Slovensku k výberu jedného projektu bankovej elektronickej peňaženky vzhľadom na veľkosť slovenského trhu, ako aj na optimálne investovanie bánk;

■ vzala na vedomie hodnotenie bankového sektora k 30. 6. 1997. Bilančná hodnota bankového sektora v prvom polroku vzrástla o približne 57,5 mld. Sk (index rastu 108,81 %). Na tomto raste sa podieľal najmä nárast operácií na medzibankovom trhu vo výške 50,5 mld. Sk, čo predstavuje 87,72 % prírastku zdrojov. Zvýraznila sa tak pozícia medzibankového trhu ako nástroja na zabezpečenie likvidity a stability. Bankový sektor tým súčasne eliminoval pretrvávajúcu vysokú hodnotu úverových strát, ktorých nekrytá časť pohlcuje v súčasnosti 18,47 % vlastných zdrojov. Ide o hodnotu približne 2,6 mld. Sk, ktorú nemôže bankový sektor použiť na rozšírenú reprodukciu úverového portfólia. Ekonomickú pozíciu ban-

kového sektora naďalej negatívne ovplyvňuje vysoký podiel nevynikovaných úrokov, ktoré v prvom polroku zvýšili naakumulovaný fiktívny zisk bánk o takmer 2,4 mld. Sk;

■ schválila návrh dohody medzi NBS a Centrálnou bankou Ruskej federácie o využívaní národných mien v platbách a zúčtovaniach spojených so zahranično-ekonomickými vzťahmi.

Na 23. zasadnutí, ktoré sa konalo 28. novembra 1997, Banková rada Národnej banky Slovenska

■ schválila rámcový návrh Listiny špecifických záväzkov v sektore finančných služieb SR, časť B – Bankové a ďalšie finančné služby a rámcový návrh Listiny výnimiek zo zaobchádzania podľa doložky najvyšších výhod v sektore finančných služieb SR. Poskytnutie doložky najvyšších výhod je jedným z princípov členských krajín WTO. Členská krajina sa zaväzuje, že zabezpečí a poskytne nediskriminačné zaobchádzanie v obchodovaní so službami, v rámci ktorých sú aj finančné služby. Tieto sa postupne v jednotlivých členských krajinách liberalizujú. V súčinnosti s platnou legislatívou týkajúcou sa bankovníctva NBS spracováva zoznam opatrení, ktoré Slovenská republika chce dočasne využívať na obmedzenie poskytovania finančných služieb nečlenským krajinám OECD;

■ schválila návrh opatrenia NBS o obmedzeniach pre nezabezpečené devízové pozície bánk, ktoré nahrádza opatrenie č. 5 NBS z januára 1994 o regulácii menových pozícií bánk. Schválené opatrenie zjednodušuje sledovanie a riadenie nezabezpečených devízových pozícií a ustanovuje pravidlá bezpečnej prevádzky.

-JO-

Lektorský kurz bankovníctva

Dňa 11. 11. 1997 sa uskutočnili záverečné skúšky absolventov lektorského kurzu bankovníctva, ktorý realizoval Inštitút bankového vzdelávania NBS v spolupráci s Bankovou akadémiou z Frankfurtu nad Mohanom a s podporou fondov vlády Spolkovej republiky Nemecko. Program štúdia, ktoré bolo otvorené v roku 1994 bol zameraný na odbornú a pedagogicko-metodickú prípravu lektorov z radov slovenských bankových odborníkov pre ich ďalšie

lektorské pôsobenie vo vybraných oblastiach odbornej prípravy bankových pracovníkov. Významnou súčasťou programu lektorského štúdia bola spolu 13-týždňová odborná stáž vo vybraných nemeckých bankách s veľkorysou podporou nemeckej vlády. Lektorská príprava kladla na účastníkov náročné požiadavky a štúdium úspešne ukončilo deväť absolventov, ktorým boli udelené certifikáty oprávňujúce k výkonu lektorskej činnosti vo vybraných odborných oblastiach bankovníctva.

Pri príprave a realizácii lektorského programu Inštitút bankového vzdelávania NBS úzko spolupracoval s Koordináčnym centrom pre hospodárske poradenstvo pri Velevyšľanectve Spolkovej republiky Nemecko v Bratislave.

Pracovné stretnutie EBTN a IFCEB v Bratislave

Dňa 21. 11. 1997 sa uskutočnilo v Inštitúte bankového vzdelávania Národnej banky Slovenska pracovné stretnutie Európskej organizácie inštitúcií bankového vzdelávania (EBTN) a medzinárodnej nadácie pre využitie počítačov v bankovom a finančnom vzdelávaní (IFCEB), ktoré združujú významné európske inštitúcie, orientované na bankové vzdelávanie s využitím progresívnych metód, foriem a techník v oblasti odbornej prípravy špecialistov a riadiacich pracovníkov bánk. Inštitút bankového vzdelávania NBS je členom uvedených inštitúcií, čo je súčasne aj určitým ocenením profesionálnej úrovne jeho činnosti.

Pracovné stretnutie bolo o to významnejšie, že jeho dôležitým cieľom bola príprava zlúčenia EBTN s IFCEB a vzniku novej medzinárodnej organizácie inštitúcií bankového a finančného vzdelávania. Zúčastnilo sa na ňom 25 predstaviteľov renomovaných inštitúcií z 18 krajín Európy.

Členstvo a pôsobenie Inštitútu bankového vzdelávania NBS v týchto medzinárodných organizáciách mu umožňuje získavanie najnovších poznatkov a skúseností, ako aj prehľad o aktuálnych trendoch odbornej bankovej prípravy.

Ing. Dušan Garay, CSc.
riaditeľ IBV

VYBRANÉ UKAZOVATELE HOSPODÁRSKEHO A MENOVÉHO VÝVOJA SR
SELECTED INDICATORS ON ECONOMIC AND MONETARY DEVELOPMENTS OF THE SR

Ukazovateľ	Merná jednotka	1995	1996	1997				Unit	Indicator
				6.	7.	8.	9.		
REÁLNA EKONOMIKA									REAL ECONOMY
Hrubý domáci produkt ^{1) 2)}	mld. Sk	517,1*	553,1*	283,0*				Sk billion	Gross domestic product ^{1) 2)}
Medziročná zmena HDP ³⁾	%	6,8*	6,9*	6,0*				%	Year-on-year change of GDP ³⁾
Miera nezamestnanosti ⁴⁾	%	13,1	12,8	12,3	12,8	12,8	12,9	%	Unemployment rate ⁴⁾
Spotrebiteľské ceny ⁵⁾	%	9,9	5,8	6,2	6,0	6,5	5,7	%	Consumer prices ⁵⁾
OBCHODNÁ BILANCIA ²⁾									TRADE BALANCE ²⁾
Vývoz (fob)	mil. Sk	255 096	270 643	144 757	170 889	195 325	221 754	Sk million	Export (fob)
Dovoz (fob)	mil. Sk	261 862	340 903	177 328	206 796	232 866	260 990	Sk million	Import (fob)
Saldo	mil. Sk	-6 766	-70 260	-32 571	-35 907	-37 541	-39 236	Sk million	Balance
PLATOBNÁ BILANCIA ²⁾									BALANCE OF PAYMENTS ²⁾
Bežný účet	mil. Sk	11 637,0	-64 301,0	-33 244,0	-35 278,0	-34 820,0	-36 923,0	Sk million	Current account
Kapitálový a finančný účet	mil. Sk	29 396,0	64 625,1	12 308,6	15 779,2	25 054,5	24 853,6	Sk million	Capital and financial account
Celková bilancia	mil. Sk	46 947,0	7 367,9	-8 340,4	-4 863,6	-3 017,7	-5 897,1	Sk million	Overall balance
DEVÍZOVÉ REZERVY ⁴⁾									FOREIGN EXCHANGE RESERVES ⁴⁾
Celkové devízové rezervy	mil. USD	5 147,5	5 685,5	6 128,0	6 381,8	6 731,5	6 776,6	USD million	Total foreign exchange reserves
Devízové rezervy NBS	mil. USD	3 418,4	3 473,3	3 018,7	3 009,5	3 181,0	3 150,9	USD million	Official reserves of NBS
ZAHRAŇIČNÁ ZADĽŽENOSŤ ⁴⁾									FOREIGN DEBT ⁴⁾
Celková hrubá zahraničná zadlženosť	mld. USD	5,8	7,8	9,0	9,4	9,5		USD billion	Total gross foreign debt
Zahraničná zadlženosť na obyvateľa SR	USD	1 099	1 473	1 705	1 766	1 789		USD	Gross foreign debt per capita
MENOVÉ UKAZOVATELE									MONETARY INDICATORS
Devízový kurz ⁵⁾	Sk/USD	29,735	30,647	33,463	34,142	34,833	34,429	Sk/USD	Exchange rate ⁵⁾
Peňažná zásoba (M2) ⁴⁾	mld. Sk	357,0	416,2	416,0	423,0	427,1	423,3	Sk billion	Money supply (M2) ⁴⁾
Medziročná zmena M2 ³⁾	%	19,1	16,6	13,1	13,7	13,4	12,5	%	Year-on-year change of M2 ³⁾
Úvery podnikom a obyvateľstvu ⁴⁾	mld. Sk	307,1	361,3	366,4	363,7	366,6	368,2	Sk billion	Credit to enterprises and households ⁴⁾
Diskontná sadzba ⁶⁾	%	12,0/11,0/9,75	9,75/8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	%	Discount rate ⁶⁾
ŠTÁTNY ROZPOČET ^{2) 4)}									STATE BUDGET ^{2) 4)}
Príjmy	mld. Sk	163,1	166,3	78,5	96,1	109,7	125,1	Sk billion	Revenue
Výdavky	mld. Sk	171,4	191,9	91,7	114,0	134,0	153,1	Sk billion	Expenditure
Saldo	mld. Sk	-8,3	-25,6	-13,2	-17,9	-24,3	-28,0	Sk billion	Balance
PRIMÁRNY TRH									PRIMARY MARKET
Priemerná úroková miera									Average interest rate
– jednorôčné vklady	%	13,00	9,43	10,11	10,29	10,38	10,49	%	– 12-month deposits
– krátkodobé úvery	%	14,32	14,29	17,28	18,23	18,38	18,72	%	– short-term loans
– krátkodobé čerpané úvery	%	16,26	13,27	20,01	18,98	18,97	20,90	%	– short-term new loans
PEŇAŽNÝ TRH									MONEY MARKET
Priemerná úroková miera z medzibank. vkladov (BRIBOR) **									Average interbank deposit interest rate (BRIBOR) **
– overnight	%	5,67	11,57	53,91	29,58	23,63	25,18	%	– overnight
– 7-dňová	%	5,94	11,79	42,34	28,06	24,96	26,20	%	– 7-day
– 14-dňová	%	6,14	11,82	40,76	26,23	23,31	26,09	%	– 14-day
– 1-mesačná	%	6,54	11,87	33,80	25,46	24,70	26,51	%	– 1-month
– 2-mesačná ⁷⁾	%	8,09	11,86	32,48	25,22	–	26,50	%	– 2-month ⁷⁾
– 3-mesačná	%	7,61	11,86	31,48	24,93	–	25,66	%	– 3-month
– 6-mesačná	%	10,11	11,93	30,89	24,45	–	–	%	– 6-month

¹⁾ stále ceny december 1995²⁾ kumulatívne od začiatku roka³⁾ zmena oproti rovnakému obdobiu predchádzajúceho roka⁴⁾ stav ku koncu obdobia⁵⁾ kurz devíza stred, priemer za obdobie⁶⁾ rok 1995 zmeny sadzby od 17.3. a 6.10., rok 1996 zmena sadzby od 13.1.⁷⁾ rok 1995 priemer za obdobie júl-december

* predbežné údaje

** od 29. 5. 1997 „Monitoring úrokových sadzieb na trhu medzibankových depozit v SR“ ** Since 29. 5. 1997 „Monitoring of interest rates on Slovakia's interbank deposit market“

¹⁾ Constant prices December 1995²⁾ Cumulative figures since the beginning of the year³⁾ Change compared with the same period of previous year⁴⁾ As the end of period⁵⁾ Midpoint rate, average of period⁶⁾ Year 1995 changes since 17.3. and 6.10., year 1996 change since 13.1.⁷⁾ Year 1995 average of period July-December

* Preliminary data

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

POĽNOBANKA, a. s., IN THE AGE OF GLOBAL BANKING

BRACING UP FOR THE THIRD MILLENNIUM

Doc. Ing. Anna Pilková, CSc., MBA
Poľnobanka, a.s., Bratislava

Staying on the edge means one has to satisfy client demands, watch the cost-price relationship in all marketed products and services, differentiate one's offer and maintain constant quality for each individual client. In order to survive in the fierce banking environment in today's Slovakia and to gear up for the third millennium, one has to think strategically way and follow the latest trends in the system of banking in advanced economies. Mostly flowing out of the United States, these trends take some time before they reach even the advanced parts of Europe and eventually, given their global nature, hit transforming economies like Slovakia. In short, this is how you could describe global trends in the banking business:

- a constantly declining share of commercial banks in the lending market, edged out by other up-and-coming financial institutions (including insurance companies, off-shore banks and the like) operating in the capital market,

In countries under transformation, banking is one of the industries with well-developed competition. Sharp competition, coupled with a number of problems that usually accompany economic transformation, and the international nature of banking, press the banking industry to take the challenge of globalisation. One of the aspects of globalisation is the regulation of banking systems, an idea that is rooted in the international Basel treaties. Plus, there it inevitable that we have to keep up in the race with national and foreign banks.

- a distinct international trend of technological progress, spanning domestic and international financial markets, that is virtually instantaneous,
- liberalization and deregulation of capital transfers,
- a sharp decline in the amount of bad loan write-offs, leaving banks with higher profit margins and making it easier to keep up in price competition,
- the interest spread in commercial loans grows thinner rapidly,
- norms within the European Union are being harmonized.

Various aspects of globalisation are a strategic matter, one that has pre-occupied Poľnobanka, a.s. for some time.

Poľnobanka in a few words

It is not news to say that, back in 1990, Poľnobanka, a.s. was the first non-state bank to have been founded in the former Czechoslovakia. Today, it is a typical middle-sized

bank, whose stock equity makes it the third largest in Slovakia. When it comes to strategic profile, it is safe to call Poľnobanka an all-purpose bank, carrying the full line of services of commercial and investment banking. Although its strategic business clientele consists mainly of small and medium-sized enterprises, it also caters to the special financial needs of leading Slovak corporations and state funds in the agriculture ministry's jurisdiction. Through its 33 operations deployed across the whole of Slovakia, it attends to businesses as well as select segments of individuals, with the main focus on the agricultural sector. Its strategic target is a 30-percent share of the industry. The bank has a wide range of special

products ready for clients in the farming industry, helping them to fulfill their operational and investments needs.

Among Poľnobanka's major strategic partners are foreign banks, with whom cooperation unfolds either on the basis of equity shares (the European Bank for Reconstruction and Development, the Italian groups UNICREDITO and Finest), or correspondence links (with over 460 banks worldwide).

The bank's business strategy has evolved with time, reflecting the changing demands of its clients. In its early days, loans and credits dominated the bank's lending operations. In an effort to support small and medium-sized enterprises, Poľnobanka teamed up with Slovenská záručná banka, the National Agency for the Development of Small and Medium-Sized Businesses, the Slovak-American Enterprise Fund and several other institutions to design special schemes of financing. In the last few years, when the situation in the Slovak capital market made it possible to obtain long-term funds at prices undercutting classic bank loans, Poľnobanka would not only tailor optimum financing scenarios for its clients, but also float their primary bond issues (it placed 25 percent of all bonds issued).

In trying to fine-tune the sources of financing, the bank currently offers a variety of export-oriented products of commercial financing. In particular, this goes for export credits through rediscount of bills with the National Bank of Slovakia, the purchase of documents in letters of credit, bill forfaiting as well as brokerage of factoring through a cooperating factoring institution, Transfinance Slovakia, a.s. Its dedicated involvement in international banking services has produced a 12-percent share in this market.

As the opportunities and potential

A versatile system of foreign payments and settlements built on latest equipment is one of Poľnobanka's cutting edges. Last year, its share in total foreign transactions in the Slovak money market reached 12 percent.

of the financial and capital markets grow, Poľnobanka is there to consult its clients and treat them to their benefits. The next phase in the development of the bank's business strategy seeks to expand financial services to clients and support their sale efforts through our foreign partners. All these business activities are part of the internal system of risk assessment – built both on the demands of our regulators and international experience – that we measure the impact of these aspects on the bank's profitability and capital.

Today, implementing this kind of strategy would be unthinkable without adequate information technology. Poľnobanka has installed two world-class transaction systems – ICBS and MIDAS. They have what it takes at the turn of the millennium to master the flow of information for the bank and its clients, especially the services of electronic banking offered to individuals and businesses. Thus far, the bank has issued over 13,000 domestic and foreign payment cards, which fit in more than 450 bank machines and 250 POS terminals. More than 300 clients are already

using the services of homebanking.

The bank's business strategy does not develop just for the sake of development. As we have mentioned before, it actually copies changes in the pattern of our client's demands to keep us in trim in an increasingly tighter marketplace. For instance, some of our clients are involved in major international trade. It is common knowledge that export-oriented businesses are the engine of industrial growth in any part of the world. If our businesses are to do the job, they need to be helped by a number of institutions, from the government down to the banks. However, reaching that goal today is a task that goes beyond the confines of traditional banking and

the borders of Slovakia. It has become part of an effort to translate aspects of globalisation into the actual activities of Poľnobanka.

These are the main trends we seek to adopt:

- development of international strategic alliances, with the assistance of foreign shareholders and business partners,
- increased efficiency of the bank with the help of cross-selling, in particular through a network of branches; factoring, forfaiting, insurance and financial consulting.

Development of strategic alliances

In a world of global banking, we witness a number of acquisitions and fusions, as well as the establishment of various forms of strategic alliances.

All of them strive for higher efficiency and, subsequently, improved ability to compete for their members. At Poľnobanka, strategic alliances are resulting in a gradual change of its shareholder structure in favor of foreign investors.

Phase One

Cooperation with the top foreign shareholder and other allies in order to obtain know-how

Soon after its launch, our bank realized that its international recognition depends on how fast it can find a powerful foreign partner. This was accomplished in 1993 when the European Bank for Reconstruction and Development bought a 20-percent stake in the bank. Among other things, having EBRD for a shareholder meant that Poľnobanka and its executives would be able to learn the international practices of prudent banking. Besides, it meant closer cooperation with select EBRD teams and easier access to long-term funds for project financing. In 1995, EBRD's Agribusiness team signed an agreement to bankroll agricultural projects. So far, more than 6 million DEM has been allocated for different projects under this agreement. Following an important promise of technical assistance, which was part of the agreement, a Canadian banker spent a year in Poľnobanka on a consulting assignment to teach its employees how to analyze projects, and to help get the agribusiness financing scheme off the ground.

In cooperation with EBRD, we are working on new international projects with other foreign banks, such as the establishment of a joint leasing venture.

Another important task at this stage was to start cooperation with the Slovak-American Enterprise Fund (SAEF) in a project known as the American Lending Program. This particular fund has more direct investments than any other foreign investment fund in Slovakia to its credit. At the time it joined Poľnobanka to set off the American Lending Program, it was the only project with an exclusive focus on the development

A wisely laid network of Poľnobanka's operations consists of 16 branches, 17 affiliates and a foreign representation in Prague. The picture shows an interesting interior decoration at the Poľnobanka branch in Lučenec.

of small and medium-sized businesses. More than 90 million Sk has been distributed under the program so far, and the money is already coming back in installments. Quite important, business people and bankers were given technical assistance at workshops that showed them how to write business plans and analyze credit risks, among other things.

Phase Two

In Slovakia, as in other countries, an era of globalisation has small and medium-sized banks pondering how best to grow: do they specialize in one product or service and a certain market niche, fuse with a larger bank, or seek strategic alliance inside a certain global group? Poľnobanka has chosen the path of strategic alliance, currently siding up with the Italian groups of UNICREDITO, S.p.A. and Finest, S.p.A.

Last year, each of the two groups acquired 7.5 percent of Poľnobanka. Both of these financial clusters are

active in the north and northeast of Italy. It is no coincidence that Poľnobanka chose Italian, in fact north Italian, groups for its strategic partners. Italy is our fifth-largest trade partner. The north of Italy accounts for one half of the total Slovak-Italian trade turnover. Therefore, it is precisely why in this region that we will be able to stand by our clients and develop strategic cooperation between the two groups and Poľnobanka. Apart from brokering business contacts, part of the strategy is to gain know-how in retail banking.

A holding of several North Italian banks and financial institutions, UNICREDITO, S.p.A. is based in Verona. It was formed at a time when surviving in a harsh competition seemed impossible without

larger financial groupings. Today, UNICREDITO is No. 17 in terms of size in a crowd of around 1,000 banks operating in Italy. Its strategic orientation is on households and small and medium-sized businesses. Some of its most prominent members are Casamarca Treviso in the thriving Veneto region, Cariverona, a powerful regional insurance company with good access to the market of northeastern Italy (Triveneto, Emilia Romagna, Marche and Friuli) and Crup, a savings bank operating in the Friuli Venezia Giulia region.

FINEST, S.p.A. is based in Milan. The name alone, short for Financial Society for the Support of Economic Cooperation with Countries of East Europe, gives away Finest's strategic goal of preparing the ground for the establishment and development of commercial operations between northeastern Italy and the countries of Eastern Europe in order to enhance Italy's international links, with an emphasis on small and medium-sized enterprises.

The cooperation has begun to develop successfully this year. Since

January, one of Cassamarca's member banks had two representatives in Bratislava, whose commercial office cooperated with Poľnobanka's employees to establish contact with over 160 firms in the first half of the year. Within the project, Poľnobanka joined Cassamarca and the Italian Autostrade company to market an extra current-account service for lawyers, namely the Viacard and Telepass. The names stand for some of the latest payment instruments that speed up transportation through Italy's highway hubs and carry the possibility of VAT refunds.

Another product of cooperation appeared in the summer when, in accordance with the Slovak Foreign Exchange Act, Cassamarca's branches bought Slovak crowns from Slovak tourists visiting Italy with the active participation of our bank. Poľnobanka's employees have taken spells during the holiday season to cater to our tourists in Cassamarca's seashore branches. In addition to the expected proceeds from the fees, Poľnobanka's employees gathered experience in retail banking.

This strategic alliance also gives us a chance to expand our offer of non-banking services, which is a typical trend in the modern world of banking. Specifically, Poľnobanka began to act as an agent for holiday resorts on the Italian coast, offering a full holiday service package to both its clients and employees.

Improving Poľnobanka's efficiency with the support of cross-selling

Efficient banking services are one of the principal conditions of strategic growth in a world without frontiers. It is no secret that the banking network is becoming too costly, making efficiency a must. That is why the marketing package has come to include a rising share of non-banking products. Aside from the aforementioned products and services retailed under the strategic alliance with our Italian shareholders, this strategy includes strategic cooperation with Transfinance

Slovakia, EUREKO Amsterdam, as well as national establishments such as Prvá stavebná sporiteľňa (housing-savings contract saales), Poľno-leas (leasing) and others that, given the focus of this article, cannot be described in greater detail.

Transfinance Slovakia, a.s., was founded last year in April. It is a specialized financial institution providing factoring and forfaiting services. It is an even split between two shareholders – Poľnobanka's daughter company Agroinvest - FPS, a.s., and Transfinance, a.s., Prague, a forfaiting company set up in 1991 as the first special forfaiting provider in the countries of Central and Eastern Europe. Varying portions of it are owned by Živnostenská banka, a.s., Prague; Hypobanka, AG, Munich; Intermarket Factoring, AG, Vienna; and Factorfrance Heller, S.A., Paris.

Factoring cooperation between Transfinance Prague and Poľnobanka started out with the signing of a contract in 1993. That made Poľnobanka the first financial institution in Slovakia to provide services of export factoring. Same then, this service was designed to meet the needs of Slovak exporters trying to penetrate international markets, in particular in connection with guarantees for the collection of export trade accounts by Poľnobanka and their advance financing in foreign exchange, which means a considerable reduction of exporters' costs of financing and gives them an edge on the competition.

Two-and-a-half years into the operation, realizing that factoring wasn't exactly the typical occupation for commercial banks (which are subject to especially sophisticated regulation by central banks) both parties agreed to establish a stock company that would take over this specialized activity. The company strives for highly professional service. In addition to the traditional assistance in exports to third countries, it is also concerned with supporting mutual trade between the Czech Republic and Slovakia. The establishment of Transfinance Slovakia has also opened the door to various combinations

and forms of financing for Slovak exporters, in which domestic funds are backed up by foreign resources. This puts Slovak exporters closer to the conditions enjoyed by their rivals in countries of the European Union.

In 1997, Poľnobanka sold its majority stake in Slovakia's seventh-largest insurance house UNION to the Netherlands-based EUREKO Alliance and signed a cooperation agreement with Eureka BV. An insurance agreement is the cornerstone of further development of banking and insurance relations between Poľnobanka and UNION. Eureka will give us access to banking and insurance expertise and know-how.

Established in 1992, the Eureka BV holding is the third-largest group in Europe. It affiliates seven major insurance groups: the Dutch insurance group Achmea, the British insurance group Friends Provident, the Danish Topdanmark group, the Swedish WASA group, the Portuguese BCP/Atlantico group, the German Gothaer group (recently renamed Parion) and the French GAN group. All of its members share the opinion that the European financial market is dominated by a few large and efficient players. The initial formation of Eureka gave way to plans to form a pan-European group, first by integration of its members' operations, followed by the recruitment of new members in other major European countries. Each member has cross-holdings in each of the remaining members. The holding has accumulated their international operations in return for shares of Eureka BV. Thus, each member is able to concentrate on providing its best service in national markets – with diversified international investments.

This information proves that, with its strategies, Poľnobanka is building an infrastructure that will take it into the third millennium – help it find ways of becoming part of the banking industry of a great and unifying Europe.

THE REGULATORY FRAMEWORK OF THE CAPITAL MARKET IN THE SLOVAK REPUBLIC

Ing. Marián Sásik, CSc.
Burza cenných papierov, a. s.
(Bratislava Stock Exchange)

One of the conditions of the admission of the Slovak Republic to the European Community is the harmonisation of the country's laws, regulations, and administrative measures with those of the European Union. Evidently this requirement applies to the capital market as well, particularly the creation and strengthening of its regulatory framework.

The question of market regulation includes both legislation and the exercise of regulatory powers. Regarding the division of powers among capital market entities, the legislation of the European Union makes it possible for each country to create a structure of its own, while respecting the strategy of minimum harmonisation. This is delimited by guidelines setting the basic principles of the capital market and guidelines for banking law, financial services, consumer protection, and market regulation. Regarding the primary objective of the Slovak capital market, which is to become a market commensurate with those in advanced economies in terms of quality, safety, and range of services, the legal framework of the market will have to be harmonised with the relevant laws and regulations applied in OECD and EU countries, according to the recommendations of the White Paper and the Group of G-30 countries.

Disregarding the fact that the key issue in this context is the question of legislation, we shall devote the following part of this article to the exercise of regulatory powers. The regulatory framework itself is to be viewed from two aspects: in the form of market supervision and in the form of self-regulation. To bring market regulation into harmony with its legal framework, it is necessary to supervise the process of trading in

real time and the individual participants in the market. Self-regulation ensures flexibility under the ever changing market conditions. It is an important part of market regulation, besides government regulation. It relates to the market makers in particular, their rules and instruments applied for the effective settlement of disputes between participants.

The aforementioned two aspects of the regulatory framework of the Slovak capital market gave rise to a need for the creation of the Office of State Supervision of the capital market, self-regulating principles for the organisers of the market, a code of ethics for members of the Association of Securities Dealers, and/or certain provisions within the relevant legislation.

These facts may evoke the opinion that the regulatory framework of the capital market is fully operational. However, I think that the opposite is true, and I am not the only person to think so. If we realise that the supervision of the capital market and its effective self-regulation are important indicators of its level, credibility, clarity, and transparency, then practice reveals several deficiencies, which require systemic adjustment. Let me describe, in brief, the most important aspects.

The main tasks of the Office of State Supervision are to supervise capital market entities, monitor their activities, and submit proposals to the ministry for the imposition of penalties. However, this activity has recently been accompanied by numerous long lasting problems related to the institution of collective investment, as well as the excessive liberalisation of views on the possible imposition of stricter remedial measures in cases of non-fulfilment of legal

obligations. Similarly, the preventive and stimulating functions of supervision are underdeveloped, which stems from the lack of a law governing the jurisdiction and powers of this institution. In the interest of objectiveness, the further operation of capital market supervision should be directed towards the creation of an independent institution operating in line with the principle of professionalism and towards the delimitation of its regulatory and co-ordinating functions in relation to market organisers and professional associations as self-regulating capital market entities.

The questions concerning the self-regulation of market organisers are partially covered by the relevant provisions of laws governing the rules of trading on the stock exchange. With regard to BCPB (Bratislava Stock Exchange), the principles of self-regulation are set by the individual divisions in co-operation with the relevant commissions, which are fixed in the rules of the Stock Exchange. Disputable cases can be best settled in co-operation with the Stock Exchange Court, a consulting body whose the statements may be regarded as decisive. The discharge of obligations by members is checked either on the behest of the Stock Exchange or on the basis of external influences. However, practical experience has shown that the Stock Exchange cannot only be a passive instrument used by its members in conducting transactions connected with the purchase and sale of securities, but must be empowered to intervene actively in the market when the above transactions are unusual, or are conducted in an unusual manner.

On the basis of this fact, the management of BCPB made a proposal, at the last session of the Stock Exchange

Chamber, for the introduction of control mechanisms with the aim of strengthening the self-regulating nature of the Stock Exchange and thus increasing its creditworthiness. The target of this project, which is to be launched at the beginning of 1998, is to provide certainty that the activities of stock exchange members is in conformity with the generally binding legal regulations as well as the code of ethics governing the conduct of dealers in securities. A basic change in the evaluation of unusual transactions is the shift from the principle 'what is not prohibited, is allowed' to the principle 'it is not prohibited, but unethical'.

It is obvious that the determination of the boundary governing a member's conduct will be a result of experience and compromise, as well as intention to define high criteria on the part of the Stock Exchange and willingness to accept these conditions on the

part of members. If the required level of supervision is achieved, the Stock Exchange - with its control mechanisms - will guarantee that its members meet the strict criteria of reliability. In addition, the control activities of the Stock Exchange will include the utilisation of feedback in the form of proposals for the adjustment of generally binding regulations, and/or the rules of individual activities.

Equally important tasks are performed, in the area of self-regulation, by professional associations operating on the capital market. The Association of Dealers in Securities has issued a code of ethics for its members. A disadvantage of this code is that it is not covered by legal regulations and applies only to the members of the association. Other licensed entities are professionally uncontrollable, which necessitates the introduction of compulsory membership.

The basic goal of market regulation is the protection of investors. Tendencies towards functional regulation are recorded not only on well-developed capital markets, where state supervisory and regulatory bodies take active measures against the unfair conduct of participants. There is a urgent need for the application of a similar requirement in the Slovak capital market, which is becoming more and more open to foreign investors, with emphasis remaining on its credibility, attractiveness, safety and effectiveness. The lack or non-functioning of market regulation in international terms is completely out of question. For that reason, measures related to the completion of the legal framework, capital market supervision, and co-ordination of the activities of supervisory and self-regulatory bodies, included in the Conception of Capital Market Development, should be put into practice as soon as possible.

DEVELOPMENT OF HUMAN RESOURCES IN SLOVENSKÁ SPORITEĽŇA, a. s.

JUDr. Milan Hrubizna
Slovenská sporiteľňa, a. s.

The pursuit of universality and an expanding range of banking services at Slovenská sporiteľňa, a. s. in the aftermath of 1990 had strong repercussions in the human resources management system. The key factors that determine its further development today are:

1. rapidly growing staff complements in the early 1990s,
2. an ill-structured workforce left behind from the past,
3. increasing competition,
4. technological progress in information systems.

One of the typical outcomes of the

foregoing factors is a disproportion between the optimum structure of work positions and the professional skills that employees need to master new jobs. In order to reduce the contrast between the required skills and those actually available in our workforce, we have launched an in-house training program. In it, our main concern was that the courses precisely addressed practical needs and made the most of allocated budget. Further improvements in the field of training are limited by the identification of training needs. Apart from other things, an effective training system requires

the right diagnosis of the current state of knowledge. For erroneous input data concerning training needs might affect phases of the entire process. It has therefore been necessary to support the changes in the training system by intensive development of other systematic instruments in managing human resources. If the goals of personnel strategy are ever to be achieved, it is necessary to design individual, systematic instruments with overlapping functions. It is vital to install this set of instruments step-by-step, in logical order, so that they can be accepted by managers as well as all

employees of SLSP, a.s. In the pursuit of personnel strategy objectives, it is necessary to implement and establish working links between all major systematic tools of personnel management. Our bank has defined six instruments:

1. a system of analyses and planning of requirements of personnel development,
2. a system of recruitment, selection and hiring suitable employees,
3. a system of training,
4. a system of motivation, rating and rewarding of employees,
5. a system of creation of proper workplace conditions and relations,
6. a system of career planning and development.

It is necessary to grasp and promote the idea that it is precisely our human resources that is the source of further growth of the bank. At Slovenská sporiteľňa, a.s., we figure that a prospering bank must have three essential things:

- a) a clear-cut strategy and a sound corporate culture,
- b) a potential of reliable human resources,
- c) and, it must introduce and enhance a modern system of management.

Working with people takes a subtle use of the kind of methods that bring the desired business results and market position, along with a satisfied and self-fulfilled personnel. Slovenská sporiteľňa's human resources division gives senior officials enough latitude to carry out the bank's demanding tasks of human resources management. On top of responsibility for financial, economic and technical functions of the bank, managers are also in charge of personnel management. Being a good professional, specialist and having the expertise does not necessarily mean a superior really knows how to go about personnel work. It is only when he learns how to motivate people and to treat them as partners that he can be said to be participating in personnel management.

The aforementioned aspects have also prompted Slovenská sporiteľňa's senior officials to take up the work with human potential. All of us are familiar with the basics of proper human resources management. You start out by selecting capable and well-suited people for specific positions, go on to analyze the skills and needs of employees, give them room for creativity and let them participate in problem

solving. It is extremely important to break them down into teams and prepare the ground to work efficiently – working with the inherent human relationships, as well as mapping the reserves of human potential and setting priorities for further development. Recruitment of well-trained people, the freedom they need to put their skills to work, advanced training and performance rating lie at the heart of personnel management at Slovenská sporiteľňa. After realizing that the success of an organization hinges on the potential and performance of its work force, we have outlined three fundamental components of the system of human resources management:

- Workplace
- Qualification Profile
- Performance

Now, the next stage in the creation of systematic tools in personnel management is to define the filling of these components within the context of the business objectives of Slovenská sporiteľňa, a.s. Here, descriptions of various work positions and related qualification profiles serve both as elementary components and foundations of the aforementioned system. At the moment, the primary task is to work out a set of methods that will be used to create qualification profiles for the main professions at Slovenská sporiteľňa. In other words, determining the essential assets for each specific work position or function, i.e. the skills, expertise and individual qualities necessary for the performance of a given assignment or, for that matter, which result in top performance. Once complete, the workplace descriptions and related qualification profiles will give us a fairly exact model of the system of positions, with regard to their:

- necessity, (justification in the establishing of individual positions),
- number (the optimum personnel background),
- quality of performance.

In addition, this will also produce secondary results, such as:

- recruitment criteria,
- detection of redundancies (low labor productivity),
- personnel rating criteria,
- a picture of workplace conditions,
- a picture of requirements and the state of technical equipment at individual workplaces.

As the next step, we will compare the required qualities with the actual qualities of employees in specific work positions. The objective is to assess the employees' potential. At the moment, qualification profiles are in the works for the 12 most-common professions, which cover a full 70 percent of our payroll. Considering the interdependence of individual personnel systems, we have paid great attention to the concept of preparation of qualification profiles at SLSP, a.s. We are setting specific requirements for each work position that depend on the position's character. These are indispensable for optimum performance of the assignments that it carries along. When defining the requirements, we disregard the actual employee who currently occupy the positions. In fact, making qualification profiles is quite easy. The pre-printed form features descriptions of qualities that are necessary for efficient performance of a given profession. In each interview, analyzed workers and their immediate superiors try to identify the level of actual qualities; and that is not always so simple.

In case the assessed level of qualities – the skills and ability to perform a specific type of work – falls short of that required, the person analyzed is advised to take part in special training courses. That is how to bring the real state of expertise up to the desired one. A qualification profile, prepared according to the aforementioned principles is the basic tool of identification of training needs.

In the composition of training programs, it is vital to know their practical objectives and products. It is essential to have a picture of the real abilities of the workers in question to tailor optimum methods and forms of advanced training. We believe that the application of qualification profiles will make it possible to improve the performance of the training system at SLSP, a.s. Advanced training is going to focus on the areas that employees really need to work on, and its narrower targets will be to eventually cut the cost of training projects. Besides, we can use qualification profiles in other instruments of human resources management, in particular in the selection, motivation and rating of our employees.

